

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA

Lina VALATKEVIČIŪTĖ
Ekonomikos studijų programos studentė

AB ŠIAULIŲ BANKAS PALŪKANŲ NORMŲ RIZIKOS
ANALIZĖ

Bakalauro baigiamasis darbas

Šiauliai, 2014

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA

Lina VALATKEVIČIŪTĖ

AB ŠIAULIŲ BANKAS PALŪKANŲ NORMŲ RIZIKOS
ANALIZĖ

Bakalauro baigiamasis darbas
Socialiniai mokslai, ekonomika (S04)

Darbo vadovas:
Lekt. dr. Mindaugas BUTKUS

Teigiu, kad bakalauro studijų baigiamasis darbas, kurį teikiu ekonomikos studijų programos bakalauro kvalifikaciniam laipsniui įgyti, yra originalus autorinis darbas.

(Studento parašas)

Valatkevičiūtė, L. (2014). AB Šiaulių bankas palūkanų normų rizikos analizė: universitetinių pagrindinių studijų Ekonomikos programos baigiamasis darbas. Baigiamojo darbo vadovas: lekt. dr. M. Butkus. Šiaulių universitetas, Ekonomikos katedra, 55 p. (74 p.).

SANTRAUKA

Bakalauro baigiamajame darbe nagrinėjama palūkanų normos rizika. Pirmoje darbo dalyje yra apibendrinama: palūkanų normos rizikos samprata, jos rūšys, jautrių palūkanų normoms aktyvų ir pasyvų sampratos, banko grynąsias palūkanų pajamas lemiantys veiksniai; pateikiamos aktyvų ir pasyvų valdymo strategijos; taip pat pateikti palūkanų normos rizikos vertinimo būdai ir metodai. Antroje darbo dalyje pateiktas palūkanų normos rizikos vertinimo modelis, kuris pritaikomas AB Šiaulių bankas pavyzdžiu. Siekiant atlikti kuo išsamesnį ir argumentais pagrįstą AB Šiaulių bankas palūkanų normos rizikos vertinimą, pateikta 2004 – 2013 metų palūkanų normos rizikos lygio Lietuvoje analizė. Atlikta 2004 – 2013 metų AB Šiaulių bankas grynujų palūkanų pajamų ir jas lemiančių veiksnių tarpusavio ryšių analizė, kuria siekta patikrinti grynujų palūkanų pajamų ir jas lemiančių veiksnių ryšio glaudumą bei nustatyti sąveikos kryptį.

Valatkevičiūtė, L. (2014). AB Siauliai Bank's interest rate risk analysis: the final work of economics of university's main studies. Scientific supervisor: lecturer M. Butkus. Šiauliai University, the Department of Economics, 55 pg. (74 pg.).

SUMMARY

The interest rate risk is examined in this Bachelor thesis. The first part summarizes: the concept of the interest rate risk, its types, the concept of assets and liabilities, which are sensitive to interest rates, the bank's net interest income determinants; active and passive management strategies are presented in this Bachelor thesis; also provide interest rate risk assessment techniques and methods. The second part includes the interest rate risk assessment model, which is adapted to AB Siauliai Bank as an example. In order to make as complete as possible, and arguments based AB Siauliai Bank's interest rate risk assessment, firstly, there is presented the analysis of the interest rate risk in Lithuania at 2004 - 2013 year. The Bachelor thesis is finished with the analysis of 2004 - 2013 years of AB Siauliai Bank's net interest income and the factors determining relations between in order to check the precision of communication of the net interest income and the factors determining it and also to identify the direction of their interaction.

TURINYS

ĮVADAS	6
1. PALŪKANŲ NORMOS RIZIKOS IR JOS VALDYMO TEORINIŲ ASPEKTŲ ANALIZĖ.....	8
1.1. Palūkanų normos rizikos samprata ir jos rūšys.....	8
1.2. Palūkanų normai jautrūs aktyvai ir pasyvai bei jų valdymas palūkanų normos rizikos atžvilgiu	10
1.2.1. Palūkanų normai jautrūs aktyvai ir pasyvai.....	10
1.2.2. Aktyvų ir pasyvų valdymas gryųjų palūkanų pajamų atžvilgiu	12
1.2.3. Aktyvų ir pasyvų bei palūkanų normos rizikos valdymo strategijos.....	15
1.3. Palūkanų normos rizikos vertinimo metodai	17
2. PALŪKANŲ NORMOS RIZIKOS VERTINIMAS BEI GRYŲŲJŲ PALŪKANŲ PAJAMŲ IR JAS LEMIANČIŲ VEIKSNIŲ TARPUSAVIO RYŠIŲ ANALIZĖ AB ŠIAULIŲ BANKAS PAVYZDŽIU	25
2.1. Palūkanų normos rizikos lygio nustatymas Lietuvoje	25
2.2. AB Šiaulių bankas palūkanų normos rizikos vertinimas	27
2.3. AB Šiaulių bankas palūkanoms jautrių aktyvų ir jautrių pasyvų trukmės skirtumo analizė.....	40
2.4. AB Šiaulių bankas gryųjų palūkanų pajamų ir jas lemiančių veiksnių tarpusavio ryšių analizė.....	45
IŠVADOS.....	51
REKOMENDACIJOS.....	53
LITERATŪRA	54
PRIEDAI	56

IVADAS

Bankai savo veikloje susiduria su įvairių tipų rizika. Siekiant efektyvios banko veiklos ir pelningų rezultatų reikia gebėti jas valdyti. Viena svarbiausių – palūkanų normos rizika. Palūkanų normos rizika bankui yra labai reikšminga, nes ji veikia ne tik banko prekybinį portfelį, bet ir banko pelningumą, o tai yra pagrindinis akcininkų ir banko valdytojų tikslas. Todėl yra labai svarbu bei aktualu gebėti analizuoti ir tinkamai valdyti palūkanų normos riziką, siekiant kuo geresnių banko veiklos rezultatų. Palūkanų normų rizikos valdymas taip pat yra reikšmingas, nes didžiąją dalį visų gaunamų banko pajamų bei patiriamų išlaidų sudaro būtent palūkanų pajamos ir išlaidos, kurias labiausiai veikia palūkanų normų svyravimai. Siekiant įvertinti palūkanų normos riziką dažniausiai naudojami spragos ir trukmės skirtumo metodai, kurie padeda kiek įmanoma labiau kontroliuoti patiriamą palūkanų normų rizikos poveikį, o tuo pačiu pasiekti kiekvieno banko vieną iš keliamų tikslų - kuo labiau sumažinti neigiamą palūkanų normos svyravimų įtaką jo pelningumui. Todėl galima formuluoti darbo problemą - neigiamas palūkanų normų rizikos poveikis bet kokio komercinio banko finansiniams veiklos rezultatams ir kiekybinio, kompleksiško palūkanų normos rizikos įvertinimo sudėtingumas. Palūkanų normų rizikos valdymas yra labai svarbus aspektas komercinio banko rizikos valdyme ir visoje jo veikloje apskritai. Kropas, Čiapas, Šidlauskas, Vengraitis (1998) šios rizikos valdymą vadina vienu „kertinių akmenų“ bankų aktyvų ir pasyvų valdyme. Taigi, efektyvus banko aktyvų ir pasyvų valdymas padeda sumažinti neigiamą palūkanų normos svyravimų įtaką jo pelningumui.

Darbo objektas – palūkanų normų rizika.

Darbo tikslas – atskleisti palūkanų normos rizikos valdymo svarbą ir kiekybiškai įvertinti AB Šiaulių bankas palūkanų normos riziką taikant įvairius vertinimo metodus bei nustatyti gryųjų palūkanų pajamų ir jas lemiančių veiksnių tarpusavio ryšių glaudumą 2004 - 2013 m. laikotarpiu.

Darbo uždaviniai:

1. atlikus mokslinės literatūros analizę, pateikti palūkanų normos rizikos sampratą, rūšis, apibūdinti daromą įtaką finansiniams rezultatams bei pateikti palūkanų normos rizikos vertinimo ir jos valdymo efektyvumo metodus;
2. nustatyti kokios palūkanų normų tendencijos vyravo 2004 – 2013 metais Lietuvoje.
3. atlikti AB Šiaulių bankas 2004 – 2013 metų kiekybinį palūkanų normų rizikos vertinimą taikant įvairius vertinimo metodus bei įvertinti palūkanų normos rizikos valdymo efektyvumą.
4. nustatyti AB Šiaulių bankas 2004 - 2013 metų gryųjų palūkanų pajamų ir jas lemiančių veiksnių tarpusavio ryšių glaudumą.

Darbo metodai:

Mokslinės literatūros analizė bei sisteminimas, banko finansinių duomenų analizė, apdorojimas ir pateikimas, palūkanų normos rizikos kiekybinio vertinimo metodų taikymas, lyginamoji analizė (skirtingų metų atžvilgiu).

1. PALŪKANŲ NORMOS RIZIKOS IR JOS VALDYMO TEORINIŲ ASPEKTŲ ANALIZĖ

1.1. Palūkanų normos rizikos samprata ir jos rūšys

Palūkanų normos rizika yra susijusi su nenumatytu palūkanų normos svyravimų dydžiu, kuris įtakoja bet kurio banko grynujų palūkanų pajamų pasikeitimą, tai yra patį banko veiklos rezultatą. Taip pat ši rizika siejama su palūkanų normų pokyčiais, kurie nulemia faktinio ir sutarto pajamingumo skirtumus (Jasienė, 1998).

Palūkanų normos rizika atsiranda ne tik dėl netikėtų rinkos palūkanų normų pokyčių, bet ir dėl skirtingų banko aktyvų ir pasyvų terminų (perkainojimo galimybių) nesuderinamumo (Jasienė, 2010). Kaip teigia Vaškelaitis (2003), palūkanų pakitimo rizika banke iškyla tuomet, kai, keičiantis palūkanų normoms, palūkanų pajamos gali sumažėti arba išlaidos palūkanoms tampa didesnės negu pajamos. 1.1 lentelėje pateikti skirtingų autorių palūkanų normos rizikos sampratos apibrėžimai.

1.1 lentelė

Palūkanų normos rizikos sampratos apibrėžimai

Autorius	Apibrėžimas
Jasienė, 1998	PNR - tai grynujų palūkanų pajamų, grynujų palūkanų pajamų normos (maržos) ir banko kapitalo rinkos vertės svyravimai dėl palūkanų normų pokyčių.
Vaškelaitis, 2003, 2006	Palūkanų normų riziką bendrąja prasme galima pavadinti banko pajamų reakciją į būsimus palūkanų normų pokyčius. Vėliau, Vaškelaitis (2006) banko pajamų reakciją patikslintai apibūdina, kaip finansinio nuostolio riziką dėl nepalankių palūkanų normų pokyčių.
Cox ir Prasad, 1995	Jeigu palūkanų normos dažnai keičiasi, tai aktyvai yra paveikiami didesniu laipsniu negu pasyvai. Toks skirtingas poveikis aktyvams ir pasyvams, kylantis dėl palūkanų normos pokyčių, yra vadinamas palūkanų normos rizika.
Mukesh ir Chetna Verma, 2013	Dėl palūkanų normų kitimo kylanti rizika pajamoms ar kapitalo rinkos vertei.

Šaltinis: sudaryta pagal Jasienė (1998), Vaškelaitis (2003, 2006), Cox ir Prasad (1995), Mukesh ir Chetna Verma (2013).

Apibendrinus pateiktą skirtingų Lietuvos ir užsienio šalių autorių palūkanų normos rizikos sampratos apžvalgą galima teigti, kad palūkanų normoms rinkoje kintant, bankas gali patirti

finansinių nuostolių, sumažėjus palūkanų pajamoms, o tuo pačiu - gali pakisti banko akcinio kapitalo rinkos vertė. Žinoma, palūkanų normų kitimas gali nebūtinai sukelti neigiamus banko pelningumo pokyčius. Koks bus palūkanų normų pasikeitimo poveikis – teigiamas, neigiamas ar jo nebus - priklauso nuo banko priimto palūkanų normų rizikos lygio (aktyvų ir pasyvų valdymo strategijos), taipogi, kaip teigia Jasienė (1998) bei Cox ir kt. (1995), aktyvų ir pasyvų portfelio sudėties, normų jautrumo ir esamų, palūkanoms jautrių, aktyvų ir pasyvų dydžių. Tačiau tokį požiūrį galima pavadinti teoriniu, nes realybėje situacija, kad bankas tam tikru momentu iš vis nepatiria palūkanų normos rizikos, yra praktiškai neįmanoma (toliau teiginys aptartas plačiau). Todėl labiau priimtinas požiūris, kad palūkanų normų poveikis gali būti dvilypis: palūkanų normų pokyčių įtaka gali būti ne tik neigiama, bet ir teigiama (Vaškelaitis, 2003; Van Greuning, Brajovic, 2000).

Palūkanų normos rizikos lygio nustatymo metu reikia atsižvelgti į dvi jos rūšis: kainos (arba pelno) riziką ir reinvestavimo (palūkanų investavimo, arba pakartotinio investavimo) riziką (Kidwell, 1993). Jasienė (2010) kainos riziką apibūdina kaip – kapitalo nuostolio riziką dėl rinkos palūkanų normos kitimo. O Titarenkos (1997) kainos (arba pelno) riziką apibrėžia kaip nuostolių atsiradimo riziką, jeigu nebus sinchronizuoti skolintų lėšų palūkanų normos ir teikiamų paskolų palūkanų normos pokyčiai. Pasak pastarųjų autorių, pelno rizika gali būti vertinama kaip grėsmė, kylanti dėl perkainojimo terminų neatitikimo, kuri atsiranda tada, kai laikotarpis, kurio metu galima suderinti aktyvų palūkanų normas, skiriasi nuo laikotarpio, kuriam praėjus, galima suderinti pasyvų palūkanų normas. Tai galima paaiškinti realybėje tikriausiai nepasitaikančiu pavyzdžiu: jei visi sandoriai, susiję su indėliais ar paskolomis, būtų sudaromi vienodam laikotarpiui su tokia pat kintama ar fiksuota palūkanų norma, tai pastarajai pakitus, tiek banko gaunamos pajamos iš palūkanų, tiek išlaidos iš palūkaninių sandorių pakistų vienodai ir bankas nepatirtų nuostolių dėl palūkanų normų pasikeitimo. Tačiau akivaizdu, kad tokia nereali situacija yra praktiškai neįmanoma, nes bankas iš priimtų indėlių su tam tikra palūkanų norma suteikia paskolas su kita palūkanų norma ir tai vyksta nevienodais laiko terminais, todėl aktyvai ir pasyvai perkainuojami nevienodu laiko momentu. Taipogi, tam tikri indėliai gali būti priimti, pavyzdžiui, pusmečiui su kintama palūkanų norma, o tam tikra prasme iš tų pačių indėlių suteikiamos paskolos ilgesniam laikotarpiui su fiksuota palūkanų norma ir, tokiu atveju, pakitus rinkos palūkanų normai, bankas gali patirti arba nepatirti finansinių nuostolių dėl perkainojimo galimybių ir terminų neatitikimo.

Pagal Jasienę (2002), reinvestavimo rizika – tai galimybė, kad gautos palūkanos bus investuotos pagal skirtingą pajamingumo lygį negu buvo finansų priemonės pirkimo metu. Titarenkos (1997), nors yra senesnio šaltinio autoriai, tačiau pateikia aiškesnį (re)investavimo rizikos apibrėžimą – ši rizika atsiranda tada, kai pakinta rinkos palūkanų normos, o bankas turi investicijas su fiksuotomis palūkanomis. Dėl to keičiasi faktinė investicijų vertė, o bankas patirs

finansinių nuostolių, jei rinkos palūkanų norma pasikeis ir taps didesnė nei banko turimų investicijų fiksuotoji palūkanų norma, nes pakitus palūkanų normai jis galėtų reinvestuodamas uždirbti daugiau. Tačiau, jei rinkos palūkanų norma pasikeis ir taps mažesnė nei banko turimų investicijų fiksuotoji palūkanų norma, tai bankas ne tik nepatirs neigiamo investavimo rizikos poveikio, bet ir finansiška „laimės“, nes už reinvesticiją gaus didenes palūkanų pajamas.

Kainos rizika ir reinvestavimo rizika vienu ir tuo pačiu metu gaunamą faktinį pajamingumą veikia priešingomis kryptimis, t.y. viena kitą dalinai kompensuoja (Jasienė, 2002). Jei rinkos palūkanų normos mažėja, tai didina kapitalo rinkos vertę ir faktinį pajamingumą, tačiau mažina reinvestavimo pajamas, o tai faktinį pajamingumą veikia neigiamai (Jasienė, 2010). Minėtas rizikos rūšių ryšys literatūroje vadinamas kainos rizikos ir reinvestavimo rizikos dilema, kuri yra sąlygota palūkanų normos rizikos. Pastarosios poveikį finansinėms institucijoms ir investuotojams yra būtina matuoti ir kiek įmanoma valdyti tam, kad būtų galima pasiekti pageidaujamą pelningumą ar kapitalo rinkos vertės lygį.

1.2. Palūkanų normai jautrūs aktyvai ir pasyvai bei jų valdymas palūkanų normos rizikos atžvilgiu

Palūkanų normos rizikos valdymas yra labai svarbus aspektas komercinio banko rizikos valdyme ir visoje jo veikloje apskritai. Palūkanų normos rizikos valdymas yra nepertraukiamas procesas nuolatos keičiantis palūkanų normoms ir balanso struktūrai. Teigiama, kad tai yra labai aktualus uždavinys, kadangi rinkos palūkanų normų pokyčiai tiesiogiai įtakoja banko finansinį rezultatą, nes pagrindinė banko pajamų dalis yra palūkanų pajamos, o pagrindinė banko išlaidų dalis – palūkanų išlaidos.

Bankas gali keisti palūkanų normos rizikos poveikį, keisdamas investicijų, paskolų, lėšų pritraukimo ir įkainojimo strategijas, o taip pat valdydamas šių portfelių terminus ir perkainojimų datas, kad pasiektų ir išlaikytų pageidaujamą rizikos lygį. Teisingas ar neteisingas palūkanų normos numatymas arba jos valdymo mechanizmo pasirinkimas gali lemti didžiulius gaunamus pelnus arba patiriamus milžiniškus nuostolius (Jasienė, 2002).

1.2.1. Palūkanų normai jautrūs aktyvai ir pasyvai

Priklausomai nuo daugelio aplinkybių ir ekonominių veiksnių kiekvieno banko gryniosios palūkanų pajamos gali kisti tiek teigiama, tiek neigiama linkme, t.y. gali tiek didėti, tiek ir mažėti. Tai priklauso nuo rinkos palūkanų normos pokyčio ir nuo banko pozicijos aktyvų ir pasyvų atžvilgiu. Aktyvai – siaurąja prasme tai banko turtas. Tiksliau juos apibūdina Mayer, Duesenberry,

Aliber (1995): aktyvai yra viskas nuo grynujų pinigų banko saugyklose iki banko suteiktų paskolų. Kaip teigia Kurutienė (2004), Vaškelaitis (2003), Katkus (2000) aktyvai – tai gryniesi pinigai, lėšos centriniame banke ir kredito įstaigose, investicijos (vertybiniai popieriai), paskolos, materialus ir nematerialus turtas ir kitas mažiau likvidus banko turtas. Pasyvai yra banko įsipareigojimai (kredito įstaigoms, finansinėms institucijoms, taip pat indėliai ir akreditivai, išleisti skolų vertybiniai popieriai ir kt.) bei akcininkų (nuosavas) kapitalas (Vaškelaitis, 2003).

Keičiantis rinkos palūkanų normai, tam tikra dalis aktyvų ir pasyvų yra paveikiama palūkanų normos pasikeitimo. Tie aktyvų ir pasyvų straipsniai, kurių palūkanų pajamos ar sąnaudos keičiasi, kintant rinkos palūkanų normai per tam tikrą laiko tarpą, yra laikomi jautriais palūkanų normos pokyčiams. O tokie aktyvų ir pasyvų straipsniai, kurių palūkanų pajamos ar išlaidos nesikeičia, kintant rinkos palūkanų normai per tą patį ataskaitinį laiko periodą, yra laikomi nejautriais palūkanų normos pokyčiams (Priyank, 2007). Jautrumas palūkanų normų pokyčiams suprantamas kaip pinigų srautų iš tam tikro finansinio instrumento koreliacija su rinkos palūkanų normų pokyčiais tam tikru laikotarpiu. Jasienė (1998), Titarenkos (1997) ir Koch, MacDonald (2010) išskiria požymius, pagal kuriuos aktyvas arba pasyvas yra priskiriamas prie jautrių palūkanų normai tam tikrame laiko intervale:

1. jeigu baigiasi jo terminas;
2. jis yra tarpinis arba galutinis pagrindinės sumos mokėjimas;
3. jeigu pagal sutartį tame intervale keičiasi paskolos arba indėlio palūkanų norma;
4. jeigu paskolos ar indėlio palūkanų norma yra kintama – susieta su tam tikra bazine palūkanų norma (pavyzdžiui, VILIBOR ar EURIBOR, išdo vertybinių popierių palūkanų normos) ir yra numatomas šios bazinės palūkanų normos pasikeitimas tuo laiko intervalu.

Pagal pateiktus požymius visi banko aktyvų ir pasyvų straipsniai yra skirstomi į jautrius ir nejautrius palūkanų normoms aktyvus ir pasyvus laiko intervalais tam, kad pagal banko balanse esančius duomenis galėtų būti taikomi palūkanų normos rizikos vertinimo metodai. Būtina pabrėžti, kad skirstymas į jautrius ir nejautrius palūkanų normų pokyčiams straipsnius priklauso nuo finansinio instrumento savybių, o ne tik nuo jo termino. 1.2 lentelėje pateiktas jautrių palūkanų normų aktyvų ir pasyvų skirstymas pagal Jasienę (2010), Vaškelaitį (2003), Titarenkas (1997).

1.2 lentelė

Jautrūs palūkanų normai aktyvai ir pasyvai

Jautrūs palūkanoms aktyvai (JPA)	Jautrūs palūkanoms pasyvai (JPP)
Trumpalaikiai vertybiniai popieriai	Išleisti trumpalaikiai vertybiniai popieriai

Jautrūs palūkanoms aktyvai (JPA)	Jautrūs palūkanoms pasyvai (JPP)
Numatomos paskolos pagrindinės sumos įmokos ir suteikiamas kintamos bei plaukiojančios palūkanų normos paskolų sumas	Terminuotieji indėliai (neįtraukiami einamieji ir kaupiamieji indėliai)
Trumpalaikiai tarpbankiniai kreditai	Gauti trumpalaikiai tarpbankiniai kreditai
	Lėšos einamosiose ir atsiskaitomosiose sąskaitose, už kurias mokamos palūkanos

Šaltinis: sudaryta pagal Jasienė (2010), Vaškelaitis (2006).

Aktyvų - pasyvų valdymas apima turto ir įsipareigojimų struktūros valdymą, įskaitant įvairių aktyvo ir pasyvo instrumentų terminų valdymą. Banke aktyvų ir pasyvų terminai nesutampa, dažniausiai suteikiamos ilgo termino paskolos, jas finansuojant trumpalaikiais indėliais (Kancerevyčius, 2009). Taip yra todėl, kad paprastai paskolos suteikiamos ilgam laikotarpiui, o indėliai priimami kur kas trumpesniam laikotarpiui. Taigi suteiktų paskolų palūkanų normos gali išlikti nepakitusios pakankamai ilgą laikotarpį, o kadangi indėlių terminai trumpesni, už naujai priimtus indėlius bankas turės mokėti didesnes, rinkoje vyraujančias palūkanų normas. Tai neigiamai paveiks banko grynąsias palūkanų pajamas ir grynujų palūkanų pajamų maržą. Tačiau esant situacijai, kad rinkos palūkanų normos sumažės daugiau nei buvo tikėtasi, bankas tuo atveju turėdamas daugiau palūkanoms jautrių įsipareigojimų (tai yra indėlių su trupu terminu) patirs teigiamą palūkanų normos pokyčio įtaką – atotrūkis tarp palūkanų pajamų ir palūkanų išlaidų padidės.

Kiekvienas bankas palūkanų normos rizikos vertinimui ir analizei palūkanų normai jautrius aktyvus ir pasyvus individualiai skirsto į laiko intervalus pagal dienų skaičių iki perkainojimo datos arba terminų suėjimo, priklausomai nuo to, kuris iš jų yra anksčiau. Dažniausiai naudojami iki 1 mėnesio, 1-3 mėnesių, 3-6 mėnesių, 6 mėnesių – 1 metų, virš 1 metų perkainojimo laikotarpiai. Titarenkos (1997, p. 38 - 39) pabrėžia, kad „...negalima bendrai teigti, ar konkretaus banko aktyvai ir pasyvai grupuojami teisingai, ar ne, kadangi tai priklauso nuo banko palūkanoms jautrių aktyvų ir palūkanoms jautrių pasyvų skirtumo analizei keliamų tikslų“. Laiko intervalai pasirenkami pagal tai, kokia reikalinga gauti informacija, tačiau Jasienė (2010) tikslesniems rezultatams gauti rekomenduoja pasirinkti kuo trumpesnę laiko intervalą.

1.2.2. Aktyvų ir pasyvų valdymas grynujų palūkanų pajamų atžvilgiu

Aktyvų ir pasyvų valdymo tikslas – koordinuoti banko aktyvų ir pasyvų reguliavimą, siekiant didinti banko akcinio kapitalo rinkos vertę bei norint apsaugoti grynąsias palūkanų pajamas nuo palūkanų normų kitimo pavojaus. Nesvarbu, į kurią pusę pasikeis palūkanų norma, bet koks bankas

nori, kad jo pelnas pasiektų pageidautiną lygį ir būtų stabilus. Būtent palūkanų norma daro didelę įtaką banko grynajam pelnui, o tiksliau didžiajai, grynąjį pelną sudarančiai, daliai – grynosioms palūkanų pajamoms. Valdant aktyvus ir pasyvus nagrinėjama visų veiksmų įtaka grynosioms palūkanų pajamoms. Jasienė (2010), Mishkin (1995) ir Titarenkos (1997) išskiria tokius grynųjų palūkanų pajamų veiksmus:

1. Palūkanų normų lygio pasikeitimai;
2. Banko aktyvų ir pasyvų palūkanų normų sklaidos pokyčiai;
3. Aktyvų ir pasyvų apimčių ir jų sudėties pokyčiai.

Palūkanų normų lygio pasikeitimai. Jasienė (2010, p. 171) teigia, kad „rinkos palūkanų normos pokyčiai gali didinti, mažinti banko grynųjų palūkanų pajamų dydį arba neturėti jam poveikio priklausomai nuo banko aktyvų ir pasyvų struktūros ir skirtumo dydžio“. Skirtumas yra vienas iš palūkanų normos rizikos vertinimo metodų, dar kitaip vadinamas spraga (arba anglišku terminu - GAP). Spraga yra apibrėžiama kaip neatitikimas tarp turimo turto ir turimų įsipareigojimų vertės tam tikrame periode (Kancerevyčius, 2009). Šį skirtumą galima užrašyti taip:

$$GAP = JPA - JPP \quad (1.1)$$

čia: GAP – spraga arba skirtumas tarp palūkanų normos pokyčiams jautraus turto ir palūkanų normos pakočiams jautrių įsipareigojimų; JPA – palūkanų normos pokyčiams jautrus turtas (aktyvai); JPP – palūkanų normos pokyčiams jautrūs įsipareigojimai (pasyvai).

Kuo absoliučia išraiška didesnis komercinio banko skirtumas, tuo didesnis grynųjų palūkanų pajamų pokytis bei ar grynosios palūkanų pajamos didės ar mažės priklauso nuo skirtumo ženklo (teigiamas ar neigiamas) ir ar palūkanų norma finansų rinkoje kyla ar krenta. 1.3 lentelėje pateiktas palūkanų normos ir skirtumo poveikis grynosioms palūkanų pajamoms.

1.3 lentelė

Palūkanų normos ir skirtumo poveikis grynosioms palūkanų pajamoms pagal Koch (1995)

Spraga (skirtumas)	Palūkanų normos	Palūkanų pajamos	Palūkanų išlaidos	Grynosios palūkanų pajamos
Teigiamas	Didėja	Didėja >	Didėja	Didėja
Teigiamas	Mažėja	Mažėja >	Mažėja	Mažėja
Neigiamas	Didėja	Didėja <	Didėja	Mažėja
Neigiamas	Mažėja	Mažėja <	Mažėja	Didėja
Nulis	Didėja	Didėja =	Didėja	Nesikeičia
Nulis	Mažėja	Mažėja =	Mažėja	Nesikeičia

Šaltinis: Jasienė, 2010, p. 173.

Nuo palūkanų normų pokyčių grynąsias palūkanų pajamas galima apsaugoti naudojantis skirtumo teikiama informacija arba skirtumo informaciją pritaikyti spekuliatyviniais tikslams – keisti skirtumo dydį mėginant padidinti grynąsias palūkanų pajamas (Lileikienė, Martinkienė, 2004). Skirtumas parodo, kada palūkanų pajamos ar išlaidos keisis labiau negu keičiasi palūkanų normos.

Esant teigiamam skirtumui bankas turi daugiau palūkanų normai jautraus turto negu palūkanų normai jautrių įsipareigojimų, todėl jam tuo metu yra palankus palūkanų normos didėjimas, nes tai lemtų grynujų palūkanų pajamų padidėjimą. Taip yra todėl, kad, pakilus palūkanų normai, bankas moka didesnes palūkanų normas už perkainuotus pasyvus ir uždirba didesnes palūkanų normas už perkainuotus aktyvus. Anot Jasienės (2010, p. 172), „jeigu abi palūkanų normos didėja tuo pačiu metu ir vienodu dydžiu, tai palūkanų išlaidos didėja mažiau negu palūkanų pajamos, nes daugiau aktyvų yra perkainuojama“. Esant teigiamam skirtumui palūkanų normos mažėjimas būtų nepalankus banko grynosioms palūkanų pajamoms, nes situacija susiklostytų atvirkščiai.

Neigiamas skirtumas rodo, kad bankas turi daugiau palūkanoms jautrių pasyvų negu aktyvų. Tai reiškia, kad kylant palūkanų normoms, bankas patirs nuostolių, nes įsipareigojimų bus perkainuota daugiau negu turto straipsnių, kas padidins palūkanų išlaidas. Palūkanų normoms mažėjant bus atvirkščiai: mažesne palūkanų norma perkainuojama daugiau įsipareigojimų negu turto straipsnių ir palūkanų išlaidos mažėja daugiau negu palūkanų pajamos.

Daugiau teorinis, nei praktinis atvejis, kai skirtumas lygus nuliui, reiškia, pasak Lileikienės, Martinkienės (2004, p. 108), kad „jautrių palūkanų normų turtas ir įsipareigojimai yra lygūs“. Vienodi palūkanų normų pasikeitimai neturės jokio poveikio grynosioms palūkanų pajamoms. Tokiu atveju palūkanų pajamų pokyčiai būtų lygūs palūkanų išlaidų pokyčiams ir palūkanų normų rizika būtų eliminuota.

Lileikienės, Martinkienės (2004) teigimu, minimizuojant neigiamą palūkanų normų pokyčio įtaką banko palūkanų pajamoms, nerekomenduojama turėti teigiamą skirtumą, kai laukiama palūkanų normų kritimo, ir neigiamą skirtumą, kai laukiama palūkanų normų augimo. Banko valdyba, norėdama išvengti palūkanų normos rizikos, stengsis išlaikyti lygybę tarp palūkanų normoms jautraus turto ir palūkanų normoms jautrių įsipareigojimų, t.y. spraga turi būti lygi nuliui (Kamerschen, 1988). Kuo didesnis skirtumas - tuo didesnė rizika.

Aktyvų ir pasyvų palūkanų normų sklaidos pokyčiai – tai skirtumas tarp banko palūkanų pajamų normų ir palūkanų išlaidų normų. Dar kitaip tai galima įvardinti kaip intervalą tarp aktyvų ir pasyvų palūkanų normų arba palūkanų skirtumą (maržą). Rodiklis rodo skirtumą tarp banko skolinimo ir skolinimosi palūkanų normų. Jis yra skirtas banko palūkanų normos rizikai analizuoti ir vertinti. Taip pat, jei keičiasi palūkanų normų sklaida tarp aktyvų pajamų normų ir pasyvų išlaidų

normų, tai lemia banko grynujų palūkanų pajamų pokyčius. Palūkanų skirtumas (marža) apskaičiuojamas taip:

$$\text{Palūkanų skirtumas (marža)} = PP/PDA - PI/PK\dot{I} \quad (1.2)$$

čia: PP – palūkanų pajamos; PDA – palūkanas uždirbantis turtas; PI – palūkanų išlaidos; PKI – palūkanas kainuojantys įsipareigojimai.

Kaip teigia Jasienė (2010, p. 173), „jeigu pajamingumo kreivė bus kylanti, didės intervalas tarp aktyvų ir pasyvų palūkanų normų (palūkanų normų sklaida didės), dėl to didės ir grynosios palūkanų pajamos. Jeigu pajamingumo kreivė bus besileidžiančio pavidalo, palūkanų normų sklaida mažės, ir grynosios palūkanų pajamos taip pat mažės“. Apskritai, palūkanų skirtumas (marža) turėtų būti teigiamas dydis, nes, remiantis logika, banko turtas palūkanų uždirba daugiau, nei bankui tenka sumokėti palūkanų už įsipareigojimus.

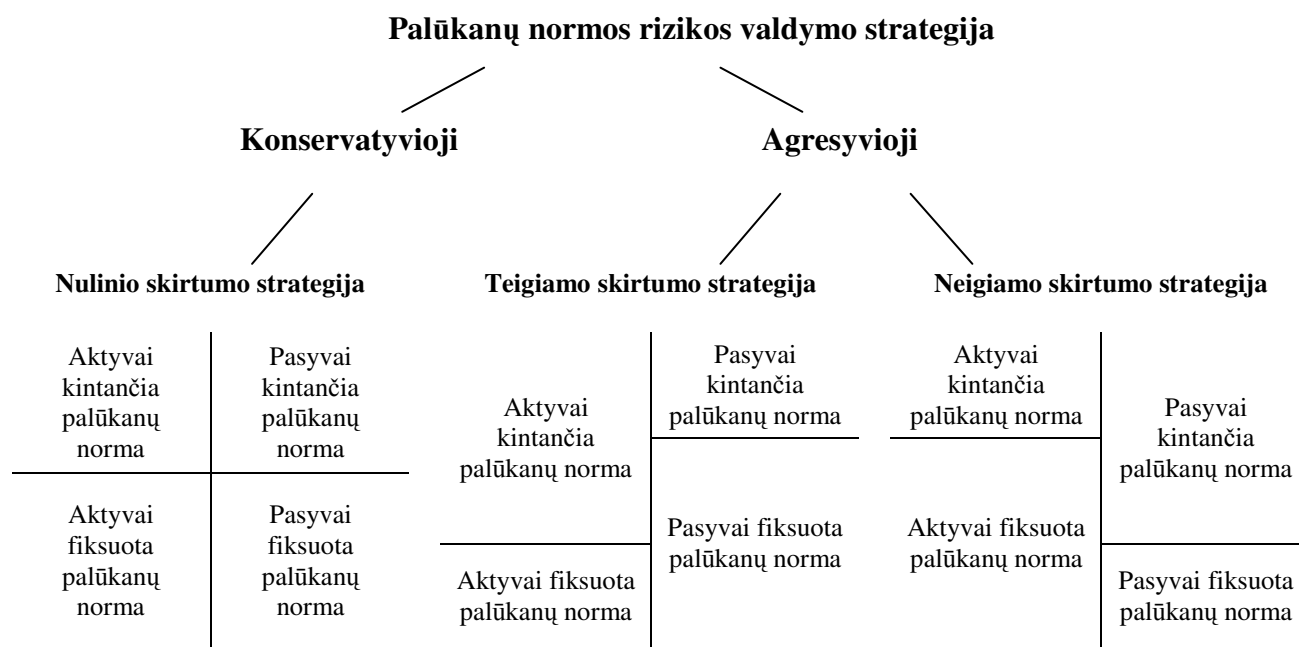
Aktyvų ir pasyvų apimčių ir jų sudėties pokyčiai. Grynosios palūkanų pajamos tiesiogiai priklauso nuo palūkanas teikiačių aktyvų ir palūkanų išlaidas darančių pasyvų apimčių keitimosi, taip pat bet koks aktyvų ir pasyvų portfelio sudėties pasikeitimas gali daryti įtaką grynosioms palūkanų pajamoms, tačiau nėra pastovios priklausomybės tarp portfelio sudėties pasikeitimo ir grynujų palūkanų pajamų (Titarenkos, 1997 ir Jasienė, 1998). Jei bankas gali sumažinti neduodančius palūkanų aktyvus, grynosios palūkanų pajamos iškart padidėja priklausomai nuo investavimo normos. Vadinasi galima analizuoti tarpusavio priklausomybę tarp grynujų palūkanų pajamų dydžio ir aktyvų bei pasyvų, už kuriuos nemokamos palūkanos, apimčių pasikeitimo (juos laikant veiksniais, kurie lemia grynąsias palūkanų pajamas).

Taigi palūkanų normų rizika tam tikra prasme pasireiškia per grynujų palūkanų pajamų pokyčius, dėl ko yra būtina apsaugoti grynąsias palūkanų pajamas nuo minėtos rizikos. Vienas iš būdų tai atlikti – analizuoti ir vertinti veiksnių įtaką grynosioms palūkanų pajamoms.

1.2.3. Aktyvų ir pasyvų bei palūkanų normos rizikos valdymo strategijos

Pasak Jasienės (2002) bankai plačiai naudoja jautrių palūkanų aktyvų ir jautrių palūkanų pasyvų skirtumo analizės metodą, kurio esmę sudaro skirtumo tarp analizuojamajame laikotarpyje perkainojamų banko aktyvų ir pasyvų valdymas. Skirtumo dydis parodo, kiek bankas prisiima palūkanų normos rizikos. Bankas, pasirinkęs **konservatyviają** palūkanų normos rizikos valdymo strategiją, sieks mažinti patiriamą palūkanų normos riziką (tai yra patį skirtumo dydį), o laikydamasis **agresyvosios** - stengsis kuo pelningiau spekuliuoti būsimosiomis palūkanų normomis, siekiant padidinti grynąsias palūkanų pajamas (Jasienė, 2010). Taigi palūkanų normos

rizikos valdymo strategijos skirstomos į konservatyvias ir agresyvias, o skirtumo tarp aktyvų ir pasyvų valdymo strategijos, pasak Lileikienės, Martinkienės (2004), išskiriamos trys: teigiamo, neigiamo ir nulinio skirtumo strategijos. 1 paveiksle pateikta palūkanų normos rizikos valdymo schema strategijų atžvilgiu (sudaryta autorės) bei aktyvų ir pasyvų lyginamieji svoriai skirtumo strategijose, kintančių ir fiksuotų palūkanų normų atžvilgiu pagal Lileikienę, Martinkienę (2004).

1 pav. Palūkanų normos rizikos valdymo schema bei aktyvų ir pasyvų lyginamieji svoriai skirtumo valdymo strategijose

Šaltinis: adaptuota pagal Lileikienę, Martinkienę (2004).

Bankas, pasirinkęs konservatyviąją palūkanų normos rizikos mažinimo strategiją, privalo siekti kuo artimesnės nuliui skirtumo reikšmės. Kaip matyti pagal 1 paveiksle pateiktą nulinio skirtumo strategiją, jeigu skirtumas aktyvų ir įsipareigojimų su kintančia palūkanų norma lygus 0, tai ir lyginamasis svoris bendrų aktyvų su fiksuota palūkanų norma bus lygus banko pasyvams, turintiems fiksuotą palūkanų normą. Tokiu atveju, palūkanų normoms išaugus, kris tiek aktyvų, tiek pasyvų su fiksuota palūkanų norma einamoji kaina. Taipogi padidėjus rinkos palūkanų normai komercinio banko pritraukta kapitalo vertė pakils ir bankas išduos kreditus su padidėjusiomis palūkanomis, tačiau taip pat mokės ir didesnes palūkanas už priimtus indėlius. Kol suteiktų kreditų ir priimtų depozitų palūkanų normų skirtumas bus pastovus tam tikru periodu, tol komercinio banko pelnas nesikeis.

Jei bankas pasirinkęs agresyviąją palūkanų normos rizikos valdymo strategiją, jis didins arba mažins skirtumo dydį priklausomai nuo palūkanų normos pokyčio: jei numatoma, kad palūkanų normos didės, bankas sieks didesnės teigiamos skirtumo reikšmės, o numčius palūkanų normos

mažėjimą, sieks mažesnio skirtumo (didesnės absoliutiniu dydžiu neigiamos jo reikšmės) (Jasienė, 2010). Laikydamasis agresyviosios valdymo strategijos bankas spekuliuos būsimomis palūkanų normomis ir stengsis aktyviai formuoti skirtumo dydį.

Laikantis teigiamo skirtumo strategijos, aktyvų su kintančia palūkanų norma dalis bus didesnė negu pasyvų su kintančia palūkanų norma. Tačiau, fiksuotos palūkanų normos atžvilgiu, aktyvų dalis bus mažesnė negu pasyvų. Todėl, palūkanų normai mažėjant, didelė dalis aktyvų su kintančia palūkanų norma bus perkainuota mažesnėmis palūkanomis ir banko bendrosios pajamos, gautos už kreditus, sumažės. Taipogi sumažės kaštai – išlaidos už depozitus procentams išmokėti. Bet dėl teigiamo skirtumo strategijos bendros banko pajamos didesne dalimi krinta negu kaštai, todėl atitinkamai sumažėja ir banko pelnas (Lileikienė, Martinkienė, 2004). Esant teigiamam skirtumui ir palūkanų normai didėjant, banko palūkanų pajamos didės didesne dalimi nei palūkanų išlaidos, ir banko pelnas išaugs.

Jei palūkanų norma esant neigiamam skirtumui sumažės, tai „aktyvai bus reinvestuoti už žemesnę palūkanų normą, tačiau už įsipareigojimus irgi teks mokėti mažiau“, o teigiamas efektas grynosioms palūkanų pajamoms bus gautas todėl, kad, laikantis neigiamo skirtumo strategijos, įsipareigojimų su kintančia palūkanų norma apimtis didesnė negu aktyvų su tokia palūkanų norma (Kancerevyčius, 2004, p. 91). Palūkanų normai didėjant, tokiu atveju, bankas patirtų neigiamą efektą grynosioms palūkanų pajamoms, nes didesnė dalis įsipareigojimų su kintančia palūkanų norma būtų perkainuota didesnėmis palūkanomis negu aktyvų dalis su kintančia palūkanų norma.

Visada tikėtis sėkmės spekuliuojant būsimomis palūkanų normomis neverta, nes aktyviai keisti patį skirtumo dydį nėra lengva, o beto palūkanų normų prognozės dažnai nepasitvirtina. Nesvarbu kokią strategiją bankas betaikytų savo veikloje, tai parodo, kad bankas laikosi šiuolaikinio požiūrio aktyvų ir pasyvų valdyme, o tai tiesiogiai įtakoja banko likimą ir pelną.

1.3. Palūkanų normos rizikos vertinimo metodai

Kiekviename banke turi būti analizuojama palūkanų normos rizika tam, kad banko valdytojai galėtų ją tinkamai valdyti. Palūkanų normos rizikos valdymo tikslas – sumažinti neigiamą palūkanų normų svyravimo įtaką, daromą grynosioms banko pajamoms ir dabartinei veiklai (Jasevičienė, Ginotienė, Stankevičienė, 2000). Palūkanų normos rizikos valdymas labai svarbus banko sėkmingai ir pelningai veiklai, nes nesugebėjimas tinkamai valdyti palūkanų normos rizikos gali privesti prie konkurencingumo praradimo arba didelių nuostolių (Vaškelaitis, 2003). Siekiant priimti tinkamus palūkanų normos rizikos valdymo sprendimus pirmiausia turėtų būti kuo tiksliau įvertinta konkretaus banko patiriama palūkanų normos rizika.

Banko pajamas arba išlaidas, susijusias su palūkanų normos kitimu, galima vertinti kaip grynąsias palūkanų pajamas arba kaip pajamas (išlaidas), susijusias su finansinių priemonių dabartine verte. Abiem atvejais palūkanų normų pasikeitimai įtakoja grynąjį banko pelną, tačiau požiūris į rizikos valdymą ir vertinimo metodus yra skirtingas. Palūkanų normos rizika gali būti vertinama kaip struktūrinė (arba, kaip teigia Jasienė (2002), apskaitos) rizika - tai vadinama struktūriniu palūkanų normos rizikos vertinimu arba taip pat gali būti vertinama kaip kainos rizika - tai vadinama palūkanų normos rizikos prekybiniu vertinimu (Dzikevičius, Lukoševičius, 2003). 1.4 lentelėje pateikti autorių (įvardinti lentelėje) siūlomų palūkanų normos rizikos vertinimo metodų apžvalgos susisteminti rezultatai, kurie yra išskirstyti skirtingų požiūrių į riziką atžvilgiu.

1.4 lentelė

Palūkanų normos rizikos vertinimo metodų apžvalgos rezultatai

	PNR vertinimas skirtingu požiūriu	
Rizika	Struktūrinė (apskaitos)	Kainos (prekybos)
Banko pajamas arba išlaidas, susijusias su palūkanų normos kitimu, galima vertinti	kaip grynąsias palūkanų pajamas	kaip finansinių priemonių dabartinę vertę
Autoriai	Vertinimo metodai	
Dzikevičius, Lukoševičius (2003)	jautrių palūkanų aktyvų ir jautrių palūkanų pasyvų skirtumo analizė ir jos modifikacijas; trukmės metodas ir jo modifikacijas;	rizikos vertė (VaR)
Jasienė (2002)	jautrių palūkanų aktyvų ir jautrių palūkanų pasyvų skirtumo analizė; skirtumo santykis; trukmės metodas; trukmės skirtumo metodas;	○ rizikuojamosios vertės metodas (VaR)
Vaškelaitis (2003)	spragos metodas; trukmės metodas;	○ rizikos vertės koncepcija (VaR)
Kancerevyčius (2004)	spragos metodas; trukmės metodas;	○ rizikos vertė (VaR)
Titarenkos (1997)	skirtumo analizė; trukmės metodas;	

Šaltinis: sudaryta pagal Dzikevičius, Lukoševičius (2003), Jasienė (2002), Vaškelaitis (2003), Kancerevyčius (2004), Titarenkos (1997).

Iš 1.4 lentelės matyti, kad su palūkanų normos rizika susiję palūkanų normos pasikeitimai gali pasireikšti pakeisdami grynąsias palūkanų pajamas arba prekybinio portfelio dabartinę vertę. Taip pat galima išskirti, kad dažniausiai struktūrinei palūkanų normos rizikai matuoti daugelis autorių siūlo tradicinius metodus: jautrių palūkanų normų turto ir jautrių palūkanų normų įsipareigojimų skirtumo analizę (arba kitaip – spragos metodą), skirtumo santykį, trukmės ir trukmės skirtumo metodus. Prekybinės palūkanų normos rizikos atveju rekomenduotini modernūs rizikos valdymo metodai, pagrįsti statistikos ir tikimybių teorijos priemonėmis, - pranašiausias šiuo atveju yra rizikos vertės metodas (VaR), kuris siūlomas beveik visuose analizuotuose šaltiniuose. Siekiant sudaryti palūkanų normos rizikos vertinimo modelį yra būtina išanalizuoti mokslinėje literatūroje siūlomus vertinimo metodus ir aptarti jų taikymo galimybes.

Skirtumo analizė - metodas, kurio pagalba apytikriai galima išmatuoti palūkanų normos pajamų rizikos poveikį palūkanų normos pasikeitimams. Šis metodas parodo terminų neatitikimo skirtumą, paskaičiuojant visus aktyvų ir pasyvų numatytus terminus pagal sutartis ar kainų perskaičiavimus įvairiais laikotarpiais. Toks terminų neatitikimo skirtumas yra naudojamas apytikriai nustatant kiek padidės ar sumažės palūkanų normos pajamos, pasikeitus duotajai palūkanų normai. Palūkanų normos rizika skirtumo metodu matuojama apskaičiuojant įvairių laikotarpių jautrių palūkanų normai aktyvų ir jautrių palūkanų normai pasyvų skirtumus, naudojant tam tikros datos agreguoto balanso duomenis. Skirtumo dydžiai naudojami įvertinti, kiek pasikeis grynosios palūkanų pajamos, jeigu pakis palūkanų normos. Anot Lileikienės, Martinkienės (2004), Džikevičiaus, Lukoševičiaus (2003) bei Jasienės (2010) aktyvų ir pasyvų, kurių palūkanų normos yra jautrios rinkos palūkanų normų pokyčiams, skirtumo analizė gali būti statinė ir dinaminė.

Bendroji spraga. Statinėje analizėje nagrinėjami rezultatai, kai skirtumo dydžiai laikomi pastovūs. Šis metodas taikomas palūkanų normos rizikos įvertinimui ir valdymui trumpu laikotarpiu (MacDonald ir kt., 2010). Dažniausiai įprasta, kad trumpas laikotarpis yra iki vienerių metų. Skirtumą arba kitaip spragą galima skaičiuoti vieneriems metams arba atskiriems laiko intervalams tikslesnei palūkanų normos rizikai nustatyti. Taigi, skirtumo dydis parodo bendrąją palūkanų normos riziką, su kuria susiduria bankas, todėl šį dydį galima vadinti bendrąja spraga. Kaip jau minėta, šis rodiklis apskaičiuojamas kaip skirtumas tarp jautrių palūkanų normai aktyvų ir pasyvų (pavyzdžiui, metams arba konkrečiam laikotarpiui).

Intervalo spragos apskaičiavimas nuo bendrosios spragos skiriasi tik tuo, kad palūkanų normoms jautrūs aktyvai ir pasyvai sugrupuojami į laiko intervalus pagal dienų skaičių iki perkainojimo datos. Peržvelgus daugumos Lietuvos komercinių bankų ataskaitas, paaiškėjo, jog dažniausiai pasirenkami tokie terminai: iki 1, 1-3, 3-6, 6-12 mėnesių ir daugiau nei 1 metų terminai. Kiekviename intervale apskaičiuojamas skirtumas (intervalo spraga), taigi viename intervale bankas gali turėti neigiamą spragą, o kitame – teigiamą. Šiuo metodu galima detaliau išanalizuoti, kaip

banke keičiasi palūkanų normoms jautrūs aktyvai ir pasyvai trumpesniu laikotarpiu ir išsamiau paaiškinti, kodėl taip įvyko.

Taip pat skaičiuojama **sudėtinė spraga** (dar vadinama sumine, sukaupta, kumuliuota) – sumuojant visus ankstesnių laikotarpių skirtumo dydžius. Sudėtinė spraga taip pat rodo bendrą banko prisiimamą palūkanų normos riziką ir jos poveikį grynosioms palūkanų pajamoms dėl visų ankstesnių laikotarpių skirtumų (tai suteikia reikšmingesnę informaciją apie skirtumo dydį, nes atsižvelgiama į visus ankstesnius laikotarpius) (Jasienė, 1998). Tiek bendroji, tiek sudėtinė spraga yra apimties rodiklis, palūkanų normos riziką matuojantis absoliučiu dydžiu vertine išraiška, todėl pagrįstai įvertinti šį rodiklį galima tik pasitelkus banko balansinius bei pelno ir nuostolio ataskaitų rodiklius.

Dėl minėto trūkumo, Jasienė (2010, p. 195) teigia, kad palūkanų normos rizikos dinaminei analizei atlikti tinkamesni būtų santykiniai rodikliai – palūkanų normų jautrumo indeksai bei skirtumo santykis, nes „tiksliau apskaičiuojamas skirtumas, kadangi atsižvelgiama į banko aktyvų ir pasyvų specifinius perkainojimo požymius, atitinkančius tam tikrus apribojimus ir galimybes paveikti palūkanų normų jautrumą“. Dinaminėje skirtumo analizėje atsižvelgiama į skirtumo dydžio kitimo galimybę kintant palūkanų normoms, tai yra kokios tendencijos pasireiškia palūkanų normų kritimo ir kilimo laikotarpiais ir kaip jos veikia banko skirtumo dydį. Esminis dinaminės skirtumo analizės pranašumas yra toks, kad ši analizė apima imitacinį ir palūkanų jautrumo modeliavimą – numato kapitalo rinkos ir grynųjų palūkanų pajamų pasikeitimus.

Santykinė spraga. Minėtas skirtumo santykio rodiklis apskaičiuojamas kaip to paties laikotarpio jautrių palūkanų aktyvų ir jautrių palūkanų pasyvų santykis:

$$\text{Skirtumo santykis} = \frac{\text{Jautrių palūkanų aktyvai}}{\text{Jautrių palūkanų pasyvai}} \quad (1.3)$$

Kai šis rodiklis didesnis už vienetą, bankas turi teigiamą spragą, jei mažesnis už vienetą – spraga yra neigiama (MacDonald ir kt., 2006). Kuo skirtumo santykis arčiau vieneto, tuo palūkanų normos rizika mažesnė, nes jautrių palūkanų aktyvų apimtis artimesnė jautrių palūkanų pasyvų apimčiai. Jautrių palūkanų aktyvų ir jautrių palūkanų pasyvų apimtis reikšmingai skiriasi, kai skirtumo santykis didesnis arba mažesnis už vienetą, tuo ir palūkanų normos rizika yra didesnė. Teoriniu atveju, kai skirtumo santykis lygus vienetui, spraga yra subalansuota, o tai reiškia, kad palūkanų normos rizika neegzistuoja.

Palūkanų normų jautrumo indeksai. Atliekant dinaminę skirtumo analizę yra naudinga apskaičiuoti palūkanų normų jautrumo indeksus, kurie palygina skirtumo dydį su aktyvais. Vienas iš palūkanų normų jautrumo indeksų yra apskaičiuojamas taip:

$$\text{Bendrasis palūkanų normų jautrumo indeksas} = \frac{\text{Skirtumas}}{\text{Aktyvai}} \quad (1.4)$$

Šis indeksas apskaičiuojamas kaip metų sudėtinio skirtumo ir visų aktyvų santykio absoliutinis dydis, kurio kritinė reikšmė pagal Koch (1995) yra 25 procentai. Kitas palūkanų normų jautrumo indeksas apskaičiuojamas taip:

$$\text{Palūkanas duodančių aktyvų jautrumo indeksas} = \frac{\text{Skirtumas}}{\text{Palūkanas duodantys aktyvai}} \quad (1.5)$$

MacDonald ir Koch (2006) pateikia palūkanas duodančių aktyvų jautrumo indekso ribojančią reikšmę, kuri lygi ± 15 procentų. Tačiau, anot Jasienės (2010), praktikoje rekomenduotina ir griežtesnė rodiklio reikšmė – metų sudėtinis skirtumas neturėtų būti didesnis kaip ± 10 procentų palūkanas duodančių aktyvų bendros sumos. Šie indeksai santykinę išraiška apibūdina priimtoms palūkanų normos rizikos dydį. Jasienė (1998) teigia, kad kiekvienas bankas savo riziką ribojančių limitų sistemoje palūkanų normos rizikos apribojimus privalo nustatyti atsižvelgdamas į vidaus ir išorės sąlygas. Beto bankas gali turėti ir didesnes pastarųjų rodiklių ribines reikšmes, tačiau tuo atveju yra būtinas kuo tikslesnis palūkanų normos prognozavimas ir galimybė apsidrausti nuo palūkanų normos rizikos kitais būdais – išvestinėmis finansinėmis priemonėmis. Pagal Madura (2003), MacDonald ir kt. (2006), Bessis (2008), Kancerevyčius (2009), Kropas ir kt. (1998) išskiriamos pagrindinės palūkanų normos rizikos valdymo priemonių rūšys yra palūkanų normų apsikeitimo, ateities ir pasirinkimo sandoriai.

Trukmės metodas. Nors ir nėra lengvai atliekamas, šis metodas suteikia papildomos informacijos apie palūkanų normos riziką. Trukmės metodas nagrinėjamas kaip statinės skirtumo analizės alternatyva ir papildymas. Kaip teigia Vaškelaitis (2003), trukmės metodo pranašumas – pateikia suprantamą palūkanų normos rizikos išmatavimą visam portfeliui, o taip pat šis metodas koncentruojasi į kainos jautrumą, o anksčiau minėta statinė skirtumo analizė atsižvelgia į normų jautrumą arba perkainojimo dažnumą. Taipogi, šis metodas naudojamas grynosioms palūkanų pajamoms arba akcinio kapitalo rinkos vertei valdyti, atsižvelgiant į visų konkrečių pinigų srautų laiką ir dydį arba kitaip – pinigų laiko vertę. Trukmė – tai palūkanų elastingumo matas, įvertinant vertybinio popieriaus rinkos kainą. Jasienė (1998, p. 49 - 50) pabrėžia trukmės metodo prielaidą, kad „palūkanų normos rizika atsiranda, kai ateinančių pinigų srautų laikas skiriasi nuo išėinančių pinigų srautų laiko“. Atliekant trukmės analizę palyginamas visų aktyvų rinkos vertės jautrumas su visų pasyvų rinkos vertės jautrumu, kai keičiasi palūkanų normos (Jasienė, 2010). Trukmės skirtumas apskaičiuojamas taip:

$$\text{Trukmės skirtumas} = \text{Aktyvų trukmė} - \text{Pasyvų trukmė} \times \frac{\text{Pasyvai}}{\text{Aktyvai}} \quad (1.6)$$

čia: aktyvų (pasyvų) trukmė – aktyvų (pasyvų) trukmės svertinis aritmetinis vidurkis, apskaičiuotas kaip kiekvieno aktyvo (pasyvo) trukmės, padaugintos iš aktyvo (pasyvo) lyginamojo svorio bendroje aktyvų (pasyvų) rinkos vertėje, suma; pasyvų ir aktyvų santykis – tai atitinkamai banko pasyvų ir aktyvų rinkos verčių sumų santykis.

Kuo didesnis trukmės skirtumo absoliutus dydis, tuo didesnė palūkanų normos rizika. Didesnė trukmė reiškia, kad tam tikras palūkanų normų pokytis turės didesnę įtaką (pokytį) pozicijos vertei, negu esant mažesnei trukmei ir tokiam pačiam palūkanų normos pokyčiui (Kancerevyčius, 2009). Anot Jasienės (2010), jeigu bankas turi tikslą – apsaugoti kapitalo rinkos vertę ir būti gerai apsidraudusiu nuo palūkanų normos rizikos, reikėtų stengtis, kad jo aktyvų trukmė būtų šiek tiek mažesnė už jo pasyvų trukmę – kad aktyvai šiek tiek greičiau atsipirktų negu pasyvai. 1.5 lentelėje pateiktas trukmės skirtumo poveikis aktyvų, pasyvų ir kapitalo rinkos vertėms esant įvairiems palūkanų normos pokyčiams.

1.5 lentelė

Trukmės skirtumo ir palūkanų normų poveikis aktyvų, pasyvų ir kapitalo rinkos vertėms

Trukmės skirtumas	Palūkanų normos	Aktyvų rinkos vertė	Pasyvų rinkos vertė	Kapitalo rinkos vertė
Teigiamas	Didėja	Mažėja	> Mažėja	Mažėja
Teigiamas	Mažėja	Didėja	> Didėja	Didėja
Neigiamas	Didėja	Mažėja	< Mažėja	Didėja
Neigiamas	Mažėja	Didėja	< Didėja	Mažėja
Nulis	Didėja	Mažėja	= Mažėja	Nesikeičia
Nulis	Mažėja	Didėja	= Didėja	Nesikeičia

Šaltinis: Jasienė, 1998, p. 51.

Iš lentelės matyti, kad esant teigiamam trukmės skirtumui ir didėjant palūkanų normai, banko aktyvų vertė mažės labiau nei pasyvų rinkos vertė, o banko kapitalo rinkos vertė taip pat mažės. Ir atvirkščiai, palūkanų normoms mažėjant, banko aktyvų rinkos vertė padidėja daugiau nei pasyvų rinkos vertė, o banko kapitalo rinkos vertė didėja. Jei trukmės skirtumas yra neigiamas, tai rinkoje didėjant palūkanų normai, banko aktyvų rinkos vertė mažėja mažiau nei pasyvų vertė, todėl kapitalo rinkos vertė didėja. Ir atvirkščiai, rinkos palūkanų normai mažėjant, aktyvų rinkos vertė didėja mažiau nei pasyvų rinkos vertė, o banko kapitalo rinkos vertė tokiu atveju mažėja. Kai trukmės

skirtumo rodiklis lygus nuliui, bankas gali išlaikyti savo kapitalo rinkos vertę nepriklausomai nuo palūkanų normos pokyčių.

Taigi galima apibendrinti, kad pagal trukmę, santykinai galima nustatyti, kaip keičiasi vertės, kai pasikeičia palūkanų norma. Trukmės analizė iš karto parodo rinkos kapitalo vertės poveikį, kurį sąlygoja palūkanų normos pasikeitimas. Banko patiriamai palūkanų normos rizikai įvertinti naudojama trukmės analizė gali būti papildyta imitaciniu ir palūkanų jautrumo modeliavimu, kuris numato kapitalo rinkos ir grynujų palūkanų pajamų pasikeitimus vertine išraiška.

Grynujų palūkanų pajamų pokytis. Siekiant suvaldyti palūkanų normos riziką, reikia apskaičiuoti grynujų palūkanų pajamų pasikeitimus priklausomai nuo palūkanų normų pokyčio. Tam naudojamas grynujų palūkanų pajamų pokyčio metodas, kuris bus įtrauktas į šiame darbe pateikiamą palūkanų normos rizikos vertinimo mechanizmą. Taikant grynujų palūkanų pajamų pokyčio metodą laikomasi prielaidos, kad palūkanų normų pokyčiai daro tokį pat efektą ir palūkanų normų pokyčiams jautriam turtui, ir išsipareigojimams. Grynujų palūkanų pajamų pokyčio apskaičiavimui Jasienė (1998), Titarenkos (1997), Lileikienė, Martinkienė (2004) siūlo taikyti tokią formulę:

$$\text{Grynujų palūkanų pajamų pokytis} = \text{Skirtumas} \times \text{Palūkanų normos pokytis} \quad (1.7)$$

Pagal šią formulę galima teigti, kad, esant teigiamam skirtumui, palūkanų normos padidėjimas lems grynujų palūkanų pajamų padidėjimą, o palūkanų normos sumažėjimas – grynujų palūkanų pajamų sumažėjimą. Situacija susiklostys atvirkščiai, esant neigiamam skirtumui. Grynujų palūkanų pajamų pokyčiui autoriai – Enge (2004), Vaškelaitis (2003), Kropas ir kt. (1998) siūlo taikyti trumpesniems intervalams kitokią formulę:

$$\text{Grynujų palūkanų pajamų pokytis} = \text{GAP}_i \times \left(1 - \frac{\text{Int}_t}{360}\right) \times \text{Palūkanų normos pokytis} \quad (1.8)$$

čia: GAP_i – spraga i-tajame laikotarpyje; Int_t - kiekvieno laikotarpio dienų vidurkis (laikotarpyje iki 1 mėn. $\text{Int}_t = 30 / 2 = 15$; 1-3 mėn. $\text{Int}_t = 60$; 3-6 mėn. $\text{Int}_t = 135$; 6-12 mėn. $\text{Int}_t = 270$).

Anot Jasienės, Vanagienės (2003), grynujų palūkanų pajamų faktinis pasikeitimas atitiks numatomą, jei palūkanų normos ir palūkanų suma keisis numatyta kryptimi ir numatytu dydžiu. Taip pat tai priklauso ir nuo skirtumo dydžio, kuris, pasikeitus aktyvų ir pasyvų sudėčiai ir jautrumui, taipogi pasikeis.

Palūkanų marža. Tai rodiklis įvertinantis palūkanų normos rizikos valdymo mechanizmą banke. Kaip minėta ankstesniame poskyryje šis rodiklis rodo, kaip efektyviai bankas skolina ir skolinasi lėšas. Tai tiesioginės formos ekonominis statistinis matas, todėl kuo jis didesnis, tuo geriau (Bartosevičienė, 2004). Šio rodiklio apskaičiavimas pateiktas 1.2.2. poskyryje.

Įvertinti palūkanų normos riziką yra būtina, norint tinkamai ją valdyti. Nuo to ar bus aptikta rizika ar ne, priklauso grynosios banko pajamos. Žinoma nereikėtų manyti, kad šią riziką galima visiškai suvaldyti. Tačiau banko padaliniui, kuris yra atsakingas už grynujų palūkanų pajamų valdymą, yra būtina taikyti kuo efektyvesnius palūkanų normos rizikos vertinimo metodus ir modelius, kurie padėtų kontroliuoti kuo didesnę grynujų palūkanų pajamų gavimą. O tai, kaip išsiaiškinta, yra itin priklausoma nuo rinkos palūkanų normų pokyčio įtakos grynosioms palūkanų pajamoms.

Sekančioje dalyje pateiktas palūkanų normos rizikos vertinimas bei grynujų palūkanų pajamų ir jas lemiančių veiksnių tarpusavio ryšių analizė naudojant AB Šiaulių bankas 2004 – 2013 metų finansinės atskaitomybės duomenis.

2. PALŪKANŲ NORMOS RIZIKOS VERTINIMAS BEI GRYNŲJŲ PALŪKANŲ PAJAMŲ IR JAS LEMIANČIŲ VEIKSNIŲ TARPUSAVIO RYŠIŲ ANALIZĖ AB ŠIAULIŲ BANKAS PAVYZDŽIU

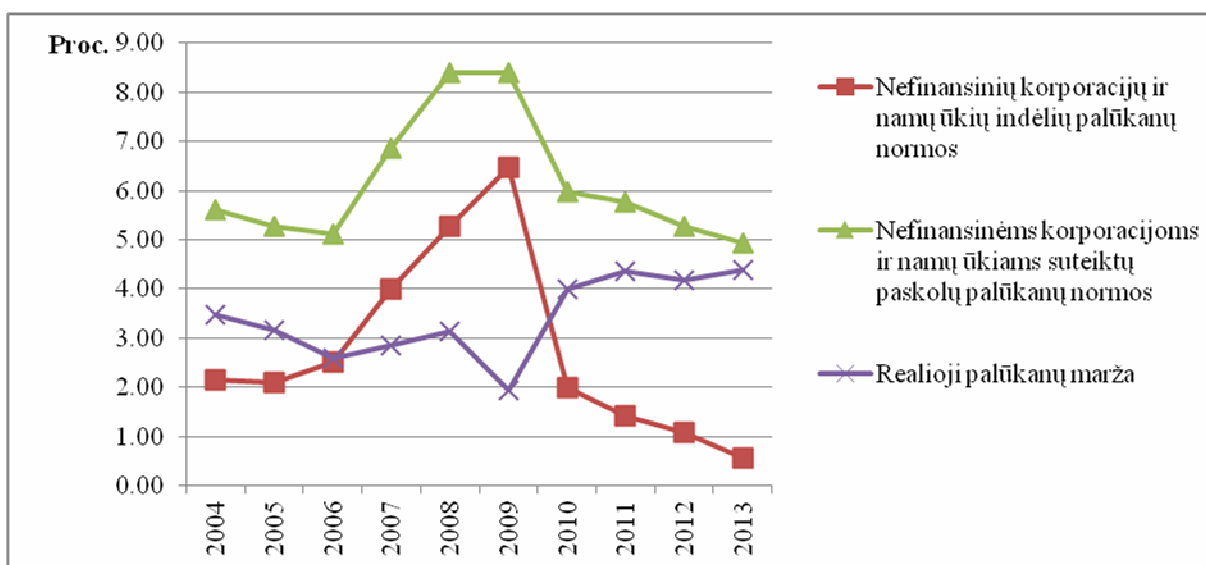
2.1. Palūkanų normos rizikos lygio nustatymas Lietuvoje

Siekiant atlikti kuo išsamesnę ir argumentais pagrįstą AB Šiaulių bankas palūkanų normos rizikos analizę, pirmasis tyrimo skyrius yra skirtas palūkanų normos rizikos lygio nustatymui Lietuvoje analizuojamu 2004 – 2013 metų laikotarpiu. Būtent dėl palūkanų normos lygio kaitos ir nepastovumo komerciniai bankai patiria palūkanų normos riziką, kuri ypač veikia banko vykdomos palūkanų veiklos finansinius rezultatus. Taigi šios darbo dalies tikslas – nustatyti koks palūkanų normos lygio nepastovumas ir vyravusios palūkanų normų tendencijos egzistavo analizuojamu laikotarpiu Lietuvoje. Šiam tikslui pasiekti atsižvelgta į Lietuvos banko teikiamus duomenis apie priimtus nefinansinių korporacijų ir namų ūkių naujus indėlius ir jų palūkanų normas bei suteiktas naujas paskolas nefinansinėms korporacijoms ir namų ūkiams ir jų palūkanų normas nuo 2004 metų spalio mėnesio iki 2013 metų gruodžio mėnesio. Siekiant įvertinti egzistavusį palūkanų normų nepastovumo lygį, naujų sandorių palūkanų normos yra svarbios ir reikšmingos, nes jos ganėtinai tiksliai atspindi konkrečiu laiku buvusią situaciją paskolų ir indėlių rinkoje.

1 priedo lentelėse pateikti minėto laikotarpio kiekvieno mėnesio svertiniai sutarto termino (iki 1 mėn., nuo 1 iki 6 mėn., nuo 6 mėn. iki 1m., nuo 1 iki 2 m. ir nuo 2m.) priimtų naujų indėlių ir suteiktų naujų paskolų nefinansinėms korporacijoms ir namų ūkiams palūkanų normų vidurkiai, iš kurių apskaičiuoti metiniai minėtų palūkanų normų vidurkiai tam, kad 2.1 paveiksle vaizdžiai pateikti palūkanų normų kitimo tendencijas. Taip pat atsižvelgta į realiąją palūkanų maržą, kuri yra skirtumas tarp realiai egzistavusių indėlių ir paskolų palūkanų normų. Šiuo atveju, norint įvertinti analizuojamu laikotarpiu egzistavusį palūkanų normos rizikos lygį Lietuvoje, apibrėžta, jog paskolų palūkanų norma galima vadinti vidutiniškai už kokią kainą (palūkanas uždirbančio turto palūkanų norma) namų ūkis ar nefinansinės korporacijos galėjo pasiskolinti pinigų iš kredito įstaigų. Atitinkamai, indėlių palūkanų norma apibrėžiama kaip palūkanas kainuojančių išsipareigojimų palūkanų norma (iš banko pozicijos), už kurią namų ūkis ar nefinansinės korporacijos galėjo paskolinti pinigų (padėti indėlių) kredito įstaigoms.

Taigi pagal 2.1 paveiklę pateiktą 2004 – 2013 metų realiosios palūkanų maržos dinamiką galima spręsti, kad Lietuvos komercinių bankų uždirbama vidutinė grynųjų palūkanų pajamų norma mažėjo pusę analizuojamo laikotarpio, tai yra - nuo 2004 iki 2009 metų, išskyrus nežymų augimą 2007 ir 2008 metais, po kurių pastebimas žymus realiosios palūkanų maržos mažėjimas, kai 2009

metais ji pasiekė žemiausią tašką. Nors tuo metu, kaip matyti grafike, pastebimas tiek paskolų, tiek indėlių palūkanų normų lygiagretus augimas, tačiau realiosios palūkanų maržos staigų sumažėjimą lėmė nuo 2008 iki 2009 metų labiau išaugusios indėlių palūkanų normos ir beveik nepakitusios paskolų palūkanų normos, kurios sumažino komercinių bankų galimybes uždirbti daugiau palūkanų pajamų. Išaugusios indėlių palūkanų normos padidino komercinių bankų palūkanų išlaidas. Tokią komercinių bankų poziciją galima paaiškinti 2008 pabaigoje prasidėjusios ir 2009 metais žemiausią tašką pasiekusios pasaulio ekonominės krizės poveikiu finansinėms institucijoms, kai išsikovė nekilnojamojo turto burbulas, sumažėjo kredito paklausa, suprastėjo gyventojų bei įmonių lūkesčiai dėl šalies ūkio ateities, išaugo blogųjų paskolų portfelio dalis. Taip pat 2008 metų pabaigoje iškilo bankų likvidumo klausimas, kai įmonės ir gyventojai vedini pasimistinių lūkesčių ėmė masiškai atsiiminėti indėlius. Todėl, esant tokiai situacijai, komerciniai bankai tiesiog negalėjo mažinti indėlių palūkanų normų, o priešingai – jas padidinti, kaip ir matyti grafike 2009 metais. Taip elgtis jie buvo priversti, siekdami pritraukti lėšų. Nuo 2009 iki 2013 metų pastebimas realiosios palūkanų maržos augimas, kurį lėmė didesnis indėlių negu paskolų palūkanų normų mažėjimas.

2.1 pav. Nefinansinėms korporacijoms ir namų ūkiams suteiktų naujų paskolų, priimtų naujų indėlių palūkanų normos ir realioji palūkanų marža

Šaltinis: sudaryta naudojant Lietuvos banko oficialiosios finansų statistikos duomenis.

Stebint ir analizuojant naujų sandorių palūkanų normas, galima padaryti išvadas apie bankų veiksmus, kurių metu buvo atliekami turto ir išsipareigojimų įkainojimo pokyčiai, atsižvelgiant į palūkanų normos rizikos poveikį. 2.1 paveiksle matyti, kad 2004 – 2013 metų laikotarpiu tiek naujų paskolų, tiek indėlių palūkanų normos buvo nepastovios, pastebėti ir aptarti staigūs ir kardinalūs jų pokyčiai, dėl ko galima teigti, kad bankai analizuojamu laikotarpiu susidūrė su nepastovia palūkanų

normos rizika, kuri potencialiai įtakojo kredito institucijų veiklos rezultatus, jų pelną bei akcinio kapitalo rinkos vertę.

2.2. AB Šiaulių bankas palūkanų normos rizikos vertinimas

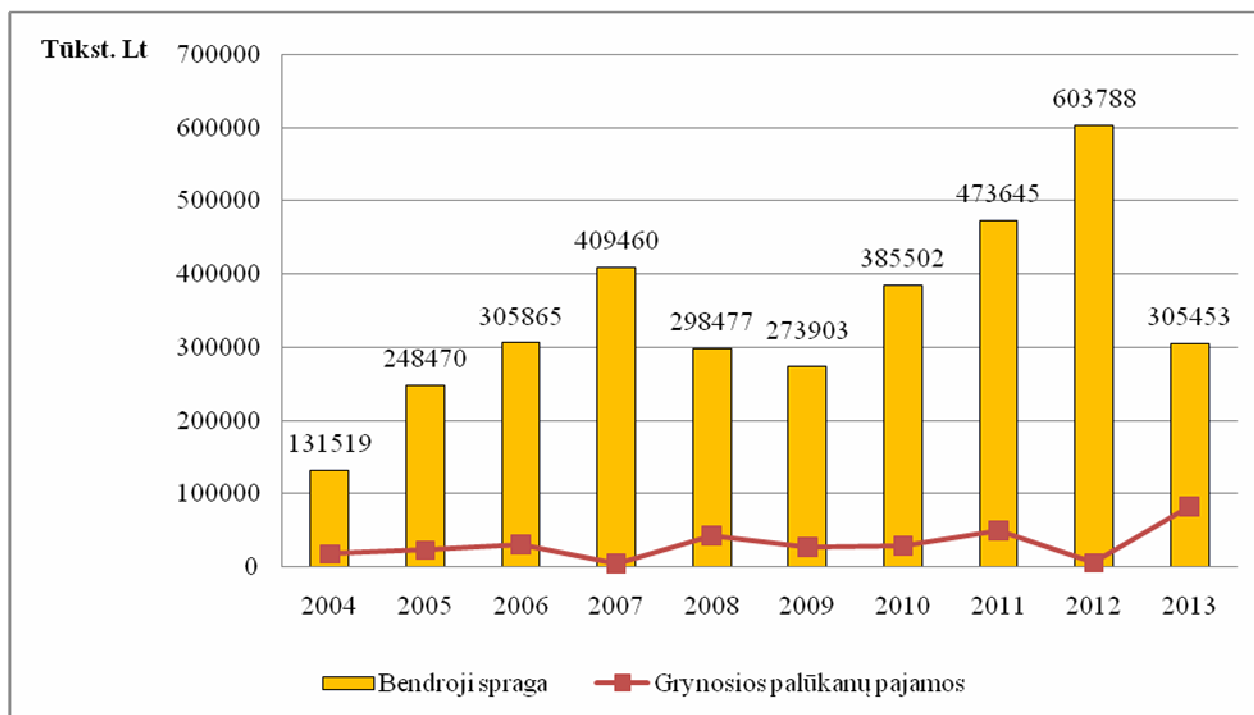
Palūkanų normos rizikos vertinimo mechanizmas skirtas bankų padaliniais, kurie atsakingi už aktyvų ir pasyvų valdymą, palūkanų pajamų generavimą. Palūkanų normos riziką vertinti ir priimti atitinkamus sprendimus yra būtina, siekiant aktyvų ir pasyvų valdymo efektyvumo, didesnių grynujų palūkanų pajamų ir geresnių banko veiklos rezultatų. Taigi palūkanų normos rizikos vertinimui pasirinkti tokie metodai:

1. Bendroji spraga (skirtumas);
2. Intervalo spraga;
3. Sudėtinis skirtumas;
4. Santykinė spraga (skirtumo santykis);
5. Palūkanų normų jautrumo indeksai;
6. Grynujų palūkanų pajamų pokytis;
7. Palūkanų marža;
8. Palūkanoms jautrių aktyvų ir jautrių pasyvų trukmės skirtumo analizė (pateikta 2.3. skyriuje).

Naudojantis šiais metodais siekiama įvertinti AB Šiaulių bankas patiriamos palūkanų normos rizikos mastą, kaitą ir valdymo efektyvumą pasirinktu 2004 – 2013 metų laikotarpiu. 1 priede pateikti analizuojamų metų skaičiavimams reikalingi AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenys ir apskaičiuoti skirtumo ir jo modifikacijų rezultatai. Minėtame priede pateiktose skirtumo analizės rezultatų lentelėse tiek aktyvai, tiek pasyvai yra sugrupuoti terminais: iki 1 mėn., 1 – 3 mėn., 3 – 6 mėn., 6 – 12 mėn., daugiau nei 1 metai. Palūkanoms jautrių aktyvų ir jautrių pasyvų sumos pateiktos pagal minėtus perkainojimo terminus. Palūkanų normai nejautrūs aktyvai ir pasyvai yra išskirti atskirai, tačiau jie skirtumo metodo skaičiavimuose nenaudojami. Apskaičiuotas jautrumo palūkanų normoms skirtumas kiekviename intervale, o taip pat pateikta bendroji spraga (skirtumas). Taip pat apskaičiuotas ir pateiktas palūkanoms jautrių aktyvų ir jautrių pasyvų skirtumo santykis kiekvienam terminui ir bendrai metams.

Lyginant, kaip kasmet keitėsi šių rodiklių dydžiai, galima įvertinti banko prisiimamos palūkanų normos rizikos laipsnį ir kokios aktyvų ir pasyvų valdymo strategijos laikėsi bankas analizuojamu laikotarpiu.

Bendroji spraga. Pagrindinis metodas analizuoti struktūrinę palūkanų normos riziką yra bendrosios spragos analizė. Tai neatitikimas tarp turto ir įsipareigojimų vertės per laikotarpį. Šiuo atveju vertinama metų bendroji spraga, kurios kasmetiniai rezultatai apskaičiuoti ir pateikti 2 priedo lentelėse. Rezultatai gauti apskaičiavus skirtumą tarp palūkanoms jautrių aktyvų ir jautrių pasyvų srautų per metų laikotarpį. 2.2 paveiksle pateikta AB Šiaulių bankas bendrosios spragos ir grynąjų palūkanų pajamų dinamika 2004 – 2013 metų laikotarpiu.

2.2 pav. AB Šiaulių bankas bendrosios spragos ir grynąjų palūkanų pajamų dinamika

Šaltinis: sudaryta naudojant AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenis.

2004 metų pabaigoje bendroji spraga buvo mažiausia analizuojamu laikotarpiu ir siekė 131,5 mln. Lt. Pastaroji didėjo kasmet iki 2007 metų, kai buvo beveik keturis kartus didesnė nei 2004 metais ir tuomet jau siekė 409,5 mln. Lt, o tai reiškia, kad keturių metų laikotarpyje AB Šiaulių bankas visada turėjo palūkanoms jautraus turto daugiau negu palūkanoms jautrių įsipareigojimų. Matyti, kad spragos dydis buvo formuojamas itin aktyviai, taigi galima teigti, kad bankas taikė agresyvią aktyvų ir pasyvų valdymo strategiją ir tuo metu jam buvo palankus palūkanų normų augimas, dėlto pastebimas ir grynąjų palūkanų pajamų augimas 2004 – 2006 metais. Reikia išskirti 2007 metus, kai spragos dydis buvo suformuotas aktyviai ir 2.1 skyriuje analizuotos bankinio sektoriaus paskolų ir indėlių palūkanų normos akivaizdžiai augo, tačiau AB Šiaulių bankas grynosios palūkanų pajamos sumažėjo. Taip gali būti dėl tokios situacijos, kad 2007 metais keliuose smulkesniuose intervaluose spraga galėjo būti neigiama, o metinė spraga teigiama. Galima teigti, kad tie keli intervalai, turintys neigiamą spragą, galėjo padaryti nemažai nuostolių banko

grynosioms palūkanų pajamoms, nors žvelgiant į bendrąją spragą galima manyti, kad palūkanų normos spraga yra valdoma gerai.

Kita situacija pastebima kriziniu 2008 – 2009 metų laikotarpiu, kai bendroji spraga buvo sumažinta, o atsižvelgus į rinkoje vyravusias indėlių ir paskolų palūkanų normas (indėlių palūkanų normų augimo, o paskolų nepakitusias), galima suprasti AB Šiaulių bankas veiksmus bendrosios spragos sumažinimo atžvilgiu: didėjančios indėlių palūkanų normos yra nepalankios spragos didinimui, todėl palūkanoms jautrūs įsipareigojimai yra mažinami. 2010 – 2012 metais AB Šiaulių bankas vėl aktyviai formavo bendrąją spragą, kuri 2012 metais buvo suformuota didžiausia (603,8 mln. Lt) visu analizuojamu laikotarpiu. Tačiau tais pačiais metais pastebimas ir grynujų palūkanų pajamų sumažėjimas. Iš vienos pusės galima teigti, kad toks sumažėjimas yra dėl rinkoje tuo metu mažėjusių tiek indėlių, tiek paskolų palūkanų normų, kas, esant teigiamai ir didelei spragai, yra nepalanku banko grynosioms palūkanų pajamoms. Iš kitos pusės galima manyti, kad tais metais smulkesniuose intervaluose spraga galėjo būti neigiama ir suformuoti bankui finansinių nuostolių. Šiai problemai spręsti bankas gali pasitelkti intervalo spragos skaičiavimo metodiką.

Intervalo spraga. Siekiant išsiaiškinti, kodėl grynosios palūkanų pajamos 2007 ir 2012 metais buvo sumažėjusios, atlikta intervalo spragos analizė minėtiems metams. Taip pat tuo siekiama parodyti, kad bankams reikia stebėti palūkanų normos rizikos įtaką kuo mažesniuose laiko intervaluose tam, kad kiek įmanoma labiau stebėtų patiriamą palūkanų normos riziką ir gebėtų apsisaugoti nuo finansinių nuostolių. 2.1 lentelėje pateikti AB Šiaulių bankas 2007 metų intervalo spragos skaičiavimo rezultatai.

2.1 lentelė

2007 metų AB Šiaulių bankas intervalo spragos analizės rezultatai (tūkst. Lt)

Laikotarpis	Jautrūs palūkanų normai					Nejautrūs pal. normai	Iš viso tik jautrūs pal. normai	Iš viso:
	Iki 1 mėn.	Nuo 1 iki 3 mėn.	Nuo 3 iki 6 mėn.	Nuo 6 iki 12 mėn.	Daugiau nei 1 metai			
Aktyvai	287337	432711	653183	76313	280063	283539	1729607	2013146
Pasyvai ir kapitalas	342672	417799	238358	260756	60562	692999	1320147	2013146
Jautrumo palūkanų normai skirtumas	-55335	14912	414825	-184443	219501		409460	
Sudėtinis skirtumas	-55335	-40423	374402	189959	409460			

Šaltinis: sudaryta naudojantis AB Šiaulių bankas 2007 metų finansinės atskaitomybės duomenimis.

2007 metų pabaigoje analizuojamas bankas turėjo 1,7 mlrd. litų palūkanoms jautraus finansinio turto ir 1,3 mlrd. litų palūkanoms jautrių finansinių įsipareigojimų. Kadangi, bankas turėjo daugiau jautrių palūkanų normai aktyvų nei pasyvų, jo spraga – teigiama (409,5 mln. Lt). Laikotarpiais, kai banko intervalo spragos dydis teigiamas, paskolų palūkanų normos augimas yra palankus bankui, ir atvirkščiai, tais laikotarpiais, kai banko intervalo spragos dydis neigiamas,

bankui palankus indėlių palūkanų normos mažėjimas, nes bankas turi daugiau palūkanoms jautrių pasyvų nei aktyvų.

Laikotarpiu iki 1 mėn. AB Šiaulių bankas palūkanoms jautraus turto turėjo mažiau nei palūkanoms jautrių įsipareigojimų, matyti, kad bankas turi neigiamą intervalo spragą ir bankui palankus indėlių palūkanų normos mažėjimas, nes būtų perkainuota pasyvų, tai yra – banko įsipareigojimų, dalis. Tačiau tuo metu situacija kredito ir indėlių rinkoje AB Šiaulių bankas buvo nepalanki, nes indėlių palūkanų normos laikotarpiu iki 1 mėnesio sparčiai augo (žr. 1 priedo 1 lentelė), todėl tai atnešė bankui finansinių nuostolių. Kadangi laikotarpiais nuo 1 iki 3 mėn., nuo 3 iki 6 mėn. ir terminu daugiau nei 1 metai, AB Šiaulių bankas jautrių palūkanoms aktyvų turi daugiau nei pasyvų, tai intervalo spragos teigiamos ir bankui palankus tuometinis paskolų palūkanų normos augimas. Nuo 6 iki 12 mėn. laikotarpiu intervalo spraga neigiama, kaip ir laikotarpiu iki 1 mėn., tačiau spraga didesnė net tris kartus. Tai reiškia, kad bankas vykdo aktyvią neigiamo skirtumo strategiją, tačiau tuo laikotarpiu pastebimas ir indėlių palūkanų normos augimas, kuris bankui, galima teigti, atnešė nemažus nuostolius dėl didelės neigiamos spragos. Dėl to, kad vienuose intervaluose spragos neigiamos, o kituose – teigiamos, AB Šiaulių bankas, nors ir turėdamas teigiamą metų bendrąją spragą, patyrė finansinių nuostolių, dėl kurių 2007 metais pastebimas grynujų palūkanų pajamų sumažėjimas.

Siekiant išsiaiškinti, kokios priežastys lėmė 2012 metų grynujų palūkanų pajamų sumažėjimą (žr. 2.2 pav.), 2.2 lentelėje pateikti AB Šiaulių bankas 2012 metų intervalo spragos skaičiavimo rezultatai.

2.2 lentelė

2012 metų AB Šiaulių bankas intervalo spragos analizės rezultatai (tūkst. Lt)

Laikotarpis	Jautrūs palūkanų normai					Nejautrūs pal. normai	Iš viso tik jautrūs pal. normai	Iš viso:
	Iki 1 mėn.	Nuo 1 iki 3 mėn.	Nuo 3 iki 6 mėn.	Nuo 6 iki 12 mėn.	Daugiau nei 1 metai			
Aktyvai	419951	529989	798003	199256	631388	352879	2578587	2931466
Pasyvai ir kapitalas	340238	427380	517669	622367	67145	956667	1974799	2931466
Jautrumo palūkanų normai skirtumas	79713	102609	280334	-423111	564243		603788	
Sudėtinis skirtumas	79713	182322	462656	39545	603788			

Šaltinis: sudaryta naudojantis AB Šiaulių bankas 2012 metų finansinės atskaitomybės duomenimis.

2012 metais AB Šiaulių bankas, kaip ir 2007 metais, turėjo teigiamą bendrąją spragą (603,8 mln. Lt), tai reiškia, kad ir tais metais turėjo daugiau jautraus palūkanų normai finansinio turto, nei finansinių įsipareigojimų. 2007 ir 2012 metai pasižymi itin didelėmis teigiamomis spragomis, tačiau taipogi pastebimas grynujų palūkanų pajamų sumažėjimas abiejais metais. Iš dalies galima teigti, jog bankas, turėdamas tokias dideles spragas, vykdė agresyviąją aktyvų ir pasyvų valdymo

strategiją. 2012 metais indėlių ir paskolų palūkanų normos mažėjo (žr. 1 priedas), o kartu mažėjo ir banko grynosios palūkanų pajamos, kadangi beveik visą laikotarpį, ypač iki pusės metų ir laikotarpiu daugiau nei 1 metai, buvo teigiama ir vis didėjanti intervalo spraga. Grynujų palūkanų pajamų mažėjimą lėmė daugiau susitraukusios paskolų negu indėlių palūkanų normos. Tai reiškia, kad turint vis daugiau palūkanų normų pokyčiams jautraus turto bei sparčiau mažėjant paskolų palūkanų normoms, AB Šiaulių bankas uždirbamos palūkanų pajamos mažėjo daugiau, negu palūkanų išlaidos, nes mažėjančiomis palūkanų normomis buvo perkainuojama daugiau aktyvų negu pasyvų.

Nuo 6 iki 12 mėnesių laikotarpiu AB Šiaulių bankas žymiai sumažino palūkanoms jautraus turto apimtį ir, priešingai, padidino palūkanoms jautrius įsipareigojimus. Tuo metu užfiksuota neigiama intervalo spraga, kuri turėjo AB Šiaulių bankas atnešti teigiamus pokyčius, susijusius su uždirbamomis palūkaninėmis pajamomis. Tai galima paaiškinti tuo, kad, turint daugiau palūkanoms jautrių įsipareigojimų negu palūkanoms jautraus turto ir mažėjant palūkanų normoms, mažesnėmis palūkanų normomis perkainuojama daugiau banko įsipareigojimų nei turto straipsnių, kas leidžia padidėti banko uždirbamoms palūkanų pajamoms, o palūkanų išlaidoms – sumažėti.

Sudėtinė spraga taip pat rodo bendrą banko prisiimamą palūkanų normos riziką ir jos poveikį grynosioms palūkanų pajamoms dėl visų ankstesnių laikotarpių skirtumų. Galima teigti, kad, kuo didesnė sudėtinė spraga, tuo didesnis grynujų palūkanų pajamų pasikeitimas konkrečiam palūkanų normos pokyčiui (tuo didesnė palūkanų normos rizika).

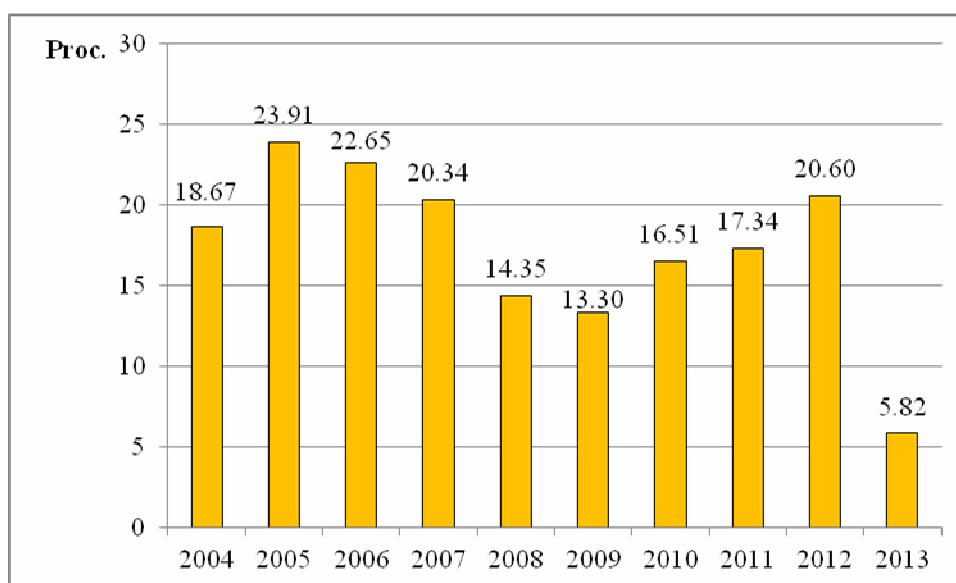
Kaip jau minėta, 2007 ir 2012 metais AB Šiaulių bankas turėjo didžiausias bendrąsias spragas (atitinkamai 409,5 mln. Lt ir 603,8 mln. Lt) visu analizuojamu laikotarpiu, bet tuo pačiu metu patyrė ir grynujų palūkanų pajamų sumažėjimus (žr. 2.2 pav.). Nors atsižvelgus į tai, kad 2007 metais palūkanų normos rinkoje augo, o bankas turėjo didelę teigiamą bendrąją spragą, tačiau patyrė grynujų palūkanų pajamų mažėjimą, nes sudėtinė spraga laikotarpiais iki 1 mėn. ir 1 – 3 mėn. buvo neigiama, tai galėjo bankui suformuoti nemažus finansinius nuostolius, dėl ko sumažėjo metų grynosios palūkanų pajamos.

Kaip 2007 metais, taip ir 2012 metais bendroji spraga buvo didelė ir teigiama, be to grynosios palūkanų pajamos mažėjo, tačiau situacija abiejais metais sudėtinės spragos atžvilgiu buvo skirtinga. 2012 metais AB Šiaulių bankas visuose terminuose turėjo teigiamą sudėtinę spragą (žr. 2.2 lentelė). Tai parodo, kad, tuo metu rinkoje palūkanų normoms krentant panašiu tempu, banko grynosios palūkanų pajamos sumažėjo stipriai, nes AB Šiaulių bankas vykdė pasirinktą netinkamą poziciją aktyvų ir pasyvų suderinamumo atžvilgiu – palūkanoms jautraus turto 2012 metais visais terminais turėjo daugiau negu palūkanoms jautrių įsipareigojimų, o tai bankui buvo nepalanku dėl daugiau sumažėjusių palūkanų pajamų nei sumažėjusių palūkanų išlaidų. Bankas galėjo trumpinti

jautrių palūkanų normų pokyčiams pasyvų terminus, o aktyvų – ilginti, taip spraga būtų neigiama, o uždirbtos grynosios palūkanų pajamos didėtų.

Pastebėtas intervalo spragos trūkumas – bankai, o tarp jų ir AB Šiaulių bankas, intervalo spragai skaičiuoti naudoja mažesnius terminus nei vienų metų, tačiau jie ne visi gerai atspindi patiriamą palūkanų normos riziką. Pavyzdžiui, laikotarpis nuo 6 iki 12 mėnesių yra ganėtinai ilgas ir neaišku, kuri dalis yra perkainuojama laikotarpio pradžioje, o kuri pabaigoje. Jei rinkoje vyrauja žymus palūkanų normų nestabilumas ir jų kintamumas, tai vienos iš perkainuojamų sumų bankui gali uždirbti grynąsias palūkanų pajamas, o kitos atnešti nuostolį. Todėl tiek AB Šiaulių bankas, tiek kitiems komerciniams bankams galima patarti perkainojimo terminus išskirstyti kas mėnesį, kas leistų efektyviau valdyti palūkanų normos rizikos patirimo mastą.

Tiek bendroji, tiek sudėtinė spraga yra apimties rodiklis, palūkanų normos riziką matuojantis absoliučiu dydžiu vertine išraiška, todėl pagrįstai įvertinti šį rodiklį galima tik pasitelkus banko balansinius bei pelno ir nuostolio ataskaitų rodiklius. Šiuo atveju remtasi 2004 – 2013 metų AB Šiaulių bankas balansų ataskaitų viso turto kasmetinėmis balansinėmis vertėmis, nuo kurių apskaičiuota ir 2.3 paveiksle pateikta bendrosios spragos dalies visame turte dinamika.

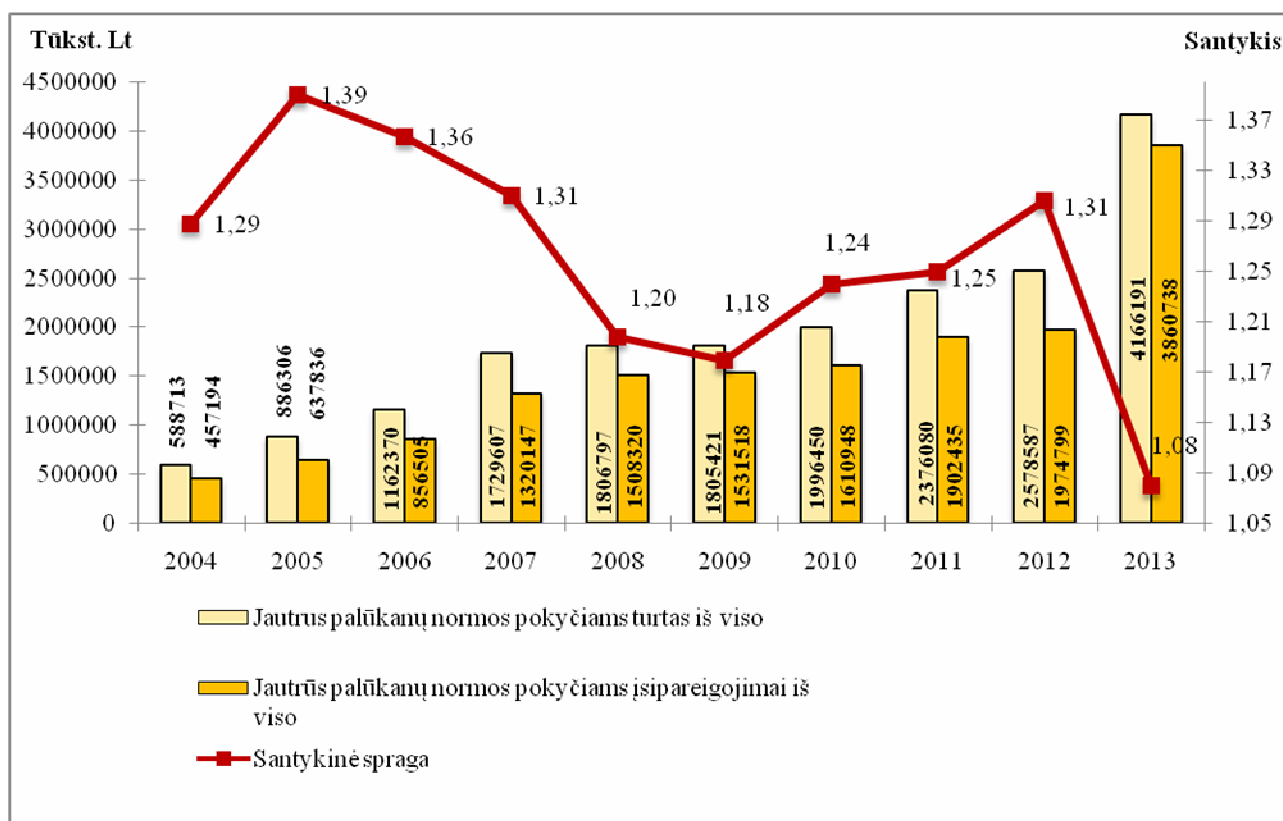
2.3 pav. AB Šiaulių bankas bendrosios (sudėtinės) spragos dalis visame turte

Šaltinis: sudaryta naudojant AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenis.

Iš grafiko matyti, kad AB Šiaulių bankas bendrosios spragos dalis visame turte analizuojamu laikotarpiu buvo nepastovi ir nuolat kito. 2005 metais bendrosios (sudėtinės) spragos dalis sudarė net 23,91 % nuo viso banko turto. Šis rodiklis iki 2009 metų nuolat mažėjo ir tuomet siekė 13,30 %. Toks rodiklio mažėjimas rodo, kad AB Šiaulių bankas vis mažiau spekuliuavo būsimomis palūkanų normomis ir siekė nulinės spragos, norėdamas apsaugoti gaunamą pelną. Nors pažvelgus į

bendrosios spragos rodiklio dinamiką (žr. 2.1 pav.) matyti, kad bendroji spraga didėjo iki 2007 metų, o poto mažėjo iki 2009 metų, tačiau tai parodo, kad reikia atsižvelgti ne tik į bendrus rodiklius, bet ir į santykinius. Šiuo atveju, banko poziciją palūkanų normos rizikos valdymo atžvilgiu geriau parodo bendrosios (sudėtinės) spragos dalies visame turte rodiklis. Nuo 2009 metų šis rodiklis didėjo, tai rodo, kad bankas taikė agresyvesnę politiką didindamas bendrosios (sudėtinės) spragos dalį nuo viso turto, kol galiausiai 2013 metais minėtas rodiklis pasiekė žemiausią tašką (bendroji spraga sudarė tik 5,82 % banko viso turto). Tai parodo, kad bankas buvo konservatyvus, o to viena priežasčių galėjo būti atsargenis elgesys dėl 2012 metais sumažėjusių grynujų palūkanų pajamų.

Santykinė spraga. Šio metodo pagalba paprasčiau stebėti, kaip keičiasi jautrūs palūkanų normų pokyčiams aktyvų ir pasyvų dydžiai. 2.4 paveiksle pateikti AB Šiaulių bankas 2004 – 2013 metų jautrių palūkanų normos pokyčiams turto ir įsipareigojimų dydžiai bei santykinė spraga, kuri gaunama jautrų palūkanų normos pokyčiams turtą padalijus iš jautrių palūkanų normos pokyčiams įsipareigojimų.

2.4 pav. AB Šiaulių bankas jautraus palūkanų normos pokyčiams turto ir įsipareigojimų straipsnių santykinė spraga

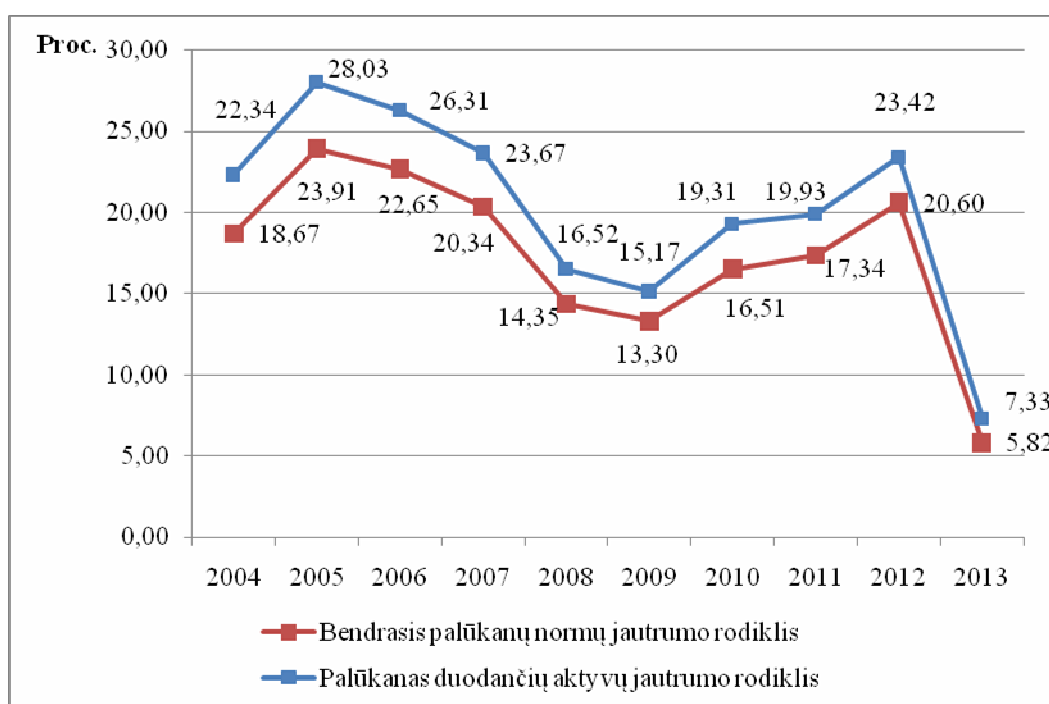
Šaltinis: sudaryta naudojant AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenis.

Iš paveikslų matyti, kad jautrus palūkanų normos pokyčiams turtas 2004 – 2013 metais nuolat buvo didesnis už palūkanų normos pokyčiams jautrius išsipareigojimus. Galima pastebėti, kad abu rodikliai visą analizuojamą laikotarpį didėjo, išskyrus 2009 metais labai nežymiai sumažėjusį palūkanų normos pokyčiams jautrų turtą, kuris tais metais siekė 180,5 mln. Lt. Dėl sumažėjusio minėto turto ir, priešingai, padidėjusių palūkanoms jautrių išsipareigojimų tais metais, santykinė spraga sumažėjo nuo 1,20 ir siekė 1,18. Kadangi analizuojamu laikotarpiu visos santykinės spragos buvo didesnės už 1, galima teigti, kad bankas nuolat turėjo teigiamas bendrąsias spragas (tai aiškiai parodo ir nuolat didesnis palūkanoms jautraus turto dydis lyginant su palūkanoms jautrių išsipareigojimų dydžiu). Jei santykinė spraga nuo 2005 iki 2009 metų sprąčiai mažėjo (atitinkamai tuo laikotarpiu sumažėjo nuo 1,39 iki 1,18 santykio), tačiau buvo teigiama, galima teigti, kad AB Šiaulių bankas tuo metu laikėsi konservatyviosios aktyvų ir pasyvų valdymo strategijos, nes nuolat labiau didino palūkanoms jautrius išsipareigojimus negu palūkanoms jautrų turtą. Vadinas, bankas buvo numatęs, kad jam taip elgtis yra naudingiau ir, tikėtina, kad jis bandė spekuliuoti jautriais palūkanų normos pokyčiams aktyvais ir pasyvais, tikėdamasis finansinės naudos (didesnių grynųjų palūkanų pajamų) dėl rinkoje labiau didėjančių indėlių negu suteikiamų paskolų palūkanų normų (žr. 2.1 pav.). Priešinga situacija pastebima nuo 2009 metų didėjančios santykinės spragos atžvilgiu, kuri nuo 1,18 padidėjo iki 1,31 santykio 2012 metais. Tuo metu kredito ir indėlių rinkoje mažėjo tiek paskolų palūkanų normos, tiek indėlių palūkanų normos, tačiau pastarosios mažėjo kur kas greitesniu tempu. Tai rodo, kad bankas, atsižvelgdamas į tai, vėl mėgino spekuliuoti palūkanų normos pokyčiams jautrių aktyvų ir pasyvų dydžiais, tik šiuo atveju jis laikėsi agresyviosios jautrių palūkanoms aktyvų ir pasyvų valdymo strategijos, nes didino santykinę spragą. Reikia pabrėžti, kad santykinėi spragai artėjant prie 1 bankas stengiasi būti konservatyvesnis palūkanų normos rizikos atžvilgiu, kad nepatirtų netikėtų finansinių nuostolių, todėl yra bandoma suderinti jautrių palūkanoms aktyvų ir pasyvų dydžius. Ir priešingai, jei laikomasi agresyviosios politikos, tai santykinė spraga yra arba didinama už 1 arba mažinama. Tai reiškia, kad didesnė už vienetą parodo, jog bankas turi daugiau palūkanoms jautraus turto nei išsipareigojimų, o mažesnė – jog turi daugiau palūkanoms jautrių išsipareigojimų negu turto.

2013 metais AB Šiaulių bankas tiek palūkanoms jautraus turto, tiek jautrių išsipareigojimų balansinės vertės gerokai padidėjo. Tai įvyko perėmus dalį bankrutavusio Ūkio banko, tuomet AB Šiaulių bankas pozicija rinkoje smarkiai pasikeitė. Tais metais santykinė spraga, išskirtinai visu analizuojamu dešimties metų laikotarpiu, labai staigiu tempu sumažėjo ir siekė 1,08. Tai buvo mažiausia santykinės spragos reikšmė per dešimtmetį. Bankas tapo daug didesniu ir reikšmingesniu banku, per trumpą laiką pavyko sėkmingai integruoti du bankus, užtikrinti tolesnį išsipareigojimų vykdymą ir operatyvų paslaugų atnaujinimą buvusiems Ūkio banko klientams. 2013 metais padalinių tinklą padidinus net 21 skyriumi, iki 77 skyrių, klientų skaičiui perkopus 300 tūkstančių,

AB Šiaulių bankas tapo didžiausiu lietuvišku banku. Visa tai, kas išvardinta, bei žema santykinės spragos reikšmė rodo, kad bankas buvo nusiteikęs ryžtingai, tačiau konservatyviai, kas rodo banko atsakingumo lygį. Galima teigti, kad tuo metu jis nebuvo sutelkęs dėmesio į spekuliaciją palūkanų normomis.

Palūkanų normų jautrumo indeksai parodo banko priimtų palūkanų normos rizikos lygį ir leidžia palyginti metų sudėtinį skirtumą su bendra aktyvų verte bei palūkanas duodančių aktyvų verte. Mokslinėje literatūroje autoriai (Jasienė, 2010; MacDonald ir Koch, 2006; Koch, 1995) pateikia kritines šių rodiklių reikšmes, kurių bankams vertėtų laikytis siekiant sukontroliuoti patiriamą palūkanų normos riziką. 2.5 paveiksle pateikti AB Šiaulių bankas bendrojo palūkanų normų jautrumo ir palūkanas duodančių aktyvų jautrumo indeksų, išreikštų procentais, dinamikos.

2.5 pav. AB Šiaulių bankas bendrojo palūkanų normų jautrumo ir palūkanas duodančių aktyvų jautrumo rodiklių dinamikos

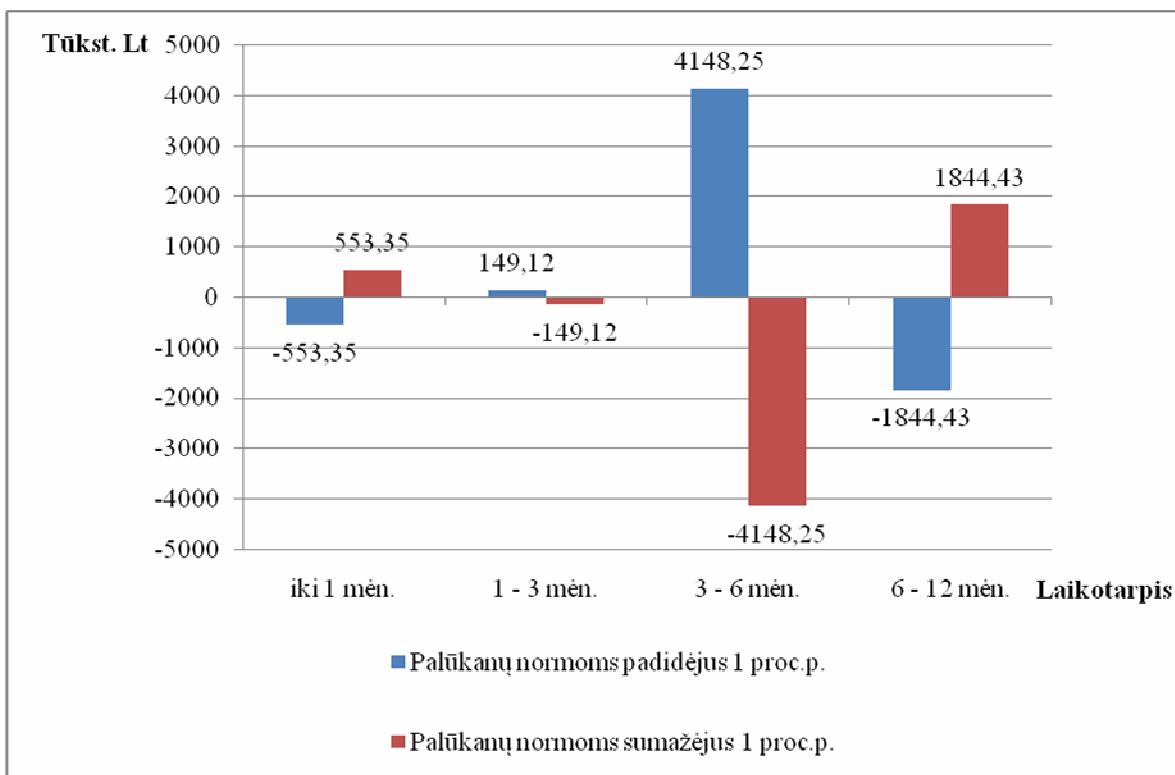
Šaltinis: sudaryta naudojant AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenis.

Bendras palūkanų normų jautrumo rodiklis visu analizuojamu 2004 – 2013 metų laikotarpiu nei karto neviršijo rekomenduotino 25% lygio (pagal Koch, 1995). Tačiau palūkanas duodančių aktyvų jautrumo rodiklis beveik visais analizuojamais metais viršijo MacDonald ir Koch (2006) rekomenduojamą ± 15 procentų palūkanas duodančių aktyvų bendros sumos ribą. Kaip jau minėta, šie rodikliai parodo banko priimtų palūkanų normos rizikos dydį. Taigi galima teigti, kad AB Šiaulių bankas nuo 2004 metų iki pasaulinės ekonomikos krizės laikotarpio ir po jos, iki 2012 metų, vykdė agresyviąją palūkanoms jautrių aktyvų ir pasyvų valdymo strategiją, prisiimdamas didelį

palūkanų normos rizikos dydį. 2003 – 2007 metais palūkanas duodančių aktyvų jautrumo rodiklio reikšmės svyravo intervale nuo 22,34% iki 28,03%, o laikotarpiu nuo 2010 iki 2012 metų analizuojamo rodiklio reikšmės didėjo nuo 19,31% iki 23,42%. Taigi tai gerokai viršija pastarųjų autorių rekomendacijas. Galima pridurti, anot Jasienės (2010), praktikoje rekomenduotina ir griežtesnė rodiklio reikšmė – metų sudėtinis skirtumas neturėtų būti didesnis kaip ± 10 procentų. Tokia rodiklio reikšmė nebuvo viršyta tik praėjusiais 2013 metais, kai palūkanas duodančių aktyvų jautrumo rodiklio reikšmė buvo 7,33%. Tais metais AB Šiaulių bankas pasižymėjo konservatyvumu aktyvų ir pasyvų valdyme dėl bankrutavusio Ūkio banko dalies perėmimo.

AB Šiaulių bankas palūkanas duodančių aktyvų jautrumo rodiklio didelių reikšmių negalima vertinti vien tik neigiamai, nes kiekvienas bankas savo riziką ribojančių limitų sistemoje palūkanų normos rizikos apribojimus privalo nustatyti atsižvelgdamas į vidaus ir išorės sąlygas. Galima teigti, kad AB Šiaulių bankas tuo metu bandė atlikti kuo tikslesnes palūkanų normos pokyčių prognozes bei galėjo apsidrausti nuo palūkanų normos rizikos kitais būdais – išvestinėmis finansinėmis priemonėmis.

Grynųjų palūkanų pajamų pokyčio metodu išmatuojamas palūkanų normos svyravimo poveikis banko grynosioms palūkanų pajamoms. Atliekant skaičiavimus (pateikti 3 priede) iškelta prielaida, kad palūkanų normos pokyčiai daro tokį pat poveikį jautriam palūkanų normos pokyčiams turtui ir įsipareigojimams. Jau anksčiau aptarta, kad AB Šiaulių bankas daugiausiai nuostolių atnešė 2007 ir 2012 metai, todėl šių laikotarpių duomenys yra nagrinėjami išsamiau. 2.6 paveiksle pavaizduoti duomenys atspindi, kokią įtaką banko veiklos rezultatui turės palūkanų normos pasikeitimas 1 procentiniu punktu.

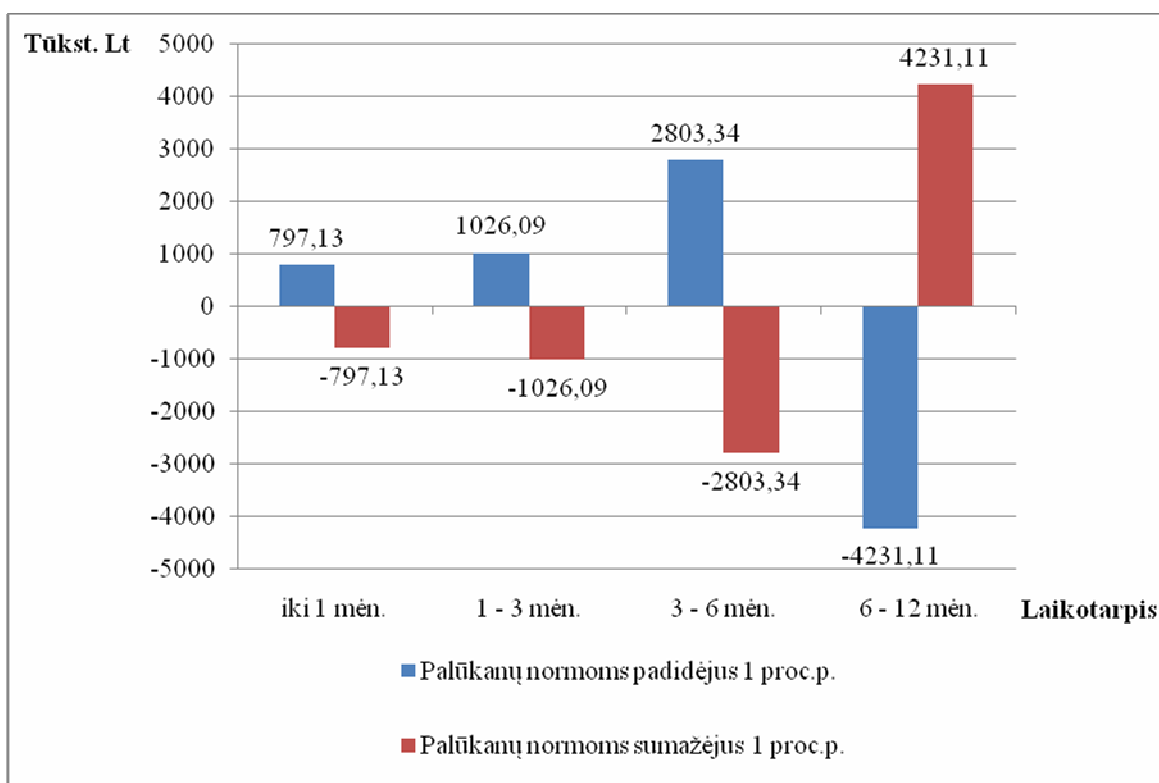
2.6 pav. Palūkanų normų pokyčio poveikis banko grynosioms palūkanų pajamoms AB

Šiaulių bankas 2007 metais

Šaltinis: sudaryta naudojant AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenis.

Iki 1 mėn., 1-3 mėn., 3-6 mėn. laikotarpiais palūkanų normoms sumažėjus 1 proc. punktu, AB Šiaulių bankas palūkanų pajamos sumažėtų 3744,02 tūkst. Lt, nes būtų perkainuota daugiau palūkanoms jautraus turto negu išsipareigojimų. Visgi per visus 2007 metus nuostolis būtų patirtas mažesnis ir palūkanų pajamos sumažėtų 1899,59 tūkst. Lt. Jau anksčiau minėta, kad 2007 metais palūkanų normos turėjo tendenciją didėti (žr. 2.1 pav.), todėl svarbiausias šio metodo apskaičiuotas rezultatas, kuris gautas dėl palūkanų normos padidėjimo 1 proc. punktu. Iki 1 mėn. ir 1-3 mėn. laikotarpiais palūkanų normoms padidėjus 1 proc. punktu, banko pajamos sumažėtų 404,23 tūkst. Lt, nes palūkanų normoms jautrių išsipareigojimų būtų perkainuota daugiau nei turto. Didžiausią teigiamą poveikį grynosioms palūkanų pajamoms (4148,25 tūkst. Lt) turėtų 3-6 mėn. laikotarpio banko jautrių palūkanų normos pokyčiams aktyvų ir pasyvų perkainojimas, o didžiausią neigiamą poveikį (1844,43 tūkst. Lt) turėtų 6-12 mėn. laikotarpio jautrių palūkanų normoms turto ir išsipareigojimų perkainojimas. Tačiau per visus metus palūkanų pajamos padidėtų 1899,59 tūkst. Lt, nors 2007 metais buvo pastebimas grynujų palūkanų pajamų sumažėjimas. Galima teigti, kad palūkanų normos per metus pakito daugiau ir kai kuriais laiko intervalais galėjo atnešti daugiau finansinių nuostolių bankui ir tai įtakojo grynujų palūkanų pajamų sumažėjimą.

2.7 pav. pavaizduotas palūkanų normos pokyčio poveikis AB Šiaulių bankas grynosioms palūkanų pajamoms 2012 metais.

2.7 pav. Palūkanų normų pokyčio poveikis banko grynosioms palūkanų pajamoms AB Šiaulių bankas 2012 metais

Šaltinis: sudaryta naudojant AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenis.

Jei palūkanų norma tais metais būtų buvusi 1 proc. punktu didesnė, tai AB Šiaulių bankas laikotarpiais iki 1 mėn., 1-3 mėn. ir 3- 6 mėn. būtų patyręs teigiamą palūkanų normos pokyčio įtaką ir gaunamos palūkanų pajamos būtų išaugusios 4626,56 tūkst. Lt, tačiau per visus 2012 metus palūkanų pajamos būtų išaugusios tik 395,45 tūkst. Lt, nes 6-12 mėn. laikotarpiu bankas būtų patyręs neigiamą palūkanų normų padidėjimo poveikį dėl brangiau perkainuotų palūkanoms jautrių įsipareigojimų. Visgi kredito ir indėlių rinkoje 2012 metais buvo fiksuojamos palūkanų normų mažėjimo tendencijos, todėl palūkanoms sumažėjus 1 proc. punktu AB Šiaulių bankas palūkanų pajamos sumažėjo 395,45 tūkst. Lt, nes buvo perkainuota daugiau palūkanoms jautraus turto negu įsipareigojimų.

Palūkanų marža. Tai spragų valdymo mechanizmui įvertinti skirtas metodas, parodantis kaip efektyviai bankas skolina ir skolinasi lėšas. Iš 2.3 lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad visu 2004 - 2013 metų laikotarpiu palūkanas uždirbančio turto ir palūkanas kainuojančių įsipareigojimų apimtys kasmet didėjo. Tačiau 2010 metais iki tol didėjusios palūkanų pajamos ir palūkanų išlaidos sumažėjo ir atitinkamai siekė 107379 ir 78540 tūkst. Lt.

AB Šiaulių bankas palūkanų maržos skaičiavimo rezultatai

Rodikliai	Metai									
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Iš viso turto, kuris uždirba palūkanas, tūkst. Lt	588713	886306	1162370	1729607	1806797	1805421	1996450	2376080	2578587	4166191
Iš viso įsipareigojimų, kurie kainuoja palūkanas, tūkst. Lt	457194	637836	856505	1320147	1508320	1531518	1610948	1902435	1974799	3860738
Palūkanų pajamos, tūkst. Lt	32131	42419	59896	94570	134457	140474	107379	116080	124041	177665
Palūkanų išlaidos, tūkst. Lt	14228	19493	29547	56996	91723	112878	78540	66029	68611	94626
Grynosios palūkanų pajamos, tūkst. Lt	17903	22926	30349	4261	42734	27596	28839	50051	55430	83039
Palūkanų marža, proc.	2.35	1.73	1.70	1.15	1.36	0.41	0.50	1.41	1.34	1.81

Šaltinis: sudaryta naudojant AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenis.

Pagal pateiktą palūkanų maržos dinamiką matyti, kad analizuojamu 2004 – 2013 metų laikotarpiu AB Šiaulių bankas palūkanų normos rizikos valdymo mechanizmo efektyvumas buvo didžiausias 2004 metais, kai siekė 2,35%, po to beveik kasmet mažėjo ir 2009 metais, nors ir padidėjus palūkanų pajamoms ir palūkanų išlaidoms, žymiai sumažėjo ir tesiekė 0,41%. Taip galėjo įvykti dėl to, kad 2009 metais rinkoje paskolų palūkanų normos išliko beveik tokia pačiame lygyje, kaip ir 2008 metais, o indėlių palūkanų normos išaugo. Tai lėmė, kad 2009 metais palūkanų pajamos padidėjo gerokai mažiau negu palūkanų išlaidos ir palūkanų marža žymiai sumažėjo. 2010 metais kredito ir indėlių rinkoje sumažėjo palūkanų normos, tačiau AB Šiaulių bankas palūkanų marža padidėjo ir siekė 0,50%. Tais metais palūkanų išlaidos sumažėjo labiau negu palūkanų pajamos ir tai lėmė šiek tiek išaugusias grynąsias palūkanų pajamas bei palūkanų maržą. Pastebima, kad likusiu analizuojamu laikotarpiu AB Šiaulių bankas palūkanų normos rizikos valdymo efektyvumas buvo svyruojantis, nes palūkanų marža kasmet kito tiek didėjimo, tiek mažėjimo linkme.

Nuo pasaulinės ekonomikos krizės įkarščio 2009 metais pradėjusios kristi rinkos palūkanų normos bankams kelia nemažai rūpesčių. Dėl nepalankios ekonominės situacijos bei nepastovumo tiek AB Šiaulių bankas, tiek kitiems bankams patartina išduoti paskolas fiksuotomis palūkanomis, nes pastaraisiais metais krintant palūkanų normoms tokios paskolos yra mažiau rizikingos banko palūkanų pajamų atžvilgiu. Tačiau namų ūkiai ir kitos nefinansinės institucijos remiasi lūkesčiais, kad palūkanų normos gali dar sumažėti, todėl daugelis siekia imti paskolas su kintančiomis palūkanų normomis, kad sumažintų išlaidas bent trumpalaikėje perspektyvoje.

Atlikus palūkanų normos rizikos vertinimą konkretaus banko atžvilgiu, paaiškėjo, kad visi metodai turi savų privalumų ir trūkumų. Siekiant kuo tiksliau įvertinti patiriamą palūkanų normos rizikos mastą, bankuose galima naudoti visus metodus, svarbu gebėti palyginti gautus rezultatus, padaryti tinkamas išvadas ir priimti efektyvius sprendimus. Taigi šiuo atveju galima teigti, kad vienas geriausių palūkanų normos rizikos vertinimo būdų yra intervalinės spragos metodas, kurį taikant bankams patartina susmulkinti laikotarpį iki 1 metų į intervalus kas mėnesį, taip būtų galima tiksliau ir dažniau įvertinti patiriamą palūkanų normos riziką ir imtis tam tikrų valdymo sprendimų, dėl kurių pagerėtų palūkanų normos rizikos valdymo kokybė. Pastarąjį metodą galima papildyti santykinės spragos skaičiavimo metodu bei gryųjų palūkanų pajamų pokyčio metodu. Siekiant stebėti palūkanų normos rizikos valdymo mechanizmo efektyvumą rekomenduojama skaičiuoti palūkanų maržos rodiklį ir, atsižvelgus į jį, priimti atitinkamus sprendimus. Šiame skyriuje pateiktą palūkanų normos rizikos vertinimo modelį rekomenduojama naudoti bankams, kurie neturi įsigiję brangių kompiuterinių programų, padedančių valdyti palūkanų normos riziką, arba bankams, kurie nori sumažinti palūkanų normos rizikos valdymo padalinio išlaidas.

Kitame darbo skyriuje atlikta AB Šiaulių bankas palūkanoms jautrių aktyvų ir jautrių pasyvų trukmės skirtumo analizė. Trukmės skirtumas neįtrauktas į šiame skyriuje pateiktą palūkanų normos rizikos vertinimo mechanizmą, nes šio metodo atlikimas reikalauja išsamesnės analizės, todėl ji pateikta 2.3. skyriuje.

2.3. AB Šiaulių bankas palūkanoms jautrių aktyvų ir jautrių pasyvų trukmės skirtumo analizė

Siekiant apskaičiuoti trukmės skirtumą, pirmiausia reikia nusistatyti vidutinę aktyvų ir pasyvų perkainojimo trukmę. Tai reikalinga atlikti, nes daugelis aktyvų ar pasyvų perkainojimo terminų yra sugrupuoti mėnesiais, pavyzdžiui, laikotarpio nuo 1 iki 3 mėn., ar nuo 3 iki 6 mėn. ir kiti. Kadangi trukmės skirtumo rodiklį ketinama vertinti metų atžvilgiu, todėl nuspręsta vidutinę termino trukmę įvertinti metais, tiesiog apskaičiuojant vidutinę aktyvo (pasyvo) kiekvieno termino trukmę iš pradžių dienomis, o po to - metais. Perkainojimo laikotarpiu daugiau nei 1 metai vidutinė termino trukmė nurodyta pasirinktinai, nes nėra galutinio termino. Todėl šiuo atveju laikotarpis daugiau nei 1 metai tiesiog pasirinktinai laikomas 4 metų laikotarpiu, kuriam taip pat skaičiuojama vidutinė perkainojimo termino trukmė metais. Vidutinės aktyvų (pasyvų) perkainojimo terminų trukmės pateiktos 2.4 lentelėje.

Vidutinės aktyvų ir pasyvų perkainojimo terminų trukmės

Terminas	Vidutinė termino trukmė, dienomis	Vidutinė termino trukmė, metais
iki 1 mėn.	$30 \text{ d.}/2=15$	$15/365=0,04$
nuo 1 iki 3 mėn.	$(30 \text{ d.} + 90 \text{ d.})/2=60$	$60/365=0,16$
nuo 3 iki 6 mėn.	$(90 \text{ d.} + 180 \text{ d.})/2=135$	$135/365=0,37$
nuo 6 iki 12 mėn.	$(180 \text{ d.} + 365 \text{ d.})/2=273$	$273/365=0,75$
daugiau nei 1 metai	$(4 \text{ m.} * 365 \text{ d.})=1460$	$1460/365=2$

Šaltinis: sudaryta autorės.

Naudojant 2.4 lentelėje apskaičiuotas vidutines terminų trukmes (metais) bei jautrių palūkanoms aktyvų (pasyvų) vertes, 2.5 lentelėje apskaičiuoti ir pateikti AB Šiaulių bankas 2013 metų aktyvų (pasyvų) lyginamieji svoriai bendroje jautrių palūkanoms aktyvų (pasyvų) rinkos vertėje bei aktyvų ir pasyvų trukmės. 2013 metai detalesniam skaičiavimo pademonstravimui pasirinkti grindžiant tuo, kad tie metai yra naujausi. Aktyvo (pasyvo) lyginamasis svoris skaičiuojamas bendros jautrių palūkanoms aktyvų (pasyvų) rinkos vertės atžvilgiu, kuri sudaro vienetą, o tam tikro perkainojimo termino aktyvas ar pasyvas - tam tikrą dalį. Nors pagal 1.6 formulę (žr. šio darbo p. 18), kurią mokslinėje literatūroje pateikė Jasienė (2010, p. 197) galima manyti, kad bendra aktyvų ar pasyvų rinkos vertė yra „turto iš viso“ ar „įsipareigojimų iš viso“ vertė, apimanti tiek palūkanoms jautrius, tiek nejautrius aktyvus ar pasyvus. Tačiau, remiantis tuo, kad palūkanoms nejautrūs aktyvai (analogiškai ir pasyvai) neturi perkainojimo termino, jiems nėra skaičiuojama perkainojimo termino trukmė, o taip pat, akivaizdu, nejautrių palūkanoms aktyvų (pasyvų) trukmė. Dėl šios priežasties bendra aktyvų ar pasyvų rinkos vertė šiame darbe suvokiama kaip jautrių palūkanoms aktyvų (pasyvų) rinkos vertė. Aiškesniam 1.6 formulės (žr. p. 18) supratimui pateikiamas išsamesnis jos paaiškinimas: aktyvų (pasyvų) trukmės apskaičiuotos kaip kiekvieno aktyvo (pasyvo) vidutinės perkainojimo termino trukmės ir aktyvo (pasyvo) lyginamojo svorio bendroje jautrių palūkanoms aktyvų (pasyvų) rinkos vertėje sandauga, o bendra vienu metų aktyvų (pasyvų) trukmė gaunama sudedant visų smulkesnių laikotarpių aktyvų trukmes.

AB Šiaulių bankas 2013 metų aktyvų ir pasyvų trukmės skaičiavimo tarpiniai duomenys ir rezultatai

Rodiklis	iki 1 mėn.	nuo 1 iki 3 mėn.	nuo 3 iki 6 mėn.	nuo 6 iki 12 mėn.	daugiau nei 1 metai	Iš viso
Vid. perkainojimo termino trukmė, metais	0.04	0.16	0.37	0.75	2	-

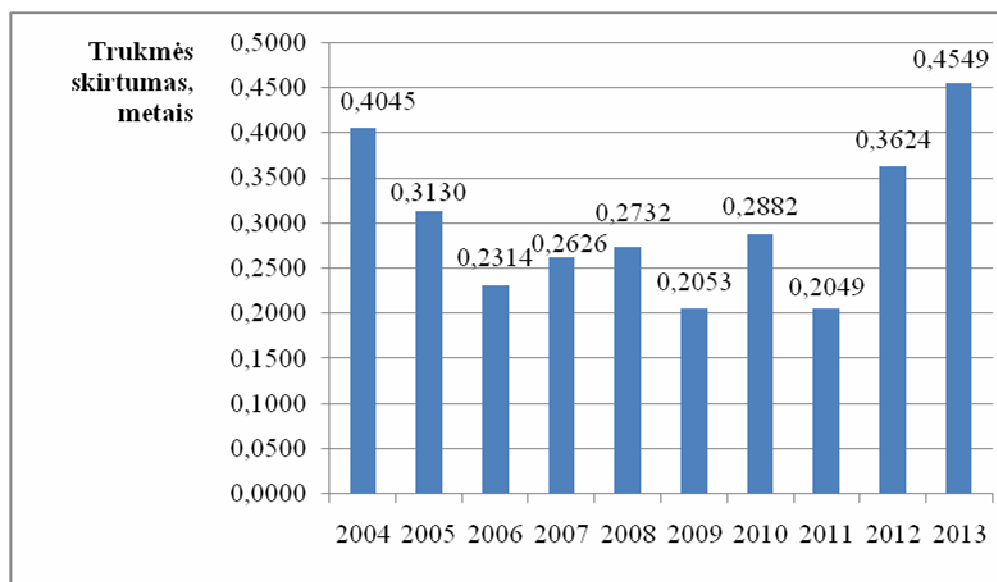
2.5 lentelės tęsinys

Rodiklis	iki 1 mėn.	nuo 1 iki 3 mėn.	nuo 3 iki 6 mėn.	nuo 6 iki 12 mėn.	daugiau nei 1 metai	Iš viso
Jautrūs palūkanoms aktyvai, tūkst. Lt	511293	746580	925030	339219	1644069	4166191
Aktyvo lyginamasis svoris bendroje jautrių palūkanoms aktyvų rinkos vertėje	0.1227	0.1792	0.2220	0.0814	0.3946	1
Aktyvų trukmė, metais	0.0049	0.0287	0.0822	0.0611	0.7892	0.9660
Jautrūs palūkanoms pasyvai, tūkst. Lt	633238	675772	837096	1394540	320092	3860738
Pasyvo lyginamasis svoris bendroje jautrių palūkanoms pasyvų rinkos vertėje	0.1640	0.1750	0.2168	0.3612	0.0829	1
Pasyvų trukmė, metais	0.0066	0.0280	0.0802	0.2709	0.1658	0.5515

Šaltinis: sudaryta naudojantis AB Šiaulių bankas 2013 metų finansinės atskaitomybės duomenimis.

Trukmės rodiklis matuojamas laiko vienetais, šiuo atveju – metais. 2.5 lentelėje aktyvų ir pasyvų trukmės rodikliai rodo atitinkamai vidutinę jautrių palūkanoms aktyvų ir jautrių palūkanoms pasyvų perkainojimo trukmę metais. Kaip teigia Jasienė (2010, p. 197): „Siekiant, kad banko kapitalo rinkos vertė nemažėtų ir bankas būtų gerai apsidraudęs nuo palūkanų normos rizikos, paprastai stengiamasi, kad jo aktyvų trukmė būtų šiek tiek mažesnė už jo pasyvų trukmę“. Tai reiškia, kad siekiama jog aktyvai atsipirktų šiek tiek greičiau negu pasyvai. Tačiau pažvelgus į 2013 metų vidutinės jautrių palūkanoms aktyvų ir jautrių pasyvų perkainojimo trukmes matyti, kad praėjusiais metais AB Šiaulių bankas aktyvai atsipirko šiek tiek greičiau nei pasyvai tik perkainojimo laikotarpiu iki 1 mėnesio ir laikotarpiu nuo 6 iki 12 mėnesių, nes tuomet aktyvų trukmės buvo mažesnės nei pasyvų trukmės (atitinkamai laikotarpiu iki 1 mėn. aktyvų trukmė lygi 0,0049, o pasyvų trukmė – 0,0066, o laikotarpiu nuo 6 iki 12 mėn. – 0,0611 ir 0,2709). O kitais likusiais perkainojimo terminais pasyvų trukmės buvo mažesnės už aktyvų trukmes, todėl galima teigti, kad banko klientai pasirašydavo trumpesnio termino indėlių sutartis ir ilgesnio termino paskolų sutartis, tikėdamiesi palūkanų normų augimo, dėl kurio banko klientas turintis indėlį gautų didesnes palūkanas (pasibaigus trumpesnio termino indėlio sutarčiai ir pasirašius naują sutartį su išaugusiomis palūkanų normomis), o klientas paėmęs paskolą su ilgesnio termino sutartimi liktų apsidraudęs nuo papildomų išlaidų už mokamas palūkanas dėl augančių palūkanų normų. Atsižvelgus į 2.5 lentelėje pateiktus rezultatus, galima teigti, kad jautrių palūkanų normos pokyčiams aktyvų ir jautrių pasyvų vidutinė perkainojimo laiko trukmė 2013 metais didėjo (išskyrus pasyvų perkainojimo laikotarpį daugiau nei 1 metai, kai pasyvų trukmė sumažėjo). Tai reiškia, kad AB Šiaulių bankas tais metais vis ilgesniais terminais perkainuodavo turimus aktyvus ir pasyvus, o tai parodo, kad rinkos palūkanų normos turėjo mažėjimo arba nepastovumo tendenciją ir bankas mėgino apsaugoti nuo palūkanų normų svyravimo neigiamos įtakos jo veiklos rezultatams.

Taip pat galima manyti, kad dėl AB Šiaulių bankas integravimo su bankrutavusiu Ūkio banku pagrindinis dėmesys buvo skiriamas sėkmingo bankų sujungimo darbams bei užduotims, palūkanų normų svyravimų sukeltą galimą riziką kiek įmanoma minimizuojant – tiesiog ilginant perkainojimo terminus. 2.8 paveiksle pateikta AB Šiaulių bankas trukmės skirtumo dinamika (skaičiavimai pateikti 4 ir 5 prieduose) 2004 – 2013 metais.

2.8 pav. AB Šiaulių bankas 2004 – 2013 metų trukmės skirtumo dinamika

Šaltinis: sudaryta naudojant AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenis.

Iš 2.8 paveiksle pateiktos trukmės skirtumo dinamikos matyti, kad visu analizuojamu laikotarpiu AB Šiaulių bankas trukmės skirtumas buvo teigiamo ženklo, tačiau nepastovaus dydžio. AB Šiaulių bankas trukmės skirtumas analizuojamu laikotarpiu buvo žymiai sumažėjęs nuo 2004 metais, kai siekė 0,4045 metų, iki 2011 metų, kai trukmės skirtumo rodiklis buvo 0,2049 metų, vadinasi buvo sumažėjusi banko patiriama palūkanų normos rizika. Kadangi, kuo didesnis trukmės skirtumo absoliutinis dydis, tuo labiau aktyvų ir pasyvų perkainojimo terminai nesutampa ir tuo didesnė palūkanų normos rizika, galima teigti, kad 2004 – 2013 metų laikotarpiu AB Šiaulių bankas patyrė santykinai didžiausią palūkanų normos riziką šio laikotarpio pradžioje (2004 ir 2005 metais) ir laikotarpio pabaigoje (2012 ir 2013 metais, kai trukmės skirtumo rodiklio dydis buvo didžiausias ir siekė 0,4549 metų). Tai reiškia, kad tuo metu kapitalo rinkos vertė buvo daugiau jautri palūkanų normos pasikeitimams. Naudojantis šiame darbe (p. 19) pateikta 1.5 lentele su trukmės skirtumo poveikio kapitalo rinkos vertei priklausomybe bei 2.1 paveikslu (p. 23) su indėlių ir paskolų palūkanų normų dinamika, galima teigti, kad analizuojamo laikotarpio pradžioje, o tiksliau 2004 – 2006 metais, esant mažėjančiam teigiamam trukmės skirtumui ir mažėjančioms rinkos palūkanų normoms, kapitalo rinkos vertė didėja. Tai galima paaiškinti tuo, kad aktyvų rinkos vertė didėja

daugiau negu pasyvų rinkos vertė, nes teigiamas trukmės skirtumas parodo, kad aktyvų trukmė ilgesnė negu pasyvų. Tai reiškia, kad bankas išduoda paskolas ilgesniam laikui negu priima tam tikram laikui indėlius ar kitus įsipareigojimus, todėl mažėjant rinkos palūkanų normai banko prisiimti įsipareigojimai jam kainuoja mažiau, nes dažniau perkainuojami pasyvai vis mažesne palūkanų norma ir dėl to pasyvų rinkos vertė didėja. Daugiau nei pasyvų rinkos vertė didėja aktyvų rinkos vertė, nes ilgesnės trukmės iki perkainojimo aktyvai yra apsaugoti nuo dažno perkainojimo mažėjančia palūkanų norma, vadinasi jų rinkos vertė auga.

Nuo 2006 iki 2009 metų rinkos palūkanų normos turėjo didėjimo tendenciją, o tuo metu trukmės skirtumas buvo teigiamas ir dėl ilgesnės aktyvų trukmės (vadinasi dėl ilgesnių terminų išduotoms paskoloms) aktyvų rinkos vertė mažėjo, nes paskolos ir kitas turtas iš kurio uždirbamos palūkanos rečiau perkainuojami didesnėmis palūkanomis. Pasyvų rinkos vertė taipogi mažėjo, nes banko įsipareigojimai buvo dažniau perkainuojami augančiomis palūkanomis. Taigi dėl daugiau sumažėjusios aktyvų rinkos vertės negu pasyvų rinkos vertės, bendrai AB Šiaulių bankas kapitalo rinkos vertė mažėjo. Jei bankas nori išlaikyti savo kapitalo rinkos vertę nepriklausomą nuo palūkanų normos pokyčių, trukmės skirtumas turėtų būti lygus nuliui arba kuo artimesnis nuliui, o taip pat bankui siekiant būti gerai apsidraudusiu nuo palūkanų normos rizikos reikėtų, kad jo aktyvų trukmė būtų šiek tiek mažesnė už jo pasyvų trukmę.

Taigi, jei bet kurio banko veiklos tikslas yra apsaugoti kapitalo rinkos vertę, tai tam tinkamas yra trukmės skirtumo metodas, nes esminis jo pranašumas yra tas, kad trukmės skirtumo rodiklis apibendrina palūkanų normos riziką visam finansinių priemonių portfeliui. Banko vadovai gali naudoti šį metodą siekdami apsidrausti nuo palūkanų normos rizikos arba spekuliacijai būsimomis palūkanų normomis. Be to, dar vienas pranašumas, kad trukmės skirtumas gali būti skaičiuojamas ilgam laikotarpiui, nes įvertinama kiekvieno pinigų srauto laiko vertė ir palūkanų srautai (Jasienė, 2010). Apibendrinant atliktą trukmės skirtumo analizę galima teigti, kad AB Šiaulių bankas analizuojamu 2004 – 2013 metų laikotarpiu, kai jo aktyvų trukmės nuolat buvo didesnės už pasyvų trukmes, buvo nepalankus rinkos palūkanų normos augimas, nes kapitalo rinkos vertė mažėjo dėl daugiau sumažėjusios aktyvų negu pasyvų rinkos vertės. O kaip tik analizuojamu laikotarpiu AB Šiaulių bankas palankus rinkos palūkanų normų mažėjimas, nes daugiau didėtų aktyvų rinkos vertė negu pasyvų rinkos vertė ir todėl kapitalo rinkos vertė didėtų.

Jautrių palūkanų normos pokyčiams pasyvams ir aktyvams įvertinti nepakanka vien tik išmatuoti riziką. Dėl palūkanų normų svyravimų patiriama rizika įtakoja banko pelną, o tiksliau, banko grynąsias palūkanų pajamas. Todėl, atsižvelgiant į veiksnius, lemiančius grynujų palūkanų pajamų kitimą, 2.4. darbo skyriuje pateikta AB Šiaulių bankas grynujų palūkanų pajamų ir jas lemiančių veiksnių tarpusavio ryšių analizė.

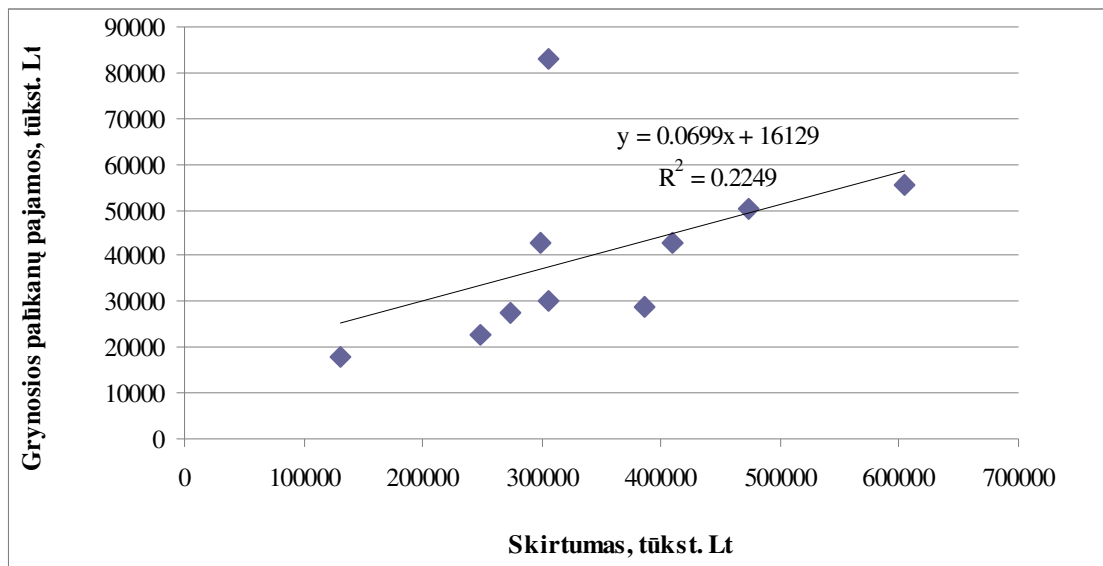
2.4. AB Šiaulių bankas grynujų palūkanų pajamų ir jas lemiančių veiksnių tarpusavio ryšių analizė

Viena ir labai svarbi iš rizikų su kuriomis susiduria kiekvienas bankas yra palūkanų normų rizika. Susidurdamas su ja, bankas nori apsaugoti grynąsias palūkanų pajamas nuo palūkanų normų kitimo pavojaus. Šiame darbo skyriuje pateikiama AB Šiaulių bankas grynujų palūkanų pajamų ir jas lemiančių veiksnių tarpusavio ryšių analizė, kuria siekiama patikrinti 2004 – 2013 metų AB Šiaulių bankas grynujų palūkanų pajamų ir jas lemiančių veiksnių ryšio glaudumą bei nustatyti sąveikos kryptį.

Kaip jau minėta, grynąsias palūkanų pajamas įtakančių veiksnių ryšio glaudumui ir sąveikos krypties analizei pasirinkti tokie pagrindiniai veiksniai:

1. Palūkanų normų lygio pasikeitimai;
2. Banko aktyvų ir pasyvų palūkanų normų sklaidos pokyčiai (palūkanų marža);
3. Aktyvų ir pasyvų apimčių ir jų sudėties pokyčiai.

Palūkanų normų lygio pasikeitimo įtaką grynosioms palūkanų pajamoms galima vertinti atsižvelgiant ne tik į pačias rinkos palūkanų normas, bet ir į skirtumo (bendrosios spragos) dydį. Kuo didesnis komercinio banko skirtumas absoliučia išraiška, tuo didesnis grynujų palūkanų pajamų pokytis iš vienos pusės, o antra, ar grynosios palūkanų pajamos didės ar mažės priklauso nuo skirtumo ženklo (teigiamas ar neigiamas) ir ar palūkanų norma finansų rinkoje kyla ar krenta. Kaip matyti iš 6 priede pateiktų duomenų, visu analizuojamu laikotarpiu AB Šiaulių bankas skirtumas yra teigiamas, kas parodo, kad bankas 2004 - 2013 metų laikotarpiu turi daugiau jautrių palūkanų normų aktyvų negu pasyvų. Vadinasi bankas turi galimybę daugiau išduoti paskolų klientams, taip uždirbdamas daugiau palūkanų pajamų, negu jis turi įsipareigojimų už kuriuos moka palūkanas pats. 2.9 paveiksle pavaizduota AB Šiaulių bankas grynujų palūkanų pajamų ir skirtumo priklausomybė (analizei naudoti duomenys pateikti 6 priede), pateikta regresijos lygtis ir determinacijos koeficientas.

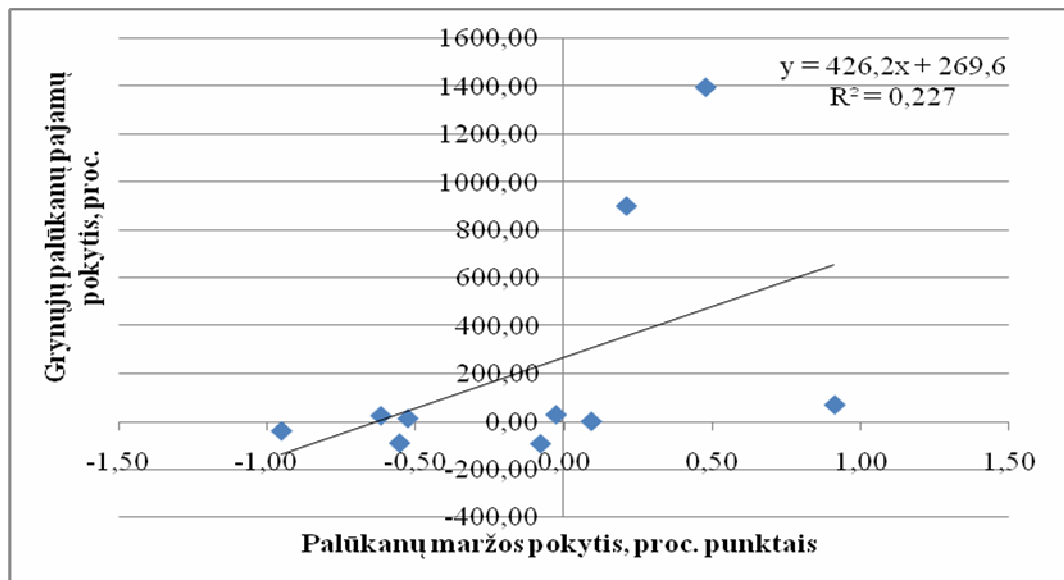

2.9 pav. AB Šiaulių bankas grynujų palūkanų pajamų ir GAP priklausomybė 2004 – 2013 metais

Šaltinis: sudaryta naudojant AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenis.

Pagal 2.9 paveiksle pateiktą determinacijos koeficientą, galima teigti, kad tarp AB Šiaulių bankas grynujų palūkanų pajamų ir skirtumo pasireiškia labai silpnas, tiesioginis ryšys. Skirtumas, kaip faktorinis kintamasis, grynujų palūkanų pajamų kitimą 2004 – 2013 metais įtakojo tik 22,5 %. Mažas ryšio glaudumas gautas ne dėl to, kad skirtumas neturėtų įtakos grynosioms palūkanų pajamoms, o todėl, kad grynujų palūkanų pajamų pasikeitimą lemia ne tik pats skirtumo dydis, bet ir tai, ar palūkanų normos rinkoje kyla ar krenta.

2.10 paveiksle pateiktas AB Šiaulių bankas grynujų palūkanų pajamų pokyčių ir palūkanų maržos pokyčių tarpusavio ryšys. Gautas labai mažas determinacijos koeficientas, o tai parodo, kad tiesinė priklausomybė tarp šių veiksnių gerai neapibūdina jų tarpusavio glaudumo, nors atsižvelgus į mokslinę literatūrą, kurioje teigiama, kad palūkanų maržos pokyčiai yra vienas iš veiksnių lemiančių grynujų palūkanų pajamų pokyčius, turėtų būti žymiai glaudesnis ryšys.

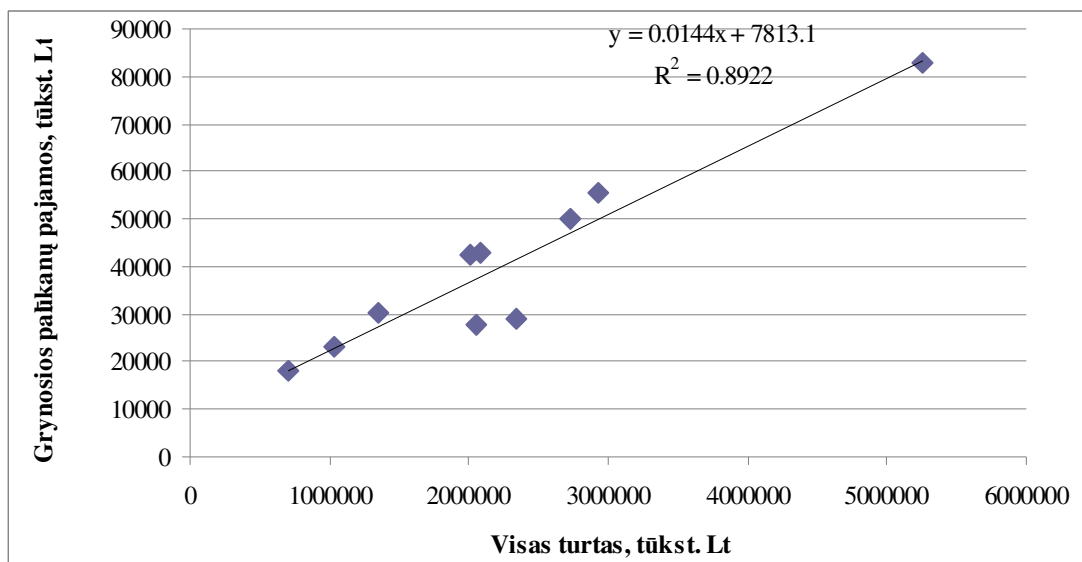

2.10 pav. AB Šiaulių bankas grynųjų palūkanų pajamų pokyčių ir palūkanų maržos pokyčių priklausomybė 2004 – 2013 metais

Šaltinis: sudaryta naudojant AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenis.

Pagal determinacijos koeficientą galima teigti, kad 2004 – 2013 metais palūkanų maržos pokyčiai, kaip faktorinis kintamasis, grynųjų palūkanų pajamų pokyčius įtakojo tik 22,7 %. Toks mažas glaudumas gautas dėl to, kad ryšį tarp kintamųjų geriau apibūdintų ne tiesinė priklausomybė. Taipogi, keliais metais (2008 ir 2013 metais) pastebėtos kelios išskirtys, kai palūkanų maržai padidėjus, o tai yra pagerėjus grynajai skolinimosi ir skolinimo kainai, grynosios palūkanų pajamos išaugo gerokai daugiau kartų nei įprastai (2008 metais 9 kartus, o 2013 metais net 14 kartų).

Aktyvų ir pasyvų dydžių pasikeitimai įtakoja grynąsias palūkanų pajamas, tai yra, didėjant balansui, kai kiti veiksniai nekinta, didėja ir grynosios palūkanų pajamos, nes bankas turi tą patį skirtumą tarp palūkanų, bet išaugs aktyvų ir pasyvų apimtys, dėl kurių didėjimo galima uždirbti daugiau palūkanų pajamų. 2.11 paveiksle pavaizduota AB Šiaulių bankas grynųjų palūkanų pajamų ir turto balanso dalies priklausomybė (analizei naudoti duomenys pateikti 6 priede), pateikta regresijos lygtis ir determinacijos koeficientas.

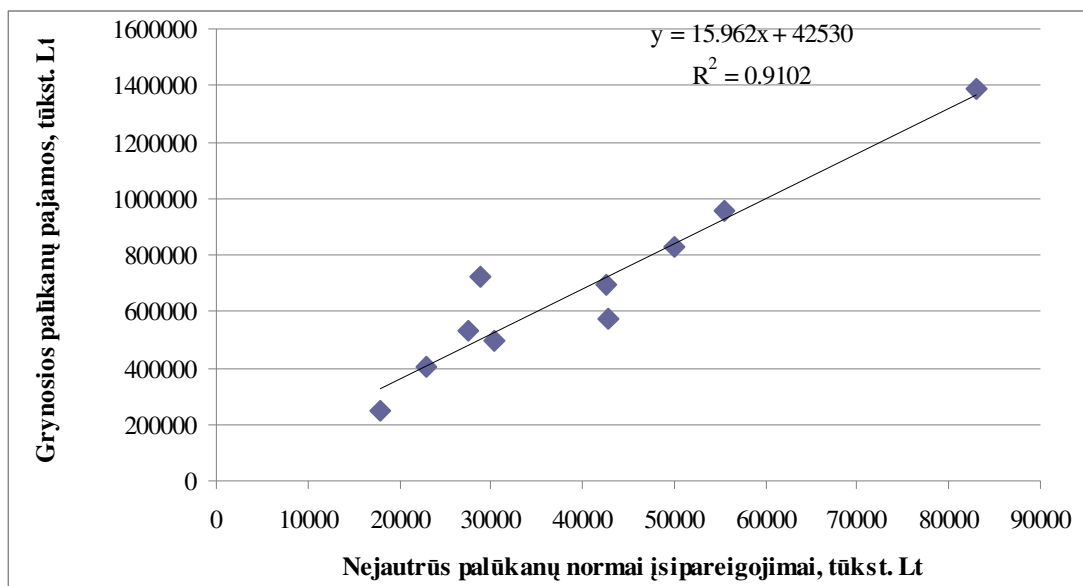

2.11 pav. AB Šiaulių bankas grynujų palūkanų pajamų ir balansinės turto vertės priklausomybė 2004 – 2013 metais

Šaltinis: sudaryta naudojant AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenis.

Pagal 2.11 paveiksle pateiktą determinacijos koeficientą, galima teigti, kad tarp AB Šiaulių bankas grynujų palūkanų pajamų ir viso turto vertės pasireiškia labai glaudus, tiesioginis ryšys. Balansinė turto vertė, kaip faktorinis kintamasis, 2004 - 2013 metų laikotarpiu grynujų palūkanų pajamų kitimą įtakojo 89,22 %.

Grynosios palūkanų pajamos tiesiogiai priklauso nuo palūkanas teikiačių aktyvų ir palūkanų išlaidas darančių pasyvų apimčių keitimosi, taip pat bet koks aktyvų ir pasyvų portfelio sudėties pasikeitimas gali daryti įtaką grynosioms palūkanų pajamoms, tačiau nėra pastovios priklausomybės tarp portfelio sudėties pasikeitimo ir grynujų palūkanų pajamų. Jei bankas gali padidinti neduodančius palūkanų aktyvus, grynosios palūkanų pajamos iškart padidėja priklausomai nuo investavimo normos. Vadinasi galima patikrinti tarpusavio priklausomybę tarp grynujų palūkanų pajamų dydžio ir nejautrių palūkanoms pasyvų apimčių (juos laikant veiksniumi, kuris lemia grynąsias palūkanų pajamas). 2.12 paveiksle pateikta AB Šiaulių bankas grynujų palūkanų pajamų ir nejautrių palūkanų normai išsipareigojimų priklausomybė (analizei naudoti duomenys pateikti 6 priede).

2.12 pav. AB Šiaulių bankas gryųjų palūkanų pajamų ir nejautrių palūkanoms aktyvų priklausomybė 2004 – 2013 metais

Šaltinis: sudaryta naudojant AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenis.

Šiuo atveju ryšio stiprumas didžiausias iš visų analizuotų veiksnių ir pagal 2.12 paveiksle pateiktą determinacijos koeficientą, galima teigti, kad tarp AB Šiaulių bankas gryųjų palūkanų pajamų ir nejautrių palūkanoms įsipareigojimų pasireiškia labai glaudus, tiesioginis ryšys. Nejautrių palūkanoms įsipareigojimais, kaip faktorinis kintamasis, gryųjų palūkanų pajamų kitimą analizuojamu laikotarpiu įtakuoja 91,02%.

Atlikus AB Šiaulių bankas gryųjų palūkanų pajamų ir jas lemiančių veiksnių tarpusavio ryšių analizę, paaiškėjo, kad banko grynąsias palūkanų pajamas ir skirtumo dydį sieja labai menkai glaudus ryšys. Mažas ryšio glaudumas gautas ne dėl to, kad skirtumas neturėtų įtakos grynosioms palūkanų pajamoms, o todėl, kad gryųjų palūkanų pajamų pasikeitimą lemia ne tik pats skirtumo dydis, bet ir tai, ar palūkanų normos rinkoje kyla ar krenta. Taip pat banko gryųjų palūkanų pajamų pokyčiai menkai glaudžiu, taip pat tiesioginiu ryšiu siejasi su palūkanų maržos pokyčiais. Toks mažas glaudumas gautas dėl to, kad ryšį tarp kintamųjų geriau apibūdintų ne tiesinė priklausomybė. Taipogi, keliais metais (2008 ir 2013 metais) pastebėtos kelios išskirtys, kai palūkanų maržai padidėjus, o tai yra pagerėjus grynajai skolinimosi ir skolinimo kainai, grynosios palūkanų pajamos išaugo gerokai daugiau kartų nei įprastai (2008 metais 9 kartus, o 2013 metais net 14 kartų). Stiprus ryšys gautas tarp gryųjų palūkanų pajamų ir balansinės turto vertės. Taip yra dėlto, kad bankas turėdamas daugiau turto (t.y. didesnę balanso vertę) bei didesnę skirtumo dydį, tikėtina, kad, laikydamasis pelno siekimo tikslų, galės generuoti didesnes palūkanų pajamas, nes turės daugiau finansinių išteklių paskoloms išduoti. Nustatytas labai glaudus, tiesioginis ryšys tarp gryųjų palūkanų pajamų ir nejautrių palūkanų normai įsipareigojimų parodo, kad, didinant banko

nejautrius palūkanoms išsipareigojimus, mažėja patiriamos palūkanų išlaidos, o dėl to grynosios palūkanų pajamos didėja. Taigi galima teigti, kad 2004 – 2013 metų laikotarpiu AB Šiaulių bankas grynąsias palūkanų pajamas labiausiai įtakoją balanso vertė (pats banko dydis) bei nejautrių palūkanoms pasyvų apimtys.

IŠVADOS

1. Palūkanų normos rizika įtakoja bet kurio banko gaunamas palūkanų pajamas ir patiriamas palūkanų išlaidas. Kadangi bankai daugiausia uždirba pajamas iš palūkaninės veiklos, tai viena svarbiausių rizikų, į kurią būtina sutelkti dėmesį ir resursus, yra palūkanų normos rizika. Siekiant geresnio banko veiklos rezultato – didesnio pelno - bankuose yra būtina naudoti palūkanų normos rizikos vertinimo metodų sistemą, kuo efektyviau valdyti patiriamą palūkanų normos riziką bei priimti tinkamus sprendimus, siekiant apsaugoti banko grynąsias palūkanų pajamas nuo palūkanų normų pasikeitimo įtakos.
2. Atlikus dešimties metų palūkanų normų lygio Lietuvoje analizę, galima tvirtinti, kad palūkanų normų tendencijos rinkoje nėra stabilios, jos nuolat kinta. Būtent dėl palūkanų normos lygio kaitos ir nepastovumo bankuose yra būtina palūkanų normos rizikos vertinimo sistema. Išanalizavus dešimties metų duomenis pastebėta didelių ir staigių palūkanų normų pokyčių, kuriems įtakos turėjo 2008 metų pabaigoje prasidėjusios ir 2009 metais žemiausią tašką pasiekusios pasaulio ekonominės krizės poveikis finansinėms institucijoms, kai išsivėpė nekilnojamojo turto kainų burbulas, sumažėjo kredito paklausa, suprastėjo gyventojų bei įmonių lūkesčiai dėl šalies ūkio ateities, išaugo blogųjų paskolų portfelio dalis. Taip pat 2008 metų pabaigoje iškilo bankų likvidumo klausimas, kai įmonės ir gyventojai vedini pasimistinių lūkesčių ėmė masiškai atsiiminėti indėlius. Dėl šių priežasčių tiek indėlių, tiek paskolų palūkanų normos patyrė staigų mažėjimą. Bankai analizuojamu laikotarpiu susidūrė su nepastovia palūkanų normos rizika, kuri potencialiai įtakojo jų veiklos rezultatus, pelną bei akcinio kapitalo rinkos vertę.
3. Kiekvienas bankas gali susikurti jo tikslus atitinkančią palūkanų normos rizikos vertinimo sistemą. Palyginus šiame darbe taikytus metodus, nustatyta, kad vienas geriausių palūkanų normos rizikos vertinimo būdų yra intervalinės spragos metodas, kurį taikant bankams patartina susmulkinti laikotarpį iki 1 metų į intervalus kas mėnesį, taip būtų galima tiksliau ir dažniau įvertinti patiriamą palūkanų normos riziką ir imtis tam tikrų valdymo sprendimų, dėl kurių pagerėtų palūkanų normos rizikos valdymo kokybė. Siekiant kuo tiksliau įvertinti patiriamą palūkanų normos rizikos mastą, bankuose galima naudoti visus metodus, svarbu gebėti palyginti gautus rezultatus, padaryti tinkamas išvadas ir priimti efektyvius sprendimus.
4. Atlikus AB Šiaulių bankas grynųjų palūkanų pajamų ir jas lemiančių veiksnių tarpusavio ryšių analizę, kuria buvo siekiama nustatyti koks ryšys sieja grynąsias palūkanų pajamas ir mokslinėje literatūroje įvardintus jas lemiančius veiksniai, nustatyta, kad analizuojamu

laikotarpiu tarp minėtų kintamųjų pasireiškė arba labai glaudūs tarpusavio ryšiai, arba ganėtinai silpnas ryšys. Ryšių silpnumą arba kitaip ne itin glaudžius ryšius lėmė ne tai, kad skirtumas neturėtų įtakos grynosioms palūkanų pajamoms, o tai, kad grynujų palūkanų pajamų pasikeitimą lemia ne tik pats skirtumo dydis, bet ir tai, ar palūkanų normos rinkoje kyla ar krenta. Mažas glaudumas tarp grynujų palūkanų pajamų pokyčių ir palūkanų maržos pokyčių gautas dėl to, kad ryšį tarp kintamųjų geriau apibūdintų ne tiesinė priklausomybė. Taipogi, keliais metais (2008 ir 2013 metais) pastebėtos kelios išskirtys, kai palūkanų maržai padidėjus, o tai yra pagerėjus grynajai skolinimosi ir skolinimo kainai, grynosios palūkanų pajamos išaugo gerokai daugiau kartų nei įprastai. Nustatyta, kad 2004 – 2013 metų laikotarpiu AB Šiaulių bankas grynąsias palūkanų pajamas labiausiai įtakojo balanso vertė (pats banko dydis) bei nejautrių palūkanoms pasyvų apimtys. Taip yra dėlto, kad bankas turėdamas daugiau turto (t.y. didesnę balanso vertę), tikėtina, kad, laikydamasis pelno siekimo tikslų, galės generuoti didesnes palūkanų pajamas, nes turės daugiau finansinių išteklių paskoloms išduoti. Labai glaudus, tiesioginis ryšys tarp grynujų palūkanų pajamų ir nejautrių palūkanų normai įsipareigojimų parodo, kad, didinant banko nejautrius palūkanoms įsipareigojimus, mažėja patiriamos palūkanų išlaidos, o dėl to grynosios palūkanų pajamos didėja.

REKOMENDACIJOS

Dėl palūkanų normos lygio kaitos ir nepastovumo bankuose rekomenduojama taikyti palūkanų normos rizikos vertinimo sistemą, kurią kiekvienas bankas gali sukurti atsižvelgdamas į pagrindinius palūkanų normos rizikos vertinimo tikslus, pavyzdžiui – apsidrausti nuo nepalankių palūkanų normų pokyčių arba spekuliacijai būsimomis palūkanų normų rizikomis. Šiame darbe pateiktą palūkanų normos rizikos vertinimo modelį rekomenduojama naudoti bankams, kurie neturi įsigiję brangių kompiuterinių programų, padedančių valdyti palūkanų normos riziką, arba bankams, kurie nori sumažinti palūkanų normos rizikos valdymo padalinio išlaidas. Bankams, kurie taiko intervalinės spragos metodą ir dažniausiai pasirenka tokius terminus: iki 1, 1-3, 3-6, 6-12 mėnesių ir daugiau nei 1 metų, patartina susmulkinti laikotarpį iki 1 metų į intervalus kas mėnesį, nes taip būtų galima tiksliau ir dažniau įvertinti patiriamą palūkanų normos riziką ir imtis valdymo sprendimų, dėl kurių pagerėtų palūkanų normos rizikos valdymo kokybė.

LITERATŪRA

1. Bessis, J. (2008). *Risk Management in Banking*. Second Edition. Chichester: John Wiley & Sons, Ltd.
2. Cox R. A. K., Prasad R. M. (1995). *Bank competitiveness in the face of interest rate risk*. Competitiveness Review: An International Business Journal incorporating Journal of Global Competitiveness, Vol. 5, No. 2, p. 84-89. [interaktyvus] [žiūrėta 2013-12-12]. Prieiga per internetą: <<http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=1723879>>.
3. Dzikevičius A., Lukoševičius M. (2003). Palūkanų normos rizika ir jos matavimas komerciniame banke. [interaktyvus] [žiūrėta 2013-12-08]. Prieiga per internetą: <<http://manoinvesticijos.lt/pics/file/palukanu%20normos%20rizika%202003%20su%20ML.pdf>>.
4. Engle, R. 2004. *Risk and Volatility: Econometric Models and Financial Practice*. The American Economic Review, t. 94, nr. 3, p. 405–420.
5. Jasevičienė F., Ginotienė R., Stankevičienė V. (2000). *Bankų rizikos: sisteminis požiūris*. – V.: Lietuvos bankininkystės, draudimo ir finansų institutas, 76 psl.
6. Jasienė, M. (1998). *Palūkanų normos rizikos valdymas*. Vilnius: Lietuvos bankininkystės draudimo ir finansų institutas.
7. Jasienė, M. (2002). Palūkanų normos ir palūkanų normų rizika. *Ekonomika*. Nr. 60 (2). Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, p. 49–60.
8. Jasienė, M. (2010). *Palūkanų normos ir jų rizika*. Monografija. Vilnius: Vilniaus Universiteto leidykla.
9. Jasienė, M., Vanagienė, S. 2003. *Palūkanų normos rizikos analizė II*. Apskaita ir kontrolė, nr. 33, p. 16-20.
10. Kamerschen, R. D. (1988). *Money and banking*. Cincinnati, OH: South – Western.
11. Kancerevyčius, G. (2009). *Finansai ir investicijos*. Kaunas: Smaltijos leidykla.
12. Katkus, V. (2000). *Šiuolaikinės bankininkystės principai*. Vilnius: Lietuvos bankininkystės, draudimo ir finansų institutas.
13. Kidwell D. S., Peterson R. L., David W., Blackwell D.W. (1993). *Financial Institutions, Markets, and Money*. Fort Worth: The Dryden Press. 840 psl.
14. Koch, T. W., MacDonald S. S. (2010). *Bank Management*. USA: South-Western, Cengage Learning.

15. Kropas, S., Čiapas, L., Šidlauskas, G., Vengraitis, D. (1998). *Banko finansų valdymas*. Vilnius: Lietuvos bankininkystės, draudimo ir finansų institutas.
16. Kurutienė, Z. (2004). *Bankų pasyvų ir aktyvų valdymas: ekonominės ir socialinės realijos*. Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos. Šiauliai: VŠĮ leidykla.
17. Lileikienė, A., Martinkienė, J. (2004). *Komercinių bankų aktyvų ir pasyvų valdymo strategijos*. [interaktyvus] [žiūrėta 2013-12-08]. Prieiga per internetą: <http://www.elibrary.lt/resursai/Mokslai/Strategine_savivalda/Leidiny/1/str7.pdf>.
18. MacDonald, S.S., Koch, T.W. (2006). *Management of Banking*. Sixth Edition. Portland: South-Western College Pub.
19. Madura, J. (2003). *Financial Markets and Institutions*. Sixth Edition. Florida: South-Western.
20. Mayer, Th., Duesenberry, J. S., Aliber, R. Z. (1995). *Pinigai, bankai ir ekonomika*. Vilnius: Alma litera.
21. Mishkin, F. S. (1995). *The economics of money, banking, and financial markets*. Fourth edition. Copyright.
22. Mukesh ir Chetna Verma. Risk Management Practices : Derivatives activities in Banking Sector. Darpan international research analysis. (2013). Vo.1 issue 6. 72-75 psl. [interaktyvus] [žiūrėta 2013-12-08]. Prieiga per internetą: <<http://darpanonline.org/Darpan-International-Research-Analysis.pdf#page=77>>.
23. Priyank, S. (2007). *An Assignment on Assets – Liabilities Management propriety in Banks*. [interaktyvus] [žiūrėta 2013-12-08]. Prieiga per internetą: <<http://www.scribd.com/doc/13822454/ASSET-LIABILITIES-Mnagement-in-banks>>.
24. Titarenko, V., Titarenko, J. (1997). *Aktyvų ir pasyvų valdymas komerciniame banke bei jo aspektai Lietuvoje*. Vilnius.
25. Vaškelaitis, V. (2003). *Pinigai: komerciniai bankai ir jų rizikos valdymas*. Vilnius: Lietuvos mokslas.
26. Vaškelaitis, V. (2006). *Pinigai: centriniai bankai ir jų funkcijos*. Vilnius: VĮ Mokslotyros institutas.

PRIEDAI

**Priimti nefinansinių korporacijų ir namų ūkių nauji indėliai ir jų palūkanų normos 2004
m. spalio mėn. – 2013m. gruodžio mėn.**

	Sutarto termino											
	iš viso		iki 1 mėn.		nuo 1 iki 6 mėn.		nuo 6 mėn. iki 1 m.		nuo 1 iki 2 m.		nuo 2 m.	
	palūkanų norma,%	suma, mln. Lt	palūkanų norma,%	suma, mln. Lt	palūkanų norma,%	suma, mln. Lt	palūkanų norma,%	suma, mln. Lt	palūkanų norma,%	suma, mln. Lt	palūkanų norma,%	suma, mln. Lt
	1	2=4+6+8 +10+12	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2004 10	2,11	1268,90	1,87	736,80	2,29	432,80	2,90	61,10	3,26	30,20	3,53	7,90
2004 11	2,06	1361,40	1,80	844,90	2,21	340,90	2,88	134,30	3,39	35,70	3,84	5,60
2004 12	2,25	1560,90	1,95	904,70	2,40	438,40	3,03	139,90	3,36	65,00	3,92	12,90
2004 m. vidurkis	2,14											
2005 01	2,02	1577,70	1,76	1089,20	2,32	340,60	3,09	102,40	3,40	35,70	4,16	9,70
2005 02	2,04	1279,40	1,82	823,30	2,22	345,20	2,99	72,50	3,38	27,30	3,76	11,10
2005 03	2,02	1688,70	1,78	1129,70	2,34	452,80	3,03	71,40	3,43	29,70	3,97	5,10
2005 04	2,02	1971,60	1,85	1415,90	2,27	439,10	3,04	73,90	3,36	36,30	3,94	6,50
2005 05	2,03	1694,30	1,78	1131,00	2,32	431,10	3,10	84,10	3,54	41,40	4,13	6,60
2005 06	2,06	1720,60	1,86	1130,00	2,23	460,60	3,06	94,10	3,37	29,70	3,98	6,10
2005 07	2,12	1451,90	1,84	828,60	2,30	487,20	3,10	95,70	3,34	32,80	3,58	7,60
2005 08	2,07	1457,90	1,83	906,60	2,26	408,60	3,01	107,70	3,22	29,80	3,75	5,20
2005 09	2,09	1560,10	1,82	812,50	2,27	626,10	2,79	74,40	3,21	37,90	3,76	9,20
2005 10	2,08	1324,70	1,84	826,40	2,24	363,30	3,00	86,50	3,30	41,30	3,64	7,20
2005 11	2,21	1438,00	1,95	798,90	2,27	470,00	3,09	107,70	3,43	47,10	3,97	14,30
2005 12	2,40	1532,00	2,01	786,70	2,37	485,70	3,55	155,90	3,57	83,90	4,24	19,80
2005 m. vidurkis	2,10											
2006 01	2,28	1784,10	2,00	1006,90	2,34	525,50	3,26	170,50	3,31	69,60	3,95	11,70
2006 02	2,24	1524,50	2,04	824,70	2,24	537,90	3,22	107,90	3,32	44,20	3,77	9,80
2006 03	2,23	1911,30	2,00	1155,30	2,37	593,50	3,26	111,30	3,47	42,90	4,04	8,30
2006 04	2,32	1610,90	2,07	889,60	2,36	541,00	3,32	87,80	3,51	62,30	3,83	30,10
2006 05	2,36	2331,60	2,18	1576,50	2,50	580,00	3,36	118,90	3,53	45,30	3,80	11,00
2006 06	2,42	2194,70	2,25	1323,60	2,44	667,20	3,34	126,80	3,54	64,10	4,12	12,90
2006 07	2,50	1845,40	2,27	1031,20	2,58	618,40	3,37	130,50	3,48	54,90	4,02	10,40
2006 08	2,56	1963,20	2,35	1055,40	2,60	684,80	3,36	137,40	3,45	71,30	3,92	14,20
2006 09	2,58	1496,50	2,33	812,80	2,64	496,70	3,42	125,70	3,64	53,10	4,10	8,10
2006 10	2,80	1513,70	2,56	687,50	2,81	637,30	3,58	131,90	3,63	49,30	3,95	7,60
2006 11	2,85	1402,20	2,49	545,80	2,90	641,60	3,58	146,80	3,56	57,90	4,23	10,10
2006 12	2,97	1973,70	2,58	956,50	3,08	650,40	3,77	225,20	3,59	107,40	4,35	34,10
2006 m. vidurkis	2,51											
2007 01	3,16	2535,20	3,09	1541,60	3,05	695,90	3,75	199,10	3,95	86,90	4,26	11,80
2007 02	3,13	1484,20	3,04	658,00	3,00	624,80	3,73	130,70	4,00	59,30	3,69	11,30

1 lentelės tęsinys

	Sutarto termino											
	iš viso		iki 1 mėn.		nuo 1 iki 6 mėn.		nuo 6 mėn. iki 1 m.		nuo 1 iki 2 m.		nuo 2 m.	
	palūkanų norma,%	suma, mln. Lt	palūkanų norma,%	suma, mln. Lt	palūkanų norma,%	suma, mln. Lt	palūkanų norma,%	suma, mln. Lt	palūkanų norma,%	suma, mln. Lt	palūkanų norma,%	suma, mln. Lt
	1	2=4+6+8+10+12	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2007 03	3,33	1812,40	3,07	856,50	3,36	707,70	4,03	160,60	4,23	75,70	4,17	11,80
2007 04	3,66	2047,90	3,61	1103,30	3,59	715,80	4,09	155,30	4,18	62,60	4,58	11,00
2007 05	3,90	2516,40	3,68	1214,90	4,06	992,70	4,18	184,60	4,42	106,10	4,31	18,10
2007 06	3,97	2338,20	3,92	1307,10	3,92	770,50	4,18	138,30	4,59	113,40	4,73	9,00
2007 07	4,01	2311,90	3,74	1031,10	4,16	1028,90	4,38	154,60	4,72	89,70	4,73	7,50
2007 08	4,10	2408,50	3,88	1206,80	4,24	890,30	4,57	217,30	4,39	86,60	5,02	7,40
2007 09	4,16	2181,90	3,76	987,80	4,51	946,60	4,30	179,50	4,88	61,60	4,59	6,40
2007 10	4,41	2527,30	3,96	1150,00	4,76	1100,00	4,81	176,20	4,93	93,00	5,13	8,10
2007 11	4,77	2527,50	4,49	1255,20	5,11	984,70	5,40	174,20	4,96	76,40	1,58	37,00
2007 12	5,40	3271,50	4,90	1607,10	5,91	1328,30	6,00	213,60	5,33	110,80	5,66	11,60
2007 m. vidurkis	4,00											
2008 01	4,85	3892,90	4,17	2123,50	5,58	1394,10	6,07	250,70	6,07	100,40	3,74	24,20
2008 02	4,76	2908,80	4,05	1089,80	4,97	1487,40	6,22	225,30	6,43	91,60	3,68	14,60
2008 03	4,56	2886,90	3,96	1433,60	4,89	1155,70	6,14	205,80	6,31	78,80	5,97	13,00
2008 04	4,68	3449,10	4,19	1831,20	5,02	1328,40	6,24	208,10	6,45	73,60	6,85	7,70
2008 05	4,65	2759,40	4,05	1095,30	4,83	1416,80	6,16	171,00	6,48	66,00	6,51	10,30
2008 06	4,82	2953,90	4,31	1620,30	5,22	1064,20	6,25	193,60	6,39	66,50	6,69	9,30
2008 07	4,97	3666,30	4,44	1973,60	5,43	1284,40	6,20	314,50	6,09	76,20	3,02	17,60
2008 08	4,90	3419,70	4,38	2069,30	5,48	1039,40	6,36	224,10	6,51	80,90	6,51	6,00
2008 09	4,95	3185,70	4,46	1872,80	5,45	1001,20	6,27	223,50	6,23	79,20	6,18	9,00
2008 10	5,65	3060,30	5,09	1661,60	6,12	1079,40	6,87	205,60	7,09	105,00	6,88	8,70
2008 11	6,81	3338,10	5,71	1278,60	7,40	1660,80	7,91	292,70	8,00	98,10	6,67	7,90
2008 12	7,65	4711,90	6,14	1919,40	8,63	2390,70	8,91	306,90	9,14	87,00	8,79	7,90
2008 m. vidurkis	5,27											
2009 01	7,58	3587,10	5,76	1329,30	8,41	1831,10	9,56	302,50	10,11	109,40	10,06	14,80
2009 02	6,84	2936,20	4,59	784,50	7,39	1851,10	9,20	243,80	9,68	49,40	9,70	7,30
2009 03	6,14	2738,80	4,32	949,00	6,75	1533,60	9,13	213,10	9,74	39,60	9,35	3,40
2009 04	6,10	2418,10	4,07	672,40	6,46	1480,80	9,05	195,90	10,09	63,90	7,37	5,00
2009 05	5,98	2473,60	3,61	800,80	6,66	1365,40	9,08	243,20	9,56	59,30	8,43	5,00
2009 06	7,11	2327,00	4,76	679,80	7,70	1274,20	9,35	314,80	9,64	52,00	8,46	6,30
2009 07	6,84	2799,10	4,07	954,70	7,93	1477,20	9,64	289,10	9,60	72,10	9,23	6,00
2009 08	7,00	2413,20	4,38	753,70	7,88	1333,30	9,60	260,00	9,13	59,50	7,20	6,70
2009 09	6,46	2547,70	3,47	700,00	7,17	1461,90	9,22	316,90	9,05	62,20	9,13	6,80
2009 10	6,54	2665,90	3,31	573,10	6,83	1575,60	9,29	400,50	9,15	108,70	8,21	8,10
2009 11	5,98	2317,20	2,57	490,80	6,14	1269,10	8,56	462,30	8,93	78,50	8,58	16,50
2009 12	4,94	2683,80	1,56	699,10	5,25	1386,20	7,78	407,50	7,94	113,50	10,76	77,50
2009 m. vidurkis	6,46											
2010 01	4,25	2066,10	0,99	402,30	4,33	1148,00	6,54	402,30	6,83	100,70	6,98	12,80

1 lentelės tęsinys

	Sutarto termino											
	iš viso		iki 1 mėn.		nuo 1 iki 6 mėn.		nuo 6 mėn. iki 1 m.		nuo 1 iki 2 m.		nuo 2 m.	
	palūkanų norma,%	suma, mln. Lt	palūkanų norma,%	suma, mln. Lt	palūkanų norma,%	suma, mln. Lt	palūkanų norma,%	suma, mln. Lt	palūkanų norma,%	suma, mln. Lt	palūkanų norma,%	suma, mln. Lt
	1	2=4+6+8+10+12	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2010 02	2,93	1584,20	0,42	322,30	2,75	804,70	4,81	365,60	5,89	81,90	4,87	9,80
2010 03	2,11	1492,10	0,28	376,10	1,89	670,20	3,71	356,00	4,59	64,80	6,34	25,00
2010 04	1,68	1231,40	0,38	309,50	1,41	585,70	3,13	263,10	4,25	64,70	2,85	8,50
2010 05	1,67	1312,80	0,43	274,30	1,30	682,60	3,19	268,70	4,40	69,20	1,57	17,90
2010 06	1,64	1398,30	0,39	303,40	1,39	762,70	3,15	240,00	3,97	81,30	3,24	10,90
2010 07	1,57	1536,50	0,40	309,80	1,23	809,60	3,14	288,30	3,16	111,00	2,23	17,70
2010 08	1,65	1392,00	0,34	320,10	1,34	657,20	3,09	317,60	3,87	74,00	1,82	23,10
2010 09	1,67	1550,60	0,37	269,10	1,20	804,30	3,06	381,20	3,82	78,50	3,13	17,50
2010 10	1,71	1605,10	0,41	308,20	1,28	786,90	3,05	383,30	3,67	92,90	3,25	33,80
2010 11	1,63	1554,70	0,40	265,10	1,24	810,30	2,78	382,70	3,77	85,70	3,50	10,90
2010 12	1,53	1915,20	0,50	421,50	1,19	881,60	2,61	501,60	3,27	97,10	2,31	13,40
2010 m. vidurkis	2,00											
2011 01	1,33	1764,10	0,45	574,50	0,94	585,40	2,40	468,90	2,94	88,70	3,19	46,70
2011 02	1,34	1304,00	0,38	212,70	0,83	576,30	2,16	397,60	2,84	106,60	1,85	10,70
2011 03	1,18	1740,40	0,47	522,20	1,08	782,50	2,12	338,70	2,73	75,90	2,43	21,10
2011 04	1,22	1259,40	0,39	281,40	0,94	573,10	2,07	309,20	2,61	81,10	2,34	14,60
2011 05	1,39	1291,60	0,49	235,00	1,10	613,40	2,14	344,90	2,65	84,60	2,73	13,80
2011 06	1,35	1710,40	0,65	562,80	1,15	633,20	2,18	376,60	2,92	126,10	2,62	11,70
2011 07	1,45	1736,40	0,73	561,90	1,27	642,10	2,29	379,70	2,66	133,90	3,02	18,80
2011 08	1,49	1825,30	0,73	553,10	1,37	709,70	2,19	381,60	2,77	166,50	2,91	14,40
2011 09	1,58	1930,20	0,63	449,80	1,43	840,60	2,22	407,70	2,67	182,60	3,40	49,40
2011 10	1,54	1862,10	0,68	531,60	1,34	670,00	2,26	403,40	2,70	241,60	3,01	15,50
2011 11	1,52	1752,80	0,76	456,70	1,36	753,60	2,25	410,40	2,67	100,70	3,21	31,50
2011 12	1,62	3445,20	0,56	534,40	1,41	1504,10	2,14	1098,40	2,53	246,90	3,24	61,30
2011 m. vidurkis	1,42											
2012 01	1,56	2344,20	0,66	482,30	1,29	986,30	2,20	665,70	2,54	147,70	3,75	62,20
2012 02	1,35	1289,30	0,38	149,00	0,87	668,40	2,21	333,60	2,60	116,40	3,06	21,90
2012 03	1,24	1623,10	0,38	326,20	0,95	778,90	2,12	371,50	2,26	122,70	3,35	23,70
2012 04	1,22	1386,10	0,31	301,60	0,92	602,10	2,03	356,70	2,30	94,30	3,13	31,30
2012 05	1,03	1383,40	0,31	323,00	0,86	621,10	1,68	347,00	2,03	73,70	3,08	18,70
2012 06	1,06	1681,10	0,29	333,70	0,75	810,30	1,86	411,20	2,31	94,70	3,01	31,20
2012 07	1,08	1454,90	0,25	303,10	0,80	703,30	1,92	340,60	2,31	80,20	3,18	27,70
2012 08	1,03	1338,80	0,24	280,30	0,61	487,70	1,76	374,20	1,67	174,50	3,06	22,00
2012 09	0,93	1143,70	0,20	201,20	0,42	509,80	1,68	330,60	2,39	81,50	3,00	20,70
2012 10	0,95	1205,70	0,12	197,70	0,56	492,10	1,59	357,60	1,63	138,20	2,97	20,10
2012 11	0,85	1028,00	0,10	161,00	0,32	448,10	1,51	318,90	2,07	75,40	3,02	24,50
2012 12	0,79	1835,10	0,09	188,90	0,28	682,10	1,17	697,90	1,33	222,80	2,95	43,50
2012 m. vidurkis	1,09											

1 lentelės tęsinys

	Sutarto termino											
	iš viso		iki 1 mėn.		nuo 1 iki 6 mėn.		nuo 6 mėn. iki 1 m.		nuo 1 iki 2 m.		nuo 2 m.	
	palūkanų norma,%	suma, mln. Lt	palūkanų norma,%	suma, mln. Lt	palūkanų norma,%	suma, mln. Lt	palūkanų norma,%	suma, mln. Lt	palūkanų norma,%	suma, mln. Lt	palūkanų norma,%	suma, mln. Lt
	1	2=4+6+8+10+12	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2013 01	0,83	1413,90	0,08	198,00	0,29	465,60	1,21	546,80	1,49	165,20	2,78	38,20
2013 02	0,72	1037,90	0,11	77,80	0,21	495,00	1,23	330,60	1,42	106,20	2,80	28,40
2013 03	0,62	1275,30	0,07	231,50	0,29	474,50	1,04	404,60	1,17	144,80	2,53	19,80
2013 04	0,50	1057,10	0,07	205,50	0,23	464,10	0,93	277,40	1,20	93,80	2,37	16,30
2013 05	0,47	964,00	0,08	216,10	0,24	379,00	0,87	266,10	1,16	77,70	1,10	25,20
2013 06	0,37	1050,00	0,09	173,60	0,21	527,40	0,57	247,40	1,14	88,90	2,04	12,60
2013 07	0,51	1150,50	0,09	196,30	0,26	517,80	0,93	324,80	1,12	97,40	1,81	14,20
2013 08	0,50	961,10	0,10	189,60	0,24	391,20	0,85	281,90	1,18	86,60	2,37	11,70
2013 09	0,51	923,40	0,11	161,40	0,22	375,20	0,87	283,00	1,19	92,50	1,72	11,30
2013 10	0,53	960,20	0,10	189,80	0,27	385,50	0,90	280,00	1,18	93,60	1,74	11,20
2013 11	0,57	864,00	0,10	138,40	0,23	342,80	0,91	282,60	1,31	85,20	1,84	15,10
2013 12	0,62	1577,70	0,13	173,10	0,30	570,40	0,88	607,00	1,05	200,70	1,74	26,60
2013 m. vidurkis	0,56											

Šaltinis: Lietuvos banko oficialiosios finansų statistikos duomenys.

2 lentelė

**Suteiktos naujos paskolos nefinansinėms korporacijoms ir namų ūkiams ir jų palūkanų
normos 2004 m. spalio mėn. – 2013m. gruodžio mėn.**

	Iš viso		Fiksuojant pradinę normą			
	palūkanų norma,%	suma, mln. Lt	iki 1 m.		nuo 1 m.	
			palūkanų norma,%	suma, mln. Lt	palūkanų norma,%	suma, mln. Lt
	1	2=4+6	3	4	5	6
2004 10	5,60	377,80	5,17	329,80	8,55	48,10
2004 11	5,59	447,20	5,19	374,20	7,61	73,00
2004 12	5,67	516,80	5,32	411,20	7,04	105,60
2004 m. vidurkis	5,62					
2005 01	5,67	355,80	5,31	300,40	7,64	55,50
2005 02	5,21	470,10	5,08	333,60	5,53	136,50
2005 03	5,35	689,90	5,05	526,20	6,32	163,70
2005 04	5,58	563,50	5,00	459,10	8,13	104,40
2005 05	5,75	525,00	5,11	419,30	8,31	105,70
2005 06	5,31	620,90	4,79	516,10	7,89	104,80
2005 07	5,43	504,90	4,85	381,30	7,19	123,60
2005 08	5,11	760,70	4,70	594,30	6,56	166,30
2005 09	5,24	676,70	4,79	574,50	7,78	102,20
2005 10	5,06	721,90	4,68	582,80	6,68	139,00
2005 11	4,85	856,80	4,59	750,70	6,72	106,20

2 lentelės tęsinys

	Iš viso		Fiksuojant pradinę normą			
	palūkanų norma, %	suma, mln. Lt	iki 1 m.		nuo 1 m.	
			palūkanų norma, %	suma, mln. Lt	palūkanų norma, %	suma, mln. Lt
	1	2=4+6	3	4	5	6
2005 12	4,70	1202,90	4,54	1063,60	5,96	139,30
2005 m. vidurkis	5,27					
2006 01	4,64	739,20	4,37	612,20	5,94	127,00
2006 02	4,61	997,90	4,32	888,30	6,93	109,50
2006 03	4,84	1261,90	4,54	1125,80	7,34	136,10
2006 04	4,93	1208,00	4,57	1024,60	6,94	183,50
2006 05	5,03	1453,80	4,75	1251,10	6,72	202,80
2006 06	5,03	1662,40	4,78	1471,00	6,90	191,40
2006 07	5,19	1536,10	4,97	1364,60	6,99	171,50
2006 08	5,27	1500,10	5,02	1318,70	7,08	181,40
2006 09	5,42	1433,50	5,19	1245,20	6,89	188,30
2006 10	5,44	1612,10	5,21	1396,40	6,91	215,70
2006 11	5,59	1591,00	5,39	1323,10	6,60	267,80
2006 12	5,37	2056,30	5,21	1709,60	6,17	346,60
2006 m. vidurkis	5,11					
2007 01	5,78	1576,30	5,62	1354,00	6,75	222,30
2007 02	5,71	1669,20	5,59	1415,30	6,37	253,90
2007 03	5,70	2526,60	5,57	2119,80	6,35	406,80
2007 04	6,00	1894,00	5,91	1506,70	6,38	387,30
2007 05	6,50	2038,90	6,35	1689,00	7,21	349,90
2007 06	6,77	1740,10	6,54	1475,40	8,05	264,70
2007 07	6,99	1666,50	6,79	1426,30	8,22	240,20
2007 08	7,24	1772,80	6,80	1437,60	9,11	335,20
2007 09	7,32	1382,70	7,22	1152,00	7,82	230,70
2007 10	7,65	1387,00	7,48	1195,10	8,66	191,90
2007 11	8,08	919,40	7,78	737,30	9,28	182,10
2007 12	8,61	1182,20	8,12	973,40	10,90	208,80
2007 m. vidurkis	6,86					
2008 01	8,49	820,90	8,20	661,60	9,72	159,30
2008 02	7,98	894,80	7,62	756,60	9,95	138,20
2008 03	7,96	1080,40	7,67	866,80	9,15	213,60
2008 04	7,80	1527,60	7,45	1308,40	9,92	219,20
2008 05	8,08	1100,90	7,69	920,50	10,08	180,40
2008 06	7,83	1603,50	7,57	1353,60	9,22	249,90
2008 07	7,86	1772,80	7,49	1575,10	10,77	197,70
2008 08	7,94	1390,60	7,64	1247,70	10,62	142,90
2008 09	8,31	1800,90	8,01	1596,50	10,69	204,40
2008 10	8,65	1241,80	8,42	1106,30	10,51	135,50
2008 11	9,93	723,60	9,79	665,40	11,56	58,10
2008 12	10,08	1239,20	10,05	1190,70	10,64	48,60
2008 m. vidurkis	8,41					

2 lentelės tęsinys

	Iš viso		Fiksuojant pradinę normą			
	palūkanų norma, %	suma, mln. Lt	iki 1 m.		nuo 1 m.	
			palūkanų norma, %	suma, mln. Lt	palūkanų norma, %	suma, mln. Lt
	1	2=4+6	3	4	5	6
2009 01	8,94	1039,90	8,81	1017,80	15,02	22,00
2009 02	7,85	711,10	7,61	688,20	14,87	22,90
2009 03	8,20	1294,80	8,05	1265,90	14,67	28,90
2009 04	7,78	1205,80	7,84	1103,10	7,13	102,70
2009 05	8,38	1090,10	8,16	1058,70	15,99	31,40
2009 06	10,00	1120,30	9,83	1093,90	16,90	26,40
2009 07	9,05	799,50	9,02	739,50	9,52	59,90
2009 08	8,94	602,70	8,86	553,70	9,95	49,00
2009 09	8,39	576,00	7,87	535,20	15,18	40,80
2009 10	8,05	626,60	7,65	595,60	15,65	31,00
2009 11	7,00	545,80	6,45	502,60	13,49	43,20
2009 12	8,14	644,00	7,42	560,30	12,97	83,70
2009 m. vidurkis	8,39					
2010 01	6,69	452,00	6,05	356,80	9,06	95,30
2010 02	6,29	499,10	5,58	332,70	7,71	166,40
2010 03	5,48	618,00	4,85	570,90	13,06	47,10
2010 04	5,63	608,40	4,92	547,40	12,03	61,00
2010 05	5,49	655,30	4,83	545,10	8,76	110,30
2010 06	6,02	418,10	5,06	356,60	11,55	61,50
2010 07	6,78	297,40	5,83	257,20	12,89	40,20
2010 08	5,94	342,00	5,29	225,70	7,20	116,20
2010 09	5,37	368,50	4,40	300,70	9,68	67,80
2010 10	6,06	391,60	5,49	218,40	6,78	173,20
2010 11	6,49	311,70	5,32	240,20	10,40	71,50
2010 12	5,62	427,20	4,85	376,50	11,34	50,60
2010 m. vidurkis	5,99					
2011 01	6,28	234,60	4,97	174,90	10,11	59,70
2011 02	6,39	281,10	5,28	229,80	11,37	51,40
2011 03	5,41	508,80	4,59	407,50	8,71	101,30
2011 04	5,85	454,80	5,16	401,00	11,00	53,80
2011 05	5,96	418,20	5,12	345,40	9,91	72,80
2011 06	6,06	445,70	5,16	344,10	9,10	101,60
2011 07	5,97	378,10	5,09	297,10	9,18	81,00
2011 08	6,24	356,40	5,30	279,50	9,65	76,90
2011 09	5,63	426,50	4,90	321,90	7,87	104,60
2011 10	5,39	386,30	4,69	301,10	7,85	85,10
2011 11	4,95	436,80	4,28	339,30	7,26	97,40
2011 12	5,26	521,40	4,60	342,50	6,50	178,90
2011 m. vidurkis	5,78					
2012 01	5,29	533,70	4,47	339,60	6,72	194,10
2012 02	6,06	268,50	5,06	191,70	8,55	76,80

2 lentelės tęsinys

	Iš viso		Fiksuojant pradinę normą			
	palūkanų norma, %	suma, mln. Lt	iki 1 m.		nuo 1 m.	
			palūkanų norma, %	suma, mln. Lt	palūkanų norma, %	suma, mln. Lt
	1	2=4+6	3	4	5	6
2012 03	5,75	428,80	4,63	310,30	8,67	118,40
2012 04	5,80	512,20	4,85	252,20	6,72	260,00
2012 05	5,70	393,00	4,70	264,30	7,75	128,70
2012 06	5,23	576,30	4,47	442,30	7,73	134,00
2012 07	5,33	476,10	4,12	302,10	7,43	174,10
2012 08	5,21	460,80	4,26	362,10	8,70	98,70
2012 09	5,46	328,80	4,36	223,90	7,82	104,80
2012 10	4,56	562,10	3,88	430,60	6,76	131,50
2012 11	4,32	509,30	3,28	376,60	7,28	132,70
2012 12	4,66	445,30	3,81	329,10	7,08	116,20
2012 m. vidurkis	5,28					
2013 01	4,04	793,50	3,58	565,40	5,17	228,00
2013 02	5,18	271,70	3,92	194,00	8,34	77,70
2013 03	4,52	468,80	3,47	364,40	8,16	104,40
2013 04	4,55	604,40	3,77	469,00	7,25	135,50
2013 05	4,60	559,10	3,52	456,20	9,40	102,90
2013 06	4,99	388,90	3,79	320,70	10,68	68,20
2013 07	5,33	461,30	4,23	390,80	11,44	70,50
2013 08	5,57	287,10	3,87	220,90	11,23	66,20
2013 09	5,11	447,60	4,05	381,50	11,25	66,10
2013 10	5,27	342,30	3,76	263,40	10,30	78,90
2013 11	5,60	296,00	4,23	235,80	10,96	60,20
2013 12	4,47	531,10	3,66	459,10	9,67	72,00
2013 m. vidurkis	4,94					

Šaltinis: Lietuvos banko oficialiosios finansų statistikos duomenys.

AB Šiaulių bankas skirtumo ir kitų rodiklių skaičiavimui reikalingi duomenys ir rezultatai (2004 m., tūkst. Lt)

Laikotarpis	Jautrūs palūkanų normai					Nejautrūs pal. normai	Iš viso tik jautrūs pal. normai	Iš viso:	Metinio skirtumo dalis turte, proc.
	Iki 1 mėn.	Nuo 1 iki 3 mėn.	Nuo 3 iki 6 mėn.	Nuo 6 iki 12 mėn.	Daugiau nei 1 metai				
Aktyvai	86884	106884	174062	73255	147628	115663	588713	704376	X
Pasyvai ir kapitalas	105883	95252	111265	122556	22238	247182	457194	704376	X
Jautrumo palūkanų normai skirtumas	-18999	11632	62797	-49301	125390		131519		18.67
Sudėtinis skirtumas	-18999	-7367	55430	6129	131519				X
Skirtumo santykis (JPA/JPP)	0.82	1.12	1.56	0.60	6.64		1.29		X

Šaltinis: sudaryta naudojantis AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenimis.

AB Šiaulių bankas skirtumo ir kitų rodiklių skaičiavimui reikalingi duomenys ir rezultatai (2005 m., tūkst. Lt)

Laikotarpis	Jautrūs palūkanų normai					Nejautrūs pal. normai	Iš viso tik jautrūs pal. normai	Iš viso:	Metinio skirtumo dalis turte, proc.
	Iki 1 mėn.	Nuo 1 iki 3 mėn.	Nuo 3 iki 6 mėn.	Nuo 6 iki 12 mėn.	Daugiau nei 1 metai				
Aktyvai	165825	183840	326391	58194	152056	152704	886306	1039010	X
Pasyvai ir kapitalas	189220	155882	130324	142701	19709	401174	637836	1039010	X
Jautrumo palūkanų normai skirtumas	-23395	27958	196067	-84507	132347		248470		23.91
Sudėtinis skirtumas	-23395	4563	200630	116123	248470				X
Skirtumo santykis (JPA/JPP)	0.88	1.18	2.50	0.41	7.72		1.39		X

Šaltinis: sudaryta naudojantis AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenimis.

AB Šiaulių bankas skirtumo ir kitų rodiklių skaičiavimui reikalingi duomenys ir rezultatai (2006 m., tūkst. Lt)

Laikotarpis	Jautrūs palūkanų normai					Nejautrūs pal. normai	Iš viso tik jautrūs pal. normai	Iš viso:	Metinio skirtumo dalis turte, proc.
	Iki 1 mėn.	Nuo 1 iki 3 mėn.	Nuo 3 iki 6 mėn.	Nuo 6 iki 12 mėn.	Daugiau nei 1 metai				
Aktyvai	145180	296455	431574	64291	224870	187934	1162370	1350304	X
Pasyvai ir kapitalas	168956	221514	175500	197017	93518	493799	856505	1350304	X
Jautrumo palūkanų normai skirtumas	-23776	74941	256074	-132726	131352		305865		22.65
Sudėtinis skirtumas	-23776	51165	307239	174513	305865				X
Skirtumo santykis (JPA/JPP)	0.86	1.34	2.46	0.33	2.40		1.36		X

Šaltinis: sudaryta naudojantis AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenimis.

AB Šiaulių bankas skirtumo ir kitų rodiklių skaičiavimui reikalingi duomenys ir rezultatai (2007 m., tūkst. Lt)

Laikotarpis	Jautrūs palūkanų normai					Nejautrūs pal. normai	Iš viso tik jautrūs pal. normai	Iš viso:	Metinio skirtumo dalis turte, proc.
	Iki 1 mėn.	Nuo 1 iki 3 mėn.	Nuo 3 iki 6 mėn.	Nuo 6 iki 12 mėn.	Daugiau nei 1 metai				
Aktyvai	287337	432711	653183	76313	280063	283539	1729607	2013146	X
Pasyvai ir kapitalas	342672	417799	238358	260756	60562	692999	1320147	2013146	X
Jautrumo palūkanų normai skirtumas	-55335	14912	414825	-184443	219501		409460		20.34
Sudėtinis skirtumas	-55335	-40423	374402	189959	409460				X
Skirtumo santykis (JPA/JPP)	0.84	1.04	2.74	0.29	4.62		1.31		X

Šaltinis: sudaryta naudojantis AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenimis.

AB Šiaulių bankas skirtumo ir kitų rodiklių skaičiavimui reikalingi duomenys ir rezultatai (2008 m., tūkst. Lt)

Laikotarpis	Jautrūs palūkanų normai					Nejautrūs pal. normai	Iš viso tik jautrūs pal. normai	Iš viso:	Metinio skirtumo dalis turte, proc.
	Iki 1 mėn.	Nuo 1 iki 3 mėn.	Nuo 3 iki 6 mėn.	Nuo 6 iki 12 mėn.	Daugiau nei 1 metai				
Aktyvai	317917	432844	654394	145790	255852	272777	1806797	2079574	X
Pasyvai ir kapitalas	434488	536749	259082	242791	35210	571254	1508320	2079574	X
Jautrumo palūkanų normai skirtumas	-116571	-103905	395312	-97001	220642		298477		14.35
Sudėtinis skirtumas	-116571	-220476	174836	77835	298477				X
Skirtumo santykis (JPA/JPP)	0.73	0.81	2.53	0.60	7.27		1.20		X

Šaltinis: sudaryta naudojantis AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenimis.

AB Šiaulių bankas skirtumo ir kitų rodiklių skaičiavimui reikalingi duomenys ir rezultatai (2009 m., tūkst. Lt)

Laikotarpis	Jautrūs palūkanų normai					Nejautrūs pal. normai	Iš viso tik jautrūs pal. normai	Iš viso:	Metinio skirtumo dalis turte, proc.
	Iki 1 mėn.	Nuo 1 iki 3 mėn.	Nuo 3 iki 6 mėn.	Nuo 6 iki 12 mėn.	Daugiau nei 1 metai				
Aktyvai	354972	450390	607277	176854	215928	253849	1805421	2059270	X
Pasyvai ir kapitalas	384640	495619	329762	283954	37543	527752	1531518	2059270	X
Jautrumo palūkanų normai skirtumas	-29668	-45229	277515	-107100	178385		273903		13.30
Sudėtinis skirtumas	-29668	-74897	202618	95518	273903				X
Skirtumo santykis (JPA/JPP)	0.92	0.91	1.84	0.62	5.75		1.18		X

Šaltinis: sudaryta naudojantis AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenimis.

AB Šiaulių bankas skirtumo ir kitų rodiklių skaičiavimui reikalingi duomenys ir rezultatai (2010 m., tūkst. Lt)

Laikotarpis	Jautrūs palūkanų normai					Nejautrūs pal. normai	Iš viso tik jautrūs pal. normai	Iš viso:	Metinio skirtumo dalis turte, proc.
	Iki 1 mėn.	Nuo 1 iki 3 mėn.	Nuo 3 iki 6 mėn.	Nuo 6 iki 12 mėn.	Daugiau nei 1 metai				
Aktyvai	28779 5	48843 9	70603 7	119611	394568	338204	199645 0	233465 4	X
Pasyvai ir kapitalas	30318 2	40223 4	46178 3	384335	59414	723706	161094 8	233465 4	X
Jautrumo palūkanų normai skirtumas	-15387	86205	24425 4	- 264724	335154		385502		16.51
Sudėtinis skirtumas	-15387	70818	31507 2	50348	385502				X
Skirtumo santykis (JPA/JPP)	0.95	1.21	1.53	0.31	6.64		1.24		X

Šaltinis: sudaryta naudojantis AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenimis.

AB Šiaulių bankas skirtumo ir kitų rodiklių skaičiavimui reikalingi duomenys ir rezultatai (2011 m., tūkst. Lt)

Laikotarpis	Jautrūs palūkanų normai					Nejautrūs pal. normai	Iš viso tik jautrūs pal. normai	Iš viso:	Metinio skirtumo dalis turte, proc.
	Iki 1 mėn.	Nuo 1 iki 3 mėn.	Nuo 3 iki 6 mėn.	Nuo 6 iki 12 mėn.	Daugiau nei 1 metai				
Aktyvai	41679 7	57480 7	75673 9	247141	380596	355486	237608 0	273156 6	X
Pasyvai ir kapitalas	41587 5	39795 0	49018 4	488218	110208	829131	190243 5	273156 6	X
Jautrumo palūkanų normai skirtumas	922	17685 7	26655 5	- 241077	270388		473645		17.34
Sudėtinis skirtumas	922	17777 9	44433 4	203257	473645				X
Skirtumo santykis (JPA/JPP)	1.00	1.44	1.54	0.51	3.45		1.25		X

Šaltinis: sudaryta naudojantis AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenimis.

AB Šiaulių bankas skirtumo ir kitų rodiklių skaičiavimui reikalingi duomenys ir rezultatai (2012 m., tūkst. Lt)

Laikotarpis	Jautrūs palūkanų normai					Nejautrūs pal. normai	Iš viso tik jautrūs pal. normai	Iš viso:	Metinio skirtumo dalis turte, proc.
	Iki 1 mėn.	Nuo 1 iki 3 mėn.	Nuo 3 iki 6 mėn.	Nuo 6 iki 12 mėn.	Daugiau nei 1 metai				
Aktyvai	41995 1	52998 9	79800 3	199256	631388	352879	257858 7	293146 6	X
Pasyvai ir kapitalas	34023 8	42738 0	51766 9	622367	67145	956667	197479 9	293146 6	X
Jautrumo palūkanų normai skirtumas	79713	10260 9	28033 4	- 423111	564243		603788		20.60
Sudėtinis skirtumas	79713	18232 2	46265 6	39545	603788				X
Skirtumo santykis (JPA/JPP)	1.23	1.24	1.54	0.32	9.40		1.31		X

Šaltinis: sudaryta naudojantis AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenimis.

**AB Šiaulių bankas skirtumo ir kitų rodiklių skaičiavimui reikalingi duomenys ir
rezultatai (2013 m., tūkst. Lt)**

Laikotarpis	Jautrūs palūkanų normai					Nejautrūs pal. normai	Iš viso tik jautrūs pal. normai	Iš viso:	Metinio skirtumo dalis turte, proc.
	Iki 1 mėn.	Nuo 1 iki 3 mėn.	Nuo 3 iki 6 mėn.	Nuo 6 iki 12 mėn.	Daugiau nei 1 metai				
Aktyvai	511293	746580	925030	339219	1644069	1084637	4166191	5250828	X
Pasyvai ir kapitalas	633238	675772	837096	1394540	320092	1390090	3860738	5250828	X
Jautrumo palūkanų normai skirtumas	-	-	-	-	-				
	121945	70808	87934	1055321	1323977		305453		5.82
Sudėtinis skirtumas	-	-	-	-	-				
	121945	-51137	36797	1018524	305453				X
Skirtumo santykis (JPA/JPP)	0.81	1.10	1.11	0.24	5.14		1.08		X

Šaltinis: sudaryta naudojantis AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenimis.

Palūkanų normų pasikeitimo įtaka AB Šiaulių bankas grynosioms palūkanų pajamoms 2007 ir 2012 metais, tūkst. Lt

Palūkanų normų pasikeitimas	Turtas ir įsipareigojimai pagal terminus, likusius iki jų perkainojimo				Iš viso
	iki 1 mėn.	1 - 3 mėn.	3 - 6 mėn.	6 - 12 mėn.	
2007 metai					
Palūkanų normoms padidėjus 1 proc.p.	-553,35	149,12	4148,25	-1844,43	1899,59
Palūkanų normoms sumažėjus 1 proc.p.	553,35	-149,12	-4148,25	1844,43	-1899,59
2012 metai					
Palūkanų normoms padidėjus 1 proc.p.	797,13	1026,09	2803,34	-4231,11	395,45
Palūkanų normoms sumažėjus 1 proc.p.	-797,13	-1026,09	-2803,34	4231,11	-395,45

Šaltinis: sudaryta naudojantis AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenimis.

AB Šiaulių bankas aktyvų ir pasyvų trukmės skaičiavimui reikalingi duomenys (2004 m.)

Rodiklis	iki 1 mėn.	nuo 1 iki 3 mėn.	nuo 3 iki 6 mėn.	nuo 6 iki 12 mėn.	daugiau nei 1 metai	Iš viso
Vid. perkainojimo termino trukmė, metais	0.04	0.16	0.37	0.75	2	-
Jautrūs palūkanoms aktyvai	86884	106884	174062	73255	147628	588713
Aktyvo lyginamasis svoris bendroje jautrių palūkanoms aktyvų rinkos vertėje	0.1476	0.1816	0.2957	0.1244	0.2508	1
Aktyvų trukmė	0.0059	0.0290	0.1094	0.0933	0.5015	0.7392
Jautrūs palūkanoms pasyvai	105883	95252	111265	122556	22238	457194
Pasyvo lyginamasis svoris bendroje jautrių palūkanoms pasyvų rinkos vertėje	0.2316	0.2083	0.2434	0.2681	0.0486	1
Pasyvų trukmė	0.0093	0.0333	0.0900	0.2010	0.0973	0.4310

Šaltinis: sudaryta naudojantis AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenimis.

AB Šiaulių bankas aktyvų ir pasyvų trukmės skaičiavimui reikalingi duomenys (2005 m.)

Rodiklis	iki 1 mėn.	nuo 1 iki 3 mėn.	nuo 3 iki 6 mėn.	nuo 6 iki 12 mėn.	daugiau nei 1 metai	Iš viso
Vid. perkainojimo termino trukmė, metais	0.04	0.16	0.37	0.75	2	-
Jautrūs palūkanoms aktyvai	165825	183840	326391	58194	152056	886306
Aktyvo lyginamasis svoris bendroje jautrių palūkanoms aktyvų rinkos vertėje	0.1871	0.2074	0.3683	0.0657	0.1716	1
Aktyvų trukmė	0.0075	0.0332	0.1363	0.0492	0.3431	0.5693
Jautrūs palūkanoms pasyvai	189220	155882	130324	142701	19709	637836
Pasyvo lyginamasis svoris bendroje jautrių palūkanoms pasyvų rinkos vertėje	0.2967	0.2444	0.2043	0.2237	0.0309	1
Pasyvų trukmė	0.0119	0.0391	0.0756	0.1678	0.0618	0.3562

Šaltinis: sudaryta naudojantis AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenimis.

AB Šiaulių bankas aktyvų ir pasyvų trukmės skaičiavimui reikalingi duomenys (2006 m.)

Rodiklis	iki 1 mėn.	nuo 1 iki 3 mėn.	nuo 3 iki 6 mėn.	nuo 6 iki 12 mėn.	daugiau nei 1 metai	Iš viso
Vid. perkainojimo termino trukmė, metais	0.04	0.16	0.37	0.75	2	-
Jautrūs palūkanoms aktyvai	145180	296455	431574	64291	224870	1162370

4 priedo tęsinys

3 lentelės tęsinys

Rodiklis	iki 1 mėn.	nuo 1 iki 3 mėn.	nuo 3 iki 6 mėn.	nuo 6 iki 12 mėn.	daugiau nei 1 metai	Iš viso
Aktyvo lyginamasis svoris bendroje jautrių palūkanoms aktyvų rinkos vertėje	0.1249	0.2550	0.3713	0.0553	0.1935	1
Aktyvų trukmė	0.0050	0.0408	0.1374	0.0415	0.3869	0.6116
Jautrūs palūkanoms pasyvai	168956	221514	175500	197017	93518	856505
Pasyvo lyginamasis svoris bendroje jautrių palūkanoms pasyvų rinkos vertėje	0.1973	0.2586	0.2049	0.2300	0.1092	1
Pasyvų trukmė	0.0079	0.0414	0.0758	0.1725	0.2184	0.5160

Šaltinis: sudaryta naudojantis AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenimis.

4 lentelė

AB Šiaulių bankas aktyvų ir pasyvų trukmės skaičiavimui reikalingi duomenys (2007 m.)

Rodiklis	iki 1 mėn.	nuo 1 iki 3 mėn.	nuo 3 iki 6 mėn.	nuo 6 iki 12 mėn.	daugiau nei 1 metai	Iš viso
Vid. perkainojimo termino trukmė, metai	0.04	0.16	0.37	0.75	2	-
Jautrūs palūkanoms aktyvai	287337	432711	653183	76313	280063	1729607
Aktyvo lyginamasis svoris bendroje jautrių palūkanoms aktyvų rinkos vertėje	0.1661	0.2502	0.3776	0.0441	0.1619	1
Aktyvų trukmė	0.0066	0.0400	0.1397	0.0331	0.3238	0.5433
Jautrūs palūkanoms pasyvai	342672	417799	238358	260756	60562	1320147
Pasyvo lyginamasis svoris bendroje jautrių palūkanoms pasyvų rinkos vertėje	0.2596	0.3165	0.1806	0.1975	0.0459	1
Pasyvų trukmė	0.0104	0.0506	0.0668	0.1481	0.0918	0.3677

Šaltinis: sudaryta naudojantis AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenimis.

5 lentelė

AB Šiaulių bankas aktyvų ir pasyvų trukmės skaičiavimui reikalingi duomenys (2008 m.)

Rodiklis	iki 1 mėn.	nuo 1 iki 3 mėn.	nuo 3 iki 6 mėn.	nuo 6 iki 12 mėn.	daugiau nei 1 metai	Iš viso
Vid. perkainojimo termino trukmė, metai	0.04	0.16	0.37	0.75	2	-
Jautrūs palūkanoms aktyvai	317917	432844	654394	145790	255852	1806797
Aktyvo lyginamasis svoris bendroje jautrių palūkanoms aktyvų rinkos vertėje	0.1760	0.2396	0.3622	0.0807	0.1416	1
Aktyvų trukmė	0.0070	0.0383	0.1340	0.0605	0.2832	0.5231
Jautrūs palūkanoms pasyvai	434488	536749	259082	242791	35210	1508320
Pasyvo lyginamasis svoris bendroje jautrių palūkanoms pasyvų rinkos vertėje	0.2881	0.3559	0.1718	0.1610	0.0233	1
Pasyvų trukmė	0.0115	0.0569	0.0636	0.1207	0.0467	0.2994

Šaltinis: sudaryta naudojantis AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenimis.

AB Šiaulių bankas aktyvų ir pasyvų trukmės skaičiavimui reikalingi duomenys (2009 m.)

Rodiklis	iki 1 mėn.	nuo 1 iki 3 mėn.	nuo 3 iki 6 mėn.	nuo 6 iki 12 mėn.	daugiau nei 1 metai	Iš viso
Vid. perkainojimo termino trukmė, metais	0.04	0.16	0.37	0.75	2	-
Jautrūs palūkanoms aktyvai	354972	450390	607277	176854	215928	1805421
Aktyvo lyginamasis svoris bendroje jautrių palūkanoms aktyvų rinkos vertėje	0.1966	0.2495	0.3364	0.0980	0.1196	1
Aktyvų trukmė	0.0079	0.0399	0.1245	0.0735	0.2392	0.4849
Jautrūs palūkanoms pasyvai	384640	495619	329762	283954	37543	1531518
Pasyvo lyginamasis svoris bendroje jautrių palūkanoms pasyvų rinkos vertėje	0.2511	0.3236	0.2153	0.1854	0.0245	1
Pasyvų trukmė	0.0100	0.0518	0.0797	0.1391	0.0490	0.3296

Šaltinis: sudaryta naudojantis AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenimis.

7 lentelė

AB Šiaulių bankas aktyvų ir pasyvų trukmės skaičiavimui reikalingi duomenys (2010 m.)

Rodiklis	iki 1 mėn.	nuo 1 iki 3 mėn.	nuo 3 iki 6 mėn.	nuo 6 iki 12 mėn.	daugiau nei 1 metai	Iš viso
Vid. perkainojimo termino trukmė, metais	0.04	0.16	0.37	0.75	2	-
Jautrūs palūkanoms aktyvai	287795	488439	706037	119611	394568	1996450
Aktyvo lyginamasis svoris bendroje jautrių palūkanoms aktyvų rinkos vertėje	0.1442	0.2447	0.3536	0.0599	0.1976	1
Aktyvų trukmė	0.0058	0.0391	0.1308	0.0449	0.3953	0.6160
Jautrūs palūkanoms pasyvai	303182	402234	461783	384335	59414	1610948
Pasyvo lyginamasis svoris bendroje jautrių palūkanoms pasyvų rinkos vertėje	0.1882	0.2497	0.2867	0.2386	0.0369	1
Pasyvų trukmė	0.0075	0.0400	0.1061	0.1789	0.0738	0.4062

Šaltinis: sudaryta naudojantis AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenimis.

8 lentelė

AB Šiaulių bankas aktyvų ir pasyvų trukmės skaičiavimui reikalingi duomenys (2011 m.)

Rodiklis	iki 1 mėn.	nuo 1 iki 3 mėn.	nuo 3 iki 6 mėn.	nuo 6 iki 12 mėn.	daugiau nei 1 metai	Iš viso
Vid. perkainojimo termino trukmė, metais	0.04	0.16	0.37	0.75	2	-
Jautrūs palūkanoms aktyvai	416797	574807	756739	247141	380596	2376080
Aktyvo lyginamasis svoris bendroje jautrių palūkanoms aktyvų rinkos vertėje	0.1754	0.2419	0.3185	0.1040	0.1602	1
Aktyvų trukmė	0.0070	0.0387	0.1178	0.0780	0.3204	0.5619

4 priedo tęsinys

8 lentelės tęsinys

Rodiklis	iki 1 mėn.	nuo 1 iki 3 mėn.	nuo 3 iki 6 mėn.	nuo 6 iki 12 mėn.	daugiau nei 1 metai	Iš viso
Jautrūs palūkanoms pasyvai	415875	397950	490184	488218	110208	1902435
Pasyvo lyginamasis svoris bendroje jautrių palūkanoms pasyvų rinkos vertėje	0.2186	0.2092	0.2577	0.2566	0.0579	1
Pasyvų trukmė	0.0087	0.0335	0.0953	0.1925	0.1159	0.4459

Šaltinis: sudaryta naudojantis AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenimis.

9 lentelė

AB Šiaulių bankas aktyvų ir pasyvų trukmės skaičiavimui reikalingi duomenys (2012 m.)

Rodiklis	iki 1 mėn.	nuo 1 iki 3 mėn.	nuo 3 iki 6 mėn.	nuo 6 iki 12 mėn.	daugiau nei 1 metai	Iš viso
Vid. perkainojimo termino trukmė, metais	0.04	0.16	0.37	0.75	2	-
Jautrūs palūkanoms aktyvai	419951	529989	798003	199256	631388	2578587
Aktyvo lyginamasis svoris bendroje jautrių palūkanoms aktyvų rinkos vertėje	0.1629	0.2055	0.3095	0.0773	0.2449	1
Aktyvų trukmė	0.0065	0.0329	0.1145	0.0580	0.4897	0.7016
Jautrūs palūkanoms pasyvai	340238	427380	517669	622367	67145	1974799
Pasyvo lyginamasis svoris bendroje jautrių palūkanoms pasyvų rinkos vertėje	0.1723	0.2164	0.2621	0.3152	0.0340	1
Pasyvų trukmė	0.0069	0.0346	0.0970	0.2364	0.0680	0.4429

Šaltinis: sudaryta naudojantis AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenimis.

10 lentelė

AB Šiaulių bankas aktyvų ir pasyvų trukmės skaičiavimui reikalingi duomenys (2013 m.)

Rodiklis	iki 1 mėn.	nuo 1 iki 3 mėn.	nuo 3 iki 6 mėn.	nuo 6 iki 12 mėn.	daugiau nei 1 metai	Iš viso
Vid. perkainojimo termino trukmė, metais	0.04	0.16	0.37	0.75	2	-
Jautrūs palūkanoms aktyvai	511293	746580	925030	339219	1644069	4166191
Aktyvo lyginamasis svoris bendroje jautrių palūkanoms aktyvų rinkos vertėje	0.1227	0.1792	0.2220	0.0814	0.3946	1
Aktyvų trukmė	0.0049	0.0287	0.0822	0.0611	0.7892	0.9660
Jautrūs palūkanoms pasyvai	633238	675772	837096	1394540	320092	3860738
Pasyvo lyginamasis svoris bendroje jautrių palūkanoms pasyvų rinkos vertėje	0.1640	0.1750	0.2168	0.3612	0.0829	1
Pasyvų trukmė	0.0066	0.0280	0.0802	0.2709	0.1658	0.5515

Šaltinis: sudaryta naudojantis AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenimis.

AB Šiaulių bankas aktyvų ir pasyvų trukmės skirtumo skaičiavimo tarpiniai duomenys ir rezultatas

Rodiklis \ Metai	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Aktyvų trukmė, metais	0,7392	0,5693	0,6116	0,5433	0,5231	0,4849	0,6160	0,5619	0,7016	0,9660
Pasyvų trukmė, metais	0,4310	0,3562	0,5160	0,3677	0,2994	0,3296	0,4062	0,4459	0,4429	0,5515
Jautrių palūkanoms pasyvų ir jautrių aktyvų santykis	0,7766	0,7197	0,7369	0,7633	0,8348	0,8483	0,8069	0,8007	0,7658	0,9267
Trukmės skirtumas, metais	0,4045	0,3130	0,2314	0,2626	0,2732	0,2053	0,2882	0,2049	0,3624	0,4549

Šaltinis: sudaryta naudojantis AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenimis.

AB Šiaulių bankas grynujų palūkanų pajamų ir jas lemiančių veiksnių skaičiavimui reikalingi duomenys

Metai	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Grynosios palūkanų pajamos, tūkst. Lt	15347	17903	22926	30349	42610	42734	27596	28839	50051	55430	83039
Skirtumas, tūkst. Lt	73978	131519	248470	305865	409460	298477	273903	385502	473645	603788	305453
Palūkanų marža, proc.	2,87	2.35	1.73	1.7	1.15	1.36	0.41	0.5	1.41	1.34	1.81
Balansinė turto vertė, tūkst. Lt	572322	704376	1039010	1350304	2013146	2079574	2059270	2334654	2731566	2931466	5250828
Nejautrus palūkanų normai pasyvai, tūkst. Lt	206587	247182	401174	493799	692999	571254	527752	723706	829131	956667	1390090

Šaltinis: sudaryta naudojantis AB Šiaulių bankas finansinės atskaitomybės duomenimis.